

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Committee Room 4 – Tŷ Hywel **Graeme Francis – Clerc y Pwyllgor**
Dyddiad: Dydd Mawrth, 26 Ionawr 2021 **Kayleigh Imperato – Dipwrwy Glerc**
Amser: 09.00 0300 200 6373
Deisebau@senedd.cymru

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, mae'r Cadeirydd wedi penderfynu gwahardd y cyhoedd o gyfarfod y Pwyllgor at ddibenion diogelu iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv

- 1 **Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant**
(Tudalennau 1 – 52)
- 2 **Deisebau newydd COVID-19**
 - 2.1 P-05-1067 Caniatáu i bob siop sy'n gwerthu eitemau dianghenraid barhau i fasnachu yn ystod y cyfnod cyfyngiadau 17 diwrnod
(Tudalen 53)
 - 2.2 P-05-1068 Caniatáu cyfarfodydd ymbellhau cymdeithasol mewn gerddi preifat i ddilyn y wyddoniaeth ac osgoi teimlo'n ynysig
(Tudalennau 54 – 57)
 - 2.3 P-05-1082 Gadewch i gorau ymarfer dan do os ydyn nhw'n cynhyrchu asesiad risg llawn i atal haint C-19
(Tudalennau 58 – 60)
 - 2.4 P-05-1101 Caniatáu i gefnogwyr fynychu digwyddiadau chwaraeon yng Nghymru
(Tudalennau 61 – 63)

- 2.5 P-05-1102 Caniatáu o leiaf un rhiant neu warcheidwad i wyllo gemau pêl-droed sydd wedi'u trefnu i blant
(Tudalennau 64 – 66)
- 2.6 P-05-1117 Rhowch y Brechlyn COVID i Swyddogion yr Heddlu fel blaenoriaeth
(Tudalennau 67 – 70)
- 2.7 P-05-1119 Blaenoriaethu athrawon, a staff ysgolion a gofal plant ar gyfer brechiadau COVID-19
(Tudalennau 71 – 73)

Deisebau Newydd Eraill

- 2.8 P-05-1078 Cynyddu cyllid ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a gwella amseroedd aros i bobl sydd angen help mewn argyfwng. Mae angen newid!
(Tudalennau 74 – 81)
- 2.9 P-05-1079 Dylid diogelu Gwarchodfa Natur Cynffig gan ddefnyddio pwerau prynu gorfodol
(Tudalennau 82 – 92)
- 2.10 P-05-1083 Dylid gwarchod lesddeiliaid yng Nghymru rhag talu am waith adfer cladin
(Tudalennau 93 – 102)
- 2.11 P-05-1088 Dylid sbarduno is-etholiad ar gyfer Aelodau sy'n dymuno newid eu hymlyniad o ran plaid
(Tudalennau 103 – 109)
- 2.12 P-05-1089 Dylai Cymru arwain ar ddod â chyflogau'r GIG nôl i fod yn unol â chostau chwyddiant dros y 10 mlynedd diwethaf
(Tudalennau 110 – 112)
- 2.13 P-05-1091 Dileu Bagloriaeth Cymru orfodol i fyfyrwyr sydd am fynd i'r Brifysgol
(Tudalennau 113 – 120)

- 2.14 P-05-1093 Sefydlu Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd
Gwyllt yng Nghymru i ymdrin â throseddau amgylcheddol
(Tudalennau 121 – 132)
- 2.15 P-05-1096 Dileu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb o'r elfen orfodol o Fil
Cwricwlwm 2020
(Tudalennau 133 – 145)
- 2.16 P-05-1097 Dylid gwahardd cewyll adar hela
(Tudalennau 146 – 157)
- 2.17 P-05-1115 Atal fferm solar anferth fydd yn dinistrio dolydd hynafol ger y
Fenni
(Tudalennau 158 – 163)

3 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

Addysg

- 3.1 P-04-522 Asbestos mewn Ysgolion
(Tudalennau 164 – 166)

Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

- 3.2 P-05-812 Dylid gweithredu canllawiau NICE ar gyfer trin Anhwylder
Personoliaeth Ffiniol
(Tudalennau 167 – 171)
- 3.3 P-05-960 Dylid talu costau angladdau pob un o staff y GIG sy'n marw o
Covid-19 neu gyda'r feirws
(Tudalennau 172 – 175)

Economi a Thrafnidiaeth

- 3.4 P-05-943 Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i gymryd camau brys i
sicrhau gwelliannau i'r A487 rhwng Gellilydan a Maentwrog
(Tudalennau 176 – 179)

- 3.5 P-05-993 Gwnewch y sector manwerthu'n gwbl hygyrch i bobl anabl
(Tudalennau 180 – 189)

Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

- 3.6 P-05-895 Etifeddiaeth Rosa: Dylid cyflwyno cynllun i helpu pobl i gael hawl i ofal milfeddygol ar gyfer eu hanifeiliaid anwes
(Tudalennau 190 – 196)

Bydd y tair eitem a ganlyn yn cael eu trafod ar y cyd

- 3.7 P-05-856 Rhaid gwahardd gwerthu cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a phob gwerthwr trydydd parti masnachol yng Nghymru (Cyfraith Lucy)
(Tudalennau 197 – 198)
- 3.8 P-05-915 Galwad am well gorfodaeth o ffermydd cŵn bach yng Nghymru
(Tudalen 199)
- 3.9 P-05-939 Gosod embargo ar unwaith ar drwyddedau bridio cŵn newydd, ar adnewyddu trwyddedau ac ar geisiadau cynllunio nes bod y rheoliadau'n addas i'r diben a nes bod modd eu gorfodi
(Tudalennau 200 – 204)

Prif Weinidog

- 3.10 P-05-996 Galw ar Lywodraeth Cymru i beidio â symud, difrodi na dinistrio unrhyw symbolau hanesyddol yng Nghymru
(Tudalennau 205 – 207)

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:

Eltem 5.

5 Paratodau ar gyfer diwedd y 5ed Senedd

(Tudalennau 208 – 213)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

P-05-1067 Caniatáu i bob siop sy'n gwerthu eitemau dianghenraid barhau i fasnachu yn ystod y cyfnod cyfyngiadau 17 diwrnod

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Martin Obbard, ar ôl casglu cyfanswm o 56 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae Llywodraeth Cymru, fel rhan o'i 'chlyfnod atal byr' am 17 diwrnod, yn gwahardd siopau rhag gwerthu eitemau dianghenraid.

Gan fod adolygiad yn mynd rhagddo ynghylch gwerthu eitemau dianghenraid mewn archfarchnadoedd, dylid caniatáu i bob siop sy'n gwerthu eitemau dianghenraid agor os ydynt yn dymuno. Nid ydym yn cytuno bod hwn yn fesur call na synhwyrol, a bydd yn gwneud mwy o niwed nag o les.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Sir Drefaldwyn
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Eitem 2.2

P-05-1068 Caniatáu cyfarfodydd ymbellhau cymdeithasol mewn gerddi preifat i ddilyn y wyddoniaeth ac osgoi teimlo'n ynysig

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Rachel Emma Ovet, ar ôl casglu cyfanswm o 273 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Cafodd llawer o bobl yng Nghymru a oedd yn gwarchod, neu mewn cartrefi gofal â mesurau llym a orfodwyd ar breswylwyr, eu gadael i deimlo'n ynysig am fisoedd ar gost enfawr i lesiant meddwl a chorfforol. Addawodd y llywodraeth na fyddai hyn yn digwydd eto. Mae cwrdd ag anwyliaid yn yr awyr agored mewn gardd breifat reoledig yn ffordd ddiogel i unrhyw un osgoi cael ei ynysu pan nad oes caniatâd i fynd i fannau cyhoeddus, neu pan mae pobl yn rhy ofnus i wneud hynny. Mae hyn yn golygu bod miloedd o bobl agored i niwed yn cael eu hynysu unwaith eto heb unrhyw fai arnyn nhw eu hunain.

Gwybodaeth Ychwanegol

Byddai'r mwyafrif helaeth o ddinasyddion gofalus sy'n cydymffurfio yn cyfarfod mewn gerddi preifat heb dorri'r rheoliadau. Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bu mwy o achosion o dorri amodau mewn cartrefi preifat nag mewn mannau cyhoeddus. Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y rhai sy'n diystyru rheolau Covid yn ymddwyn yn well neu'n cydymffurfio'n well mewn mannau cyhoeddus yn hytrach na gerddi preifat. Mae'r feirws yn ymledu'n haws y tu mewn. Mae'r ddadl ynghylch mynd i mewn os caniateir cyfarfod mewn gerddi preifat yn ddiffygiol, gan fod y llywodraeth yn caniatáu cyfarfod dan do beth bynnag.

Mae'r feirws yn ymledu'n haws mewn mannau lle mae'n rhaid i bobl symud o gwmpas a mynd a dod, e.e. tafarndai. Mae alcohol yn effeithio ar farn pobl felly efallai na fydd pobl yn gallu ymbellhau'n gymdeithasol yn effeithiol ar ôl yfed. Mae'n anodd rheoli mannau cyhoeddus, strydoedd a pharciau, gyda llawer o bobl yn mynd a dod i gyfeiriadau gwahanol, gan ei gwneud yn

anodd rheoli pellter, heb unrhyw fai personol, ond gellir rheoli manau preifat.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gogledd Caerdydd
- Canol De Cymru

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1SN

Seneddpetitions@senedd.wales

13 Ionawr 2021

Annwyl Cadeirydd

Ysgrifennaf atoch mewn ymateb i'ch llythyr dyddiedig 6 Tachwedd am ddeiseb ynglŷn â chaniatáu i bobl gyfarfod gan ddilyn mesurau pellter cymdeithasol mewn gerddi preifat. Cyfeiria'r ddeiseb at ymweliadau â chartrefi gofal, unigolion sy'n cael eu gwarchod, yn ogystal â chynulliadau cyffredinol mewn gerddi.

Caniateir i ymweliadau â chartrefi gofal gael eu cynnal o dan lefel rhybudd pedwar am resymau tosturiol, ond dylid eu cyfyngu i ymweliadau yn yr awyr agored, neu ymweliadau mewn podiau ymweld neu fannau caeedig tebyg. Bydd ymweliadau o'r fath yn cael eu hatal dros dro os ceir achosion yn y cartref.

Caniateir i ymweliadau dan do gael eu cynnal mewn cartrefi gofal mewn amgylchiadau eithriadol gan gynnwys, ond heb eu cyfyngu i ddiwedd oes, fel y gwnaed gydol y pandemig.

Cyfrifoldeb y darparwr unigol yn y pen draw yw penderfynu a ellir cynnal ymweliadau â chartref gofal, ac o dan ba amgylchiadau. Ym mhob achos, rhaid i'r darparwr weithredu asesiadau risg, mesurau cadw pellter cymdeithasol a mesurau diogelwch priodol cyn caniatáu i ymweliadau gael eu cynnal, a gofynnir i bobl gysylltu â nhw cyn teithio.

Gweler y ddolen ynghylch ymweliadau â chartrefi gofal <https://llyw.cymru/ymweliadau-chartrefi-gofal-canllawiau-i-ddarparwyr> a chanllawiau ynghylch lefelau rhybudd ar gyfer gwasanaethau gofal cymdeithasol, a gyhoeddwyd gan y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol: <https://llyw.cymru/cynllun-rheolir-coronafeirws-lefelau-rhybudd-yng-nghymru-ar-gyfer-gwasanaethau-gofal-cymdeithasol-i-oedolion-a-phlant>

Cafodd y trefniadau i warchod unigolion eu argymell rhwng mis Mawrth a mis Awst 2020. Mae'r Prif Swyddog Meddygol Cymru wedi diweddarau y canllawiau hyn i gefnogi pobl sy'n eithriadol o agored i niwed yn glinigol i ddiogelu eu hunain rhag dod i gysylltiad â'r coronafeirws oherwydd bod Cymru yn awr ar lefel rhybudd 4. Y cyngor yn awr yw na ddylai

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
YP.PrifWeinidog@llyw.cymru • ps.firstminister@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 56
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

unigolion sy'n eithriadol o agored i niwed yn glinigol fynd i'r gwaith na'r ysgol y tu allan i'r cartref.

Rydym yn gwybod bod cael eu hynysu am gyfnodau hir yn gallu bod yn niweidiol i iechyd meddwl ac iechyd corfforol unigolion, felly gall y rheini sy'n eithriadol o agored i niwed yn glinigol fod yn aelod o swigen gymorth o hyd, ar yr amod bod y rhagofalon priodol yn cael eu dilyn. Anogir yr unigolion hyn i barhau i fynd allan i wneud ymarfer corff a mynychu apwyntiadau meddygol.

Mae pawb yng Nghymru yn ddarostyngedig i reoliadau sydd ar waith o dan lefel rhybudd pedwar ar hyn o bryd, ac felly rhaid iddynt aros gartref. Ni all pobl gyfarfod ag unrhyw un arall o dan do nac yn yr awyr agored yn gymdeithasol oni bai eu bod yn rhan o swigen gymorth neilltuol.

Mae'r coronafeirws yn feirws hynod heintus – mae'n ffynnu pan ddaw pobl i gysylltiad â'i gilydd. Mae'r amrywiolyn newydd yn y DU hyd yn oed yn fwy heintus. Er mwyn cadw ein gilydd yn ddiogel, mae angen inni leihau nifer y bobl yr ydym yn dod i gysylltiad â nhw a'r amser yr ydym yn ei dreulio gyda nhw. Golyga hyn fod angen lleihau cysylltiad cymdeithasol cymaint â phosibl.

Dymuniadau gorau

A handwritten signature in black ink that reads "Mark Drakeford". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

MARK DRAKEFORD

Eitem 2.3

P-05-1082 Gadewch i gorau ymarfer dan do os ydyn nhw'n cynhyrchu asesiad risg llawn i atal haint C-19

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Jon Wilks, ar ôl casglu cyfanswm o 498 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae corau yng Nghymru yn cael eu hatal rhag ymarfer dan do oherwydd canllawiau cyfredol C-19 Llywodraeth Cymru, sy'n annog peidio â chanu dan do. Nid yw'r canllawiau'n ystyried camau y gall corau eu cymryd, megis gwisgo amddiffynwyr wyneb, cadw pellter, gwneud llai o sŵn wrth ganu, diheintio arwynebau a dwylo, ac awyru. Nid yw corau yn gallu parhau i ymarfer yn yr awyr agored yn ystod y gaeaf. Dylid newid y canllawiau i ganiatáu canu wedi'i drefnu dan do os gellir dyfeisio a gweithredu asesiad risg a chynllun.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Mae Côr Meibion y Bont-faen yn gôr llewyrchus a llwyddiannus y mae ei aelodaeth ar gynnydd, ac mae wedi bod yn ymarfer yn yr awyr agored yn unol â rheolau Llywodraeth Cymru. Mae rheolau cyfredol y Llywodraeth yn caniatáu i hyd at 15 o bobl gwrdd dan do, ond nid ar gyfer canu. Mae'n ymddangos bod y canllawiau hyn yn seiliedig ar arbrawf ymchwil cyfyngedig (<https://academic.oup.com/cid/advance-article/doi/10.1093/cid/ciaa1241/5908276>) a fesurodd ddefnyddiau a anadlwyd allan wrth ganu. Nid oedd yr ymchwil wedi ystyried y camau synhwyrol y gellir eu cymryd i leihau risg, sef camau y gall côr y Bont-faen a chorau eraill eu cymryd.

Dangosodd ymchwil a gyhoeddwyd gan Brifysgol Lund ym mis Medi 2020 (<https://www.sciencetaily.com/releases/2020/09/200908101621.htm>) fod mesurau atal yn peri i'r allyriadau gronynnau a gynhyrchir trwy ganu ostwng i'r un lefel â siarad yn normal.

Ni fydd corau fel côr y Bont-faen yn gallu parhau i ymarfer yn yr awyr agored yn ystod misoedd y gaeaf sydd i ddod; dylid caniatáu iddynt ymarfer dan do mewn grwpiau o 15 os ydyn nhw'n cymryd camau atal heintiau.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-1082
Ein cyf/Our ref DET/03338/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor
Deisebau

1 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich gohebiaeth dyddiedig 27 Tachwedd am y ddeiseb i ganiatáu aelodau corau i ganu mewn grwpiau yng Nghymru. O dan y rheoliadau coronafeirws newydd a gyhoeddwyd gan y Prif Weinidog ar 9 Tachwedd, ni chaiff grwpiau o fwy na phymtheg o bobl ymgynnull ar unrhyw adeg ar gyfer gweithgareddau dan do.

Yn gynharach yr haf hwn, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau ar gyfer dychwelyd i leoliadau a chyrchfannau diwylliant a threftadaeth. Fel rhan o'r gwaith hwnnw, gofynnwn ni i Gyngor Celfyddydau Cymru weithio gyda'r sectorau diwylliant i ddatblygu canllawiau ychwanegol ar gyfer cynnal rihysals a pherfformiadau a chyfranogi. Mae'r gwaith hwnnw bellach wedi'i gwblhau a dylai holl gyrff celf Cymru ystyried y canllawiau hynny'n ofalus. I'w gweld, ewch i <https://llyw.cymru/ymarfer-perfformio-chymryd-rhan-yn-y-celfyddydau-perfformio-canllawiau-ar-gyfer-dychwelyd-yn-0>. Dylech roi sylw arbennig i'r adran ar ganu.

Yn gywir,

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 60
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-1101 Caniatáu i gefnogwyr fynychu digwyddiadau chwaraeon yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Dylan Llewelyn Morgan, ar ôl casglu cyfanswm o 105 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae cefnogwyr pêldroed a rygbi yn Lloegr bellach yn cael mynd i'r caeau chwarae i gefnogi eu clybiau, ond nid yw hyn yn cael ei ganiatáu yng Nghymru. Mae clybiau pêldroed Caerdydd, Abertawe, Casnewydd a Wrecsam, ynghyd â'r clybiau rygbi yma yng Nghymru, yn ysu am gael gweld cefnogwyr yn dychwelyd. Mae'r clybiau'n wynebu trafferthion ariannol ac mae'r cefnogwyr yn ei chael hi'n anodd hefyd, gan gynnwys fi sydd ar goll heb gael mynd i wylïo gêm bêldroed. A wnewch chi ganiatáu i hyd at 2000 o gefnogwyr ddod i'r caeau chwarae yng Nghymru, fel sy'n digwydd yn Lloegr - mae mawr angen hyn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Aberafan
- Gorllewin De Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-1101
Ein cyf/Our ref DET/03722/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

8 Ionawr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich gohebiaeth ynglŷn â deiseb P-05-1101– caniatáu i gefnogwyr fynychu digwyddiadau chwaraeon yng Nghymru.

O ran lleddfu cyfyngiadau, mae Llywodraeth Cymru bob amser yn ystyried hynny yng nghyd-destun yr amodau iechyd cyhoeddus. Cynhaliwyd cyfres o ddigwyddiadau prawf ym mis Medi gan ddisgwyl y byddai'r gwersi a ddysgwyd, ynghyd â chyfres ehangach o ddigwyddiadau prawf, yn ein helpu, yn y pen draw, i gynllunio ar gyfer caniatáu i bobl wyllo digwyddiadau'n ddiogel unwaith eto. Ers hynny, mae'r digwyddiadau hynny wedi'u gohirio oherwydd y cynnydd diweddar a welwyd unwaith eto yn yr achosion o'r feirws.

Rydym yn cydweithio'n agos â rhanddeiliaid, gan gynnwys grŵp sy'n cynrychioli'r diwydiant digwyddiadau, i lywio'n penderfyniadau ynghylch pryd y gallem lacio'r mesurau sy'n ymwneud â digwyddiadau a gwylwyr. Gan ddibynnu ar y sefyllfa iechyd cyhoeddus yn y Flwyddyn Newydd, rydym yn gobeithio cynnal rhagor o ddigwyddiadau prawf yn nes at y gwanwyn. Dim ond pan fydd hynny'n ddiogel y caniateir digwyddiadau prawf o'r fath, a phan fyddwn yn gallu symud i haenau 1 a 2 o'r drefn rhybuddion.

Dim ond caniatáu i wylwyr fynd i ddigwyddiadau yn eu hardaloedd haenau 1 a 2 eu hunain y mae'r rheoliadau yn Lloegr. Fel y gwyddoch, mae llawer o ardaloedd yn Lloegr wedi newid bellach i haenau 3 a 4, lle na chaniateir unrhyw wylwyr, a hynny oherwydd bod nifer yr achosion o'r coronafeirws yn codi. Mae gan Gymru system iechyd cyhoeddus debyg ac rydym yn ein lefel rhybudd 4 ein hunain ar hyn o bryd, sydd, yn ei hanfod, yn golygu 'aros gartref'. Mae'n lefel 3 ni yn golygu bod gofyn i'r cyhoedd gael cyn lleied o gyswllt ag eraill â phosibl. Byddai caniatáu i wylwyr yng Nghymru ddychwelyd i leoliadau ar yr adeg dyngedfennol hon yn mynd yn groes i'r negeseuon pwysig hyn ac yn peryglu iechyd y cyhoedd.

Mae rhagor o wybodaeth am yr hyn y mae pob un o'r lefelau rhybudd yn ei olygu, am yr hyn a ganiateir, a pham a phryd y byddwn yn symud rhwng lefelau, i'w gweld [yma](#) ac [yma](#). Mae

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 62
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Cwestiynau Cyffredin, lle gallwch ddod o hyd i gwestiynau ac atebion ynglŷn â'r rheoliadau, i'w gweld [yma](#) ac [yma](#).

Wrth ystyried cyfyngiadau, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gwneud hynny ar sail y data a'r wyddoniaeth ddiweddaraf sy'n berthnasol i Gymru, ac ar sail y cyngor diweddaraf a gawn oddi wrth ein cynghorwyr gwyddonol a meddygol ein hunain. Diben hynny yw cyfyngu ar nifer y bobl yr ydym yn dod i gysylltiad â nhw, ac arafu trosglwyddiad y feirws. Drwy gyfrwng y rheolau hyn, rydym yn ceisio cadw'r ddysgl yn wastad rhwng pwysigrwydd lles meddyliol a chorfforol pobl, a phwysigrwydd ein heconomi, a'r angen i gadw pobl yn ddiogel ac i ddiogelu'r GIG.

Ar hyn o bryd, mae'r sefyllfa yng Nghymru yn ddifrifol iawn – mae'r feirws ym mhob un o'n cymunedau lleol ac mae'n cyflymu. Mae'n GIG o dan bwysau. Mae angen mesurau cryf i reoli'r feirws ac i ddiogelu iechyd y cyhoedd. Mae angen i bawb helpu hefyd, nid yn unig drwy ddilyn y rheolau ond drwy wneud newidiadau bach i'w harferion a'u bywydau bob dydd a lleihau'r cyswllt rhyngddynt a phobl eraill. Mae'r feirws hwn yn ffynnu ar gyswllt rhwng pobl – pryd bynnag y byddwn yn treulio amser gyda phobl eraill, neu'n agos atynt, mae perygl y byddwn naill ai'n dal neu'n trosglwyddo'r coronafeirws.

Er bod gwneud gweithgareddau yn yr awyr agored yn fwy diogel, nid yw'n golygu nad oes unrhyw risg. Mae dal yn golygu bod yn rhaid i bobl adael eu cartrefi pan nad yw hynny'n hanfodol. Wrth iddi fynd yn oerach, ac yn fwy tywyll a gwlyb, mae hynny'n creu gwell amodau ar gyfer y feirws. O dan y cyfyngiadau 'aros gartref' a fabwysiadwyd yng Nghymru, ac sy'n seiliedig ar gyngor arbenigol ar ymddygiad, dylai pobl deithio cyn lleied â phosibl. Mae pob eithriad i'r rheolau hyn, neu gonsesiynau mewn un maes, yn gwanhau'r neges honno ac yn arwain at gamddealltwriaeth ymhlith y boblogaeth ac yn rhoi bywydau mewn perygl.

Rydym yn llwyr gydnabod yr ymdrechion a'r aberth enfawr y mae'r cyhoedd a busnesau yng Nghymru wedi'u gwneud i gadw Cymru yn ddiogel. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf yn rheolaidd drwy Gynadleddau i'r Wasg ar Covid19 dros y dyddiau a'r wythnosau nesaf.

Gobeithio bod hyn yn egluro'r sefyllfa bresennol o ran y rheoliadau.

Yn gywir,

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Eitem 2.5

P-05-1102 Caniatáu o leiaf un rhiant neu warcheidwad i wyllo gemau pêl-droed sydd wedi'u trefnu i blant

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan John Horn, ar ôl casglu cyfanswm o 52 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ar hyn o bryd caniateir i rieni wyllo sesiynau hyfforddi pêl-droed i blant mewn amgylchedd awyr agored. Fodd bynnag, ni chaniateir i rieni wyllo unrhyw gemau sydd wedi'u trefnu.

Mae hyn yn taro rhywun fel bod yn wrthgyferbyniol a gormodol pan fod mesurau diogelwch eraill ar gael, sy'n ddichonadwy. Er enghraifft, mae Lloegr yn caniatáu i rieni wyllo o bellter o 3m i ffwrdd o ochr y cae. Byddai cyflwyno hynny'n opsiwn synhwyrol, ynghyd â gofyn bod pob oedolyn yn gwisgo gorchudd wyneb ac yn cadw at reol dau fetr.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-1102
Ein cyf/Our ref DET/03732/20

Janet Finch-Saunders MS
Cadeirydd
Pwyllgor Deisebau

Government.Committee.Business@gov.wales

30 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet

Diolch am eich llythyr dyddiedig 16 Rhagfyr ar ran y pwyllgor deisebiadau ynghylch deiseb P-05-1102 Caniatáu i isafswm o un rhiant neu warchodwr wyllo gemau pêl-droed plant wedi'u trefnu.

Fel y gwyddoch, bu ymateb Llywodraeth Cymru i'r holl gyfyngiadau Covid yn ofalus, a byddant yn parhau i fod felly, yn seiliedig ar y data a'r wyddoniaeth ddiweddaraf i Gymru, ac yn seiliedig ar y cyngor diweddaraf gan ein cyngorwyr gwyddonol a meddygol ein hunain. Mae hyn i gyd er mwyn cyfyngu ar y bobl rydyn ni'n dod i gysylltiad â hwy, a sicrhau nad yw y feirws yn lledaenu mor gyflym.

Trwy'r rheolau cenedlaethol, rydym yn ceisio sicrhau cydbwysedd rhwng pwysigrwydd chwaraeon ac ymarfer corff i les meddyliol a chorfforol pobl, gyda'r angen i gadw pobl yn ddiogel a gwarchod y GIG.

Er ein bod yn deall yn llawn bwysigrwydd chwaraeon ac ymarfer i blant ac oedolion fel ei gilydd, mae'n rhaid inni hefyd dderbyn bod y feirws yn parhau i fod yn bresennol o fewn ein cymunedau, ac mae llawer iawn o bobl angen cymorth y gwasanaethau GIG. Rydym wedi gweithio ochr yn ochr â'n cyrff llywodraethu cenedlaethol drwy gydol y pandemig, y tro yma Chwaraeon Cymru a'r FAW. Y rheswm dros y penderfyniad i beidio â chaniatáu gwylwyr mewn gemau pêl-droed iau yw er mwyn cyfyngu y cyfleodd i gasglu ynghyd, a'r risgiau i wirfoddolwyr orfodi y rheol 2 fetr. Er ein bod yn deall y byddai rhan fwyaf y rhieni yn parchu'r rheol, ni ellir gwarantu y byddai pawb yn gwneud hyn, ac nid yw hwn yn risg y gallwn ei gymryd ar hyn o bryd. Ni ddylai unrhyw oedolion sy'n bresennol yn ystod y gweithgareddau hyn, ond sydd ddim yn cymryd rhan yn uniongyrchol neu'n hwyluso'r gweithgareddau, aros yn yr ardal ble y mae'r gweithgarwch yn digwydd. Dylid cyfyngu ar gefnogwyr a gwylwyr gweithgareddau wedi'u trefnu i ddim ond y bobl hynny sy'n gorfod bod yn bresennol, er enghraifft rhieni neu warchodwyr plant y mae'n rhaid iddynt fod yn bresennol am resymau iechyd a diogelu.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Bydd unrhyw benderfyniadau yn y dyfodol ynghylch rheoliadau'r Coronafeirws yng Nghymru yn seiliedig ar y data gwyddonol a meddygol diweddaraf, a'r angen i warchod iechyd y cyhoedd.

Ar hyn o bryd, mae'r sefyllfa yng Nghymru yn ddifrifol iawn – mae'r Coronafeirws yn bresennol ym mhob un o'n cymunedau ac mae'n cyflymu. Mae ein GIG dan bwysau. Rydym angen mesurau cadarn i reoli'r feirws ac i warchod iechyd y cyhoedd. Rydym angen i bawb helpu hefyd drwy nid yn unig ddilyn y rheolau ond drwy wneud newidiadau bychain i'w harferion a'u bywydau bob dydd a lleihau'r cysylltiad sydd gyda phobl eraill. Mae'r feirws hwn yn ffynnu ar gysylltiadau dynol – pryd bynnag y byddwn yn treulio amser gydag eraill mae perygl y byddwn naill ai'n dal neu yn trosglwyddo'r feirws.

Ers cyflwyno'r ddeiseb hon, mae'r sefyllfa wedi newid, fel a nodwyd gan y Prif Weinidog ar [19 Rhagfyr](#), ac o'r 20 Rhagfyr, mae Cymru ar gyfyngiadau rhybudd lefel 4. Mae rhagor o wybodaeth am yr hyn y mae pob lefel rhybudd yn ei olygu, beth a ganiateir, a pam a phryd y gallwn symud rhwng lefelau i'w weld [yma](#) ac [yma](#). Mae'r Cwestiynau Cyffredin a'r atebion ynghylch y rheoliadau i'w gweld [yma](#) ac [yma](#).

Mae'r cynllun haenau diwygiedig yn gosod pedwar lefel rhybudd, sy'n cyd-fynd â'r mesurau sydd angen inni eu sefydlu i reoli y feirws drwy fisoedd anodd y gaeaf sydd o'n blaenau, ac i warchod iechyd pobl.

Mae hefyd yn pennu sut a phryd y bydd Cymru yn symud rhwng y lefelau rhybudd hyn. Mae mesurau Cymru gyfan wedi eu cynllunio i fod yn syml, teg ac mor glir â phosibl, a byddant yn rhoi mwy o sicrwydd i bobl a busnesau ynghylch pa gyfyngiadau cyfreithiol fydd yn cael eu sefydlu, gan ddibynnu ar lefel y risg, gan eu helpu i gynllunio at y dyfodol.

Mae rheoliadau rhybudd lefel 4 yn datgan bod yn rhaid inni i gyd 'aros gartref' os nad oes gennych resymau hanfodol dros beidio. Ni fydd chwaraeon plant wedi'u trefnu yn cael eu caniatáu tra bod Cymru yn parhau ar y Lefel Rhybudd hwn. Nid yw gwneud gweithgareddau o'r fath yn yr awyr agored, er yn fwy diogel, heb eu risg, ac mae'n golygu bod yn rhaid i bobl adael eu cartrefi pan nad yw'n hanfodol. Wrth iddi ddod yn oerach, yn dywyllach ac yn wlypach, mae'r amodau ar gyfer y feirws yn gwella. Mae ymateb Cymru yn ystod y cyfyngiadau 'aros gartref', sy'n seiliedig ar gyngor ymddygiad arbenigol, yn golygu y dylai pobl deithio cyn lleied â phosibl. Mae pob eithriad i'r rheolau neu'r consesiynau hyn mewn un maes yn gwanhau y neges honno, ac yn arwain at gamddealltwriaeth ymhlith y boblogaeth ac yn peryglu bywydau pobl.

Caiff Lefel y Rhybudd ei adolygu bob tair wythnos, ac os bydd Cymru yn symud i'r Rhybudd Lefel Tri is (Risg Uchel) yn dilyn yr adolygiad, bydd gweithgarwch chwaraeon o dan do ac yn yr awyr agored yn cael ei ganiatáu, fodd bynnag, bydd angen trefnu'r rhain yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, gan gynnwys mesurau i leihau lledaeniad y feirws.

Rydym yn cydnabod yn llawn yr ymdrechion a'r aberth enfawr y mae'r cyhoedd a busnesau wedi ei wneud i gadw Cymru yn ddiogel ac arbed bywydau. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu diweddariadau rheolaidd drwy gynadleddau i'r wasg Covid19 a'n sianeli cyfryngau cymdeithasol dros yr wythnosau nesaf.

Rwy'n gobeithio bod hyn o gymorth.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Elis-Thomas'.

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

P-05-1117 Rhowch y Brechlyn COVID i Swyddogion yr Heddlu fel blaenoriaeth

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Graham Bishop, ar ôl casglu cyfanswm o 10,879 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Nid yw swyddogion yr heddlu ar y rhestr flaenoriaeth i gael y brechlyn COVID-19, er eu bod mewn swyddi risg uchel.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae fy mab yn heddwes a gafodd ei heintio â COVID wrth arestio aelod o'r cyhoedd. Ar hyn o bryd, mae wedi bod i ffwrdd o'r gwaith am 4 wythnos a phennwyd na fydd yn dychwelyd tan ddiwedd mis Rhagfyr. Trosglwyddodd y feirws i'w wraig oedd yn feichiog iawn, ac aeth hi yn ei thro i'r ward COVID yn yr ysbyty. Bu'n rhaid iddi gael toriad Cesaraidd ar frys, a ganed yr efeilliaid ddeufis yn rhy gynnar. Dyw'r heddlu ddim yn unig yn peryglu eu hunain o ddydd i ddydd, maen nhw hefyd yn peryglu eu teuluoedd. At hynny, mae colli amser plismona'n gryn straen ar yr heddlu pan fod ei swyddogion adre'n sâl gyda COVID.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

**P-05-1117 Give Police Officers the Covid Vaccination as a priority,
Correspondence – Petitioner to Committee, 12.01.21**

Petition: Give Police Officers the Covid Vaccination as a priority.

Police officers are not on the priority list to receive the Covid-19 vaccination, even though they are in a high risk job. My son is a police officer who contracted Covid whilst arresting a member of the public. At present he has been off work for 4 weeks and is signed off until the end of December. He passed the virus to his heavily pregnant wife who ended up in the Covid ward in hospital. She had to have an emergency CS with the twins born a month early. Not only are police at high risk to themselves every day, they also risk their families. Additionally the loss of policing time is a great strain on the force when officers are off sick with Covid.

Since placing the above Petition on line, my son was signed off sick again with Long Covid until the 21st January 2021. Subject to him being fit to return then, he would have been away from his duties for over 10 weeks as he has not worked since 10th November. This situation is placing a huge strain on the police when officers are unfit due to Covid.

The signing of the Petition was rather slow to start with; however I understand from my son that the Police Federation came across the Petition and put a link to it on their Facebook Page, urging Offices to sign it. This Facebook Page is not a public site, so can only be viewed by the police employees. Over a couple of days there were up to 4000 signatures in a day following this link on the Police Federation's Facebook Page. I think it fair to assume this surge in signatures was primarily a result of police officers signing it as they are worried for their health and that of their families.

On the 5th January 2021, BBC Wales and Powys County Time websites drew attention to the Petition which was strongly supported by the Police. Extracts enclosed.

I am 74 and I would happily give up my immunisation to a police officer. I keep myself safe and am unlikely to contract Covid; unlike the police who have to deal with those who put the majority of the public at risk.

Graham Bishop

Extract from Powys County Times 5th January 2021

Police and Crime Commissioner Dafydd Llywelyn is calling for the Welsh Government to include police officers on the Covid-19 Vaccination priority list so that they can be protected from the virus as a matter of urgency.

A petition calling for this to take place was recently set-up by a father of a police officer who fell ill following arresting a man who was infected by the virus.

More than 6,000 signatures already on the [petition](#), there is support from Unison, the NPCC along with the Police Federation of England and Wales, and now Dyfed-Powys Police and Crime Commissioner.

Graham Bishop, who launched the petition, explained that his son passed on the virus to his heavily pregnant wife who ended up in a coronavirus ward in hospital. He said: "She had to have an emergency Caesarean section with the twins born a month early. Not only are police at high risk to themselves every day, they also risk their families. Additionally, the loss of policing time is a great strain on the force when officers are off sick with Covid."

Dyfed-Powys Police and Crime Commissioner Dafydd Llywelyn is calling on the Welsh Government to ensure that front line officers are vaccinated as a priority. PCC Llywelyn said: "Like all other first responders and NHS staff, police officers risk their lives every day to keep the public safe, and are at a higher risk of contracting and transmitting Covid-19 due to their increased level of exposure with the general public and lack of regular testing.

"We have a situation at the Police Headquarters in Llangunnor, Carmarthen where we are providing resources to support the Welsh Ambulance Service to facilitate the vaccination process of their staff who are based at HQ, which is fantastic. But, I find it frustrating that while we are putting resources in place to carry out the vaccination process at HQ, it is still unclear, when the vaccination will become available to us to roll out to our officers.

"Police officers are essential workers, they are in face to face contact with the general public on a daily basis, dealing with difficult and complex situations, and as a result it is essential that they are included on the priority list like other first responders.

"I'm now calling on the Welsh Government for some clarity on the roll-out schedule, and that police officers are given the same priority as other emergency services so that the public are confident that they are safe when they come in to contact with the Police."

Roger Webb, secretary of Dyfed Powys Police Federation, said officers are putting their health at risk as they go about their duties.

He said: "While I clearly understand the need for the most vulnerable people in our communities, frontline health service staff and those working in care homes to be right at the top of the list for the new vaccines, I also believe that police officers should be prioritised too.

"I would urge people to sign this petition so that this issue can be discussed in the Welsh Parliament."

<https://www.countytimes.co.uk/news/18987580.calls-police-included-coronavirus-vaccine-priority-list/>

Extract from BBC Wales Website 5th January 2021

Police officers must be prioritised for the coronavirus vaccine as they "risk their safety" to enforce lockdown rules, a police federation has warned.

Hundreds have been off work with Covid-19, including one whose heavily pregnant wife then became infected.

NHS and careworkers are among those first in line for the vaccines, but police are not on the priority list.

The Welsh Government said it was following guidance to determine priority groups.

Other key workers, including teachers and police officers, are not under the priority category and have to wait to be immunised depending on the age group and risk category they fall into.

Those representing officers in Wales' four police forces said they were repeatedly putting their own safety and that of their loved ones at risk in order to protect the public.

Scores of officers have been spat at and coughed on while on duty, federation officials said.

In North Wales officers were called to break up an incident involving two women who were self isolating on Christmas Day, having to arrest one of them who was waiting for a test result.

Officers 'seriously ill' Mark Jones, of the North Wales Police Federation, said the officers had to decontaminate their uniforms afterwards.

"These officers finish their shifts and have to go home to their loved ones and families, having come into high risk of contracting Covid," he said.

He stressed that a number of officers had also ended up seriously ill in hospital after contracting the virus.

A petition, launched by the father of a South Wales Police officer who contracted Covid-19 while on duty, calls for the Welsh Government to immunise frontline officers.

Graham Bishop said his son passed on the virus to his heavily pregnant wife, who ended up on a Covid ward. He said: "She had to have an emergency caesarean section with the twins born a month early.

"Not only are police at high risk to themselves every day, they also risk their families. Additionally, the loss of policing time is a great strain on the force when officers are off sick with Covid."

Wales has been under the highest level of lockdown - level four - since before Christmas, with people being told to stay home and only go out for essential reasons.

But officers have been breaking up house parties, illegal gatherings and barring visitors trying to visit beauty spots across Wales.

Chief Constable of South Wales Police Jeremy Vaughan said the force was handing out a lot of fines for people blatantly breaching lockdown laws.

In December alone the force issued 500 fixed penalty notices, Mr Vaughan said.

"Every week I'm sending cards and letters to police officers who are getting spat at in the face by people who say that they've got Covid," he told BBC Radio Wales.

"Police officers are putting themselves in harms way."

'Not unfair prioritising'

Roger Webb, secretary of Dyfed Powys Police Federation, said even trying to stop people visiting beauty spots was a risk to officers' safety, let alone dealing with emergencies and volatile situations.

"It is not about unfairly prioritising police officers over everyone else, we understand the need for the most vulnerable and frontline health service staff to be right at the top of the list for the new vaccines," Mr Webb said.

"But the reality is that the police come into contact with every part of society, the good and the bad. "To not prioritise police officers is a mistake made in vain of protecting the public."

<https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-55546072>

P-05-1119 Blaenoriaethu athrawon, a staff ysgolion a gofal plant ar gyfer brechiadau COVID-19

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Jonathan Môn Hughes, ar ôl casglu cyfanswm o 16,288 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Gan fod llawer o blant sy'n dal COVID-19 yn dangos dim symptomau, yn aml mae'r feirws yn lledaenu mewn ysgolion heb i unrhyw un wybod nes bod aelod o staff yn datblygu symptomau.

Bydd staff y GIG yn cael brechiad gan eu bod yn peryglu eu bywydau. Mae staff ysgolion a gofal plant hefyd yn peryglu eu bywydau ond nid ydynt cael eu blaenoriaethu ar gyfer brechiad.

Gwybodaeth Ychwanegol

Ers mis Medi:

- mae mwy na 2,120 aelod o staff ysgolion wedi cael prawf positif ar gyfer COVID-19.
- mae mwy na 3,030 o ddisgyblion wedi cael prawf positif ar gyfer COVID-19.
- mae mwy na 1,570 o ysgolion wedi nodi o leiaf un achos o'r coronafeirws.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Ynys Môn
- Gogledd Cymru

P-05-1119 Prioritise teachers, school and childcare staff for COVID-19 vaccination, Correspondence – Petitioner to Committee, 17.01.21

Dyma wybodaeth i gefnogi fy neiseb:

This is a statement by UNICEF Executive Director Henrietta Fore:

15th December, 2020: “The COVID-19 pandemic has wreaked havoc on children’s education around the globe. Vaccinating teachers is a critical step towards putting it back on track.

“At their peak in late April 2020, nationwide school closures disrupted the learning of almost 90 per cent of students worldwide. While that number has dropped since, there continues to be an unsupported assumption that closing schools may slow the spread of the disease, despite increasing evidence that schools are not a main driver of community transmission. As a result, as cases are skyrocketing in many countries around the world, communities are again closing schools. As of 1 December, classrooms are closed for nearly 1 in 5 schoolchildren globally – or 320 million children.

“UNICEF is calling for teachers to be prioritized to receive the COVID-19 vaccine, once frontline health personnel and high-risk populations are vaccinated. This will help protect teachers from the virus, allow them to teach in person, and ultimately keep schools open.

“While decisions about vaccine allocation ultimately rest with governments, the consequences of extended missed or impaired education are steep, especially for the most marginalized. The longer children remain out of school, the less likely they are to return, and the more difficult it is for their parents to resume work.

“These are difficult decisions that force difficult tradeoffs. But what should not be difficult is the decision to do everything in our power to safeguard the future of the next generation. This begins by safeguarding those responsible for opening that future up for them.”

A statement like this from a lady of such power should instantly change the minds of world leaders. I do hope that the AMs see worth in this petition and this statement, but if not, I hope that Kirsty Williams stands up and fights for the workers of the sector she is responsible for.

I am appalled that Kirsty Williams is not fighting for the education and childcare workforce to be safe in their workplace by being prioritised for a vaccine. There is immense pressure on school and childcare staff at the

moment and the government seem to be fully aware of that, but we still aren't eligible to be prioritised for a vaccine.

I can speak more strongly on behalf of education staff as I myself am a teacher. My current concerns include:

- Having to teach in a new and different way online that many aren't used to
- Having to worry about catching a virus at my workplace that could not only be deadly to me, but to my family members
- Knowing a new curriculum is being rolled out from September 2022 and no postponement of that operation
- Knowing that the Education Minister is [stepping down at the election]
- Being aware that school children are significantly behind regarding where they should be in regards to skills development

There is one concern that can be addressed easily here. It can be resolved by prioritising teachers, school and childcare staff for the COVID-19 vaccination. Once we feel safe in our workplace, we can work on getting children back on track and we can prepare for the new curriculum.

Kirsty Williams thanks school staff in her videos online, but if she really was that grateful for our "hard work and dedication", she would stand up to safeguard the sector she is liable for.

Thank you.

Eitem 2.8

P-05-1078 Cynyddu cyllid ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a gwella amseroedd aros i bobl sydd angen help mewn argyfwng. Mae angen newid!

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Laura Williams, ar ôl casglu cyfanswm o 5,159 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ers i COVID-19 a'r cyfyngiadau symud ddod i'r amlwg, mae pobl wedi bod yn gaeth i'w haelwydydd fis ar ôl mis ac roedd llawer o'r bobl hynny'n dioddef cyn y cyfyngiadau symud, a thra'r oeddent ar waith. Roeddwn i'n rhywun a ddioddefodd yn sgil y cyfyngiadau symud ac rwy'n pryderu am nifer yr achosion o hunanladdiad yn fy ardal cyn y cyfyngiadau symud, a thra'r oeddent ar waith. Mae'r cyfyngiadau symud wedi gwaethygu iechyd meddwl pobl ac wedi gosod gwasanaethau iechyd meddwl o dan gryn straen - mae plant ifanc yn dioddef, ac mae oedolion a'r henoed yn dioddef hefyd o ganlyniad i'r cyfyngiadau symud.

Dylai Senedd Cymru fod yn cymryd camau ynghylch iechyd meddwl ac yn ariannu mwy o wasanaethau, mae pobl yn disgwyl am amser hir cyn gweld rhywun, neu cyn iddyn nhw gael help. Nid yw llawer o feddygon a nyrsys lleol wedi'u hyfforddi ym maes iechyd meddwl.

Cynyddodd canran y bobl wnaeth roi gwybod eu bod yn dioddef problemau iechyd meddwl o 23.3% yn 2017-2019 i 36.8% ym mis Ebrill 2020 (astudiaeth hydredol o aelwydydd y DU). Os nad yw hynny'n ei gwneud yn gwbl glir sut mae'r cyfyngiadau symud yn newid i'r eithaf y modd rydym yn byw ein bywydau ac yn ymladd y brwydrau sy'n ein wynebu'n ddyddiol, wn i ddim beth fydd yn gwneud.

Gwybodaeth Ychwanegol

Fy enw i yw Laura ac rwy'n dioddef nifer o faterion iechyd meddwl, sef Anhwylder Straen Wedi Trawma (PTSD), Anhwylder Obsesiynol Cymhellol (OCD), iselder ysbryd, gorbryder ac anhwylder panig. Creais ddeiseb a oedd

hefyd yn nodi'r ffaith bod iechyd meddwl mewn cyfyngder mawr, ac mae gofyn cael cymorth ychwanegol ar ei gyfer. Llwyddodd y ddeiseb ac ers fy neiseb ddiwethaf, penderfynais mai'r ffordd orau i wireddu newid oedd dechrau gyda fi fy hun. O ganlyniad, gorffennais fy therapi PTSD yn llwyddiannus.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

P-05-1078 Cynyddu cyllid ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a gwella amseroedd aros i bobl sydd angen help mewn argyfwng.

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Ionawr 2021
Petitions Committee | 12 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14837

Cyflwyniad

Rhif y ddeiseb: P-05-1078

Teitl y ddeiseb: Cynyddu cyllid ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a gwella amseroedd aros i bobl sydd angen help mewn argyfwng. Mae angen newid!

Testun y ddeiseb: Ers i COVID-19 a'r cyfyngiadau symud ddod i'r amlwg, mae pobl wedi bod yn gaeth i'w haelwydydd fis ar ôl mis ac roedd llawer o'r bobl hynny'n dioddef cyn y cyfyngiadau symud, a thra'r oeddent ar waith. Roeddwn i'n rhywun a ddioddefodd yn sgil y cyfyngiadau symud ac rwy'n pryderu am nifer yr achosion o hunanladdiad yn fy ardal cyn y cyfyngiadau symud, a thra'r oeddent ar waith. Mae'r cyfyngiadau symud wedi gwaethygu iechyd meddwl pobl ac wedi gosod gwasanaethau iechyd meddwl o dan gryn straen - mae plant ifanc yn dioddef, ac mae oedolion a'r henoed yn dioddef hefyd o ganlyniad i'r cyfyngiadau symud.

Dylai Senedd Cymru fod yn cymryd camau ynghylch iechyd meddwl ac yn ariannu mwy o wasanaethau, mae pobl yn disgwyl am amser hir cyn gweld rhywun, neu cyn iddyn nhw gael help. Nid yw llawer o feddygon a nyrsys lleol wedi'u hyfforddi ym maes iechyd meddwl.

Cynyddodd canran y bobl wnaeth roi gwybod eu bod yn dioddef problemau iechyd meddwl o 23.3% yn 2017-2019 i 36.8% ym mis Ebrill 2020 (astudiaeth hydredol o aelwydydd y DU). Os nad yw hynny'n ei gwneud yn gwbl glir sut mae'r cyfyngiadau symud yn newid i'r eithaf y modd rydym yn byw ein bywydau ac yn ymladd y brwydrau sy'n ein wynebu'n ddyddiol, wn i ddim beth fydd yn gwneud.

Cefndir

Mewn [datganiad ysgrifenedig](#) a gyhoeddwyd gan y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg ar 8 Hydref 2020 ar ôl iddi gael ei phenodi, eglurodd Eluned Morgan AS fod **gwasanaethau iechyd meddwl wedi'u dynodi'n 'wasanaeth hanfodol'** yn ystod cyfnod cynnar pandemig y coronafeirws, gan nodi bod pobl wedi gallu cael mynediad at wasanaethau iechyd meddwl pan oedd eu hangen arnynt. Fodd bynnag, mae elusennau ym maes iechyd meddwl, fel [Mind Cymru](#), yn dweud bod cael mynediad at gymorth o ran iechyd meddwl wedi bod yn anodd yn ystod y pandemig, gyda bron i un o bob pedwar yn ei chael hi'n anodd cael mynediad at y cymorth sydd ei angen arnynt.

Mewn [tystiolaeth ysgrifenedig](#) a gyflwynwyd i Bwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon y Senedd ar 4 Tachwedd 2020, nododd y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg nifer o flaenoriaethau ynghylch iechyd meddwl yn ystod y tair blynedd nesaf, gan gynnwys "**Gwelliannau pellach i ddarpariaeth argyfwng a thu allan i oriau** ar gyfer plant, oedolion oedran gweithio ac oedolion hŷn - gan symud i ddarpariaeth amlasiantaeth gyffredin ledled Cymru gan gynnwys sicrhau cymorth a threfniadau trawsgludo priodol ar gyfer gofal mewn argyfwng".

Ar 9 Hydref 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru fersiwn ddiwygiedig o'i [chynllun cyflawni ar gyfer iechyd meddwl 2019 i 2022](#) mewn ymateb i bandemig y coronafeirws.

Mae [cynllun diogelu'r gaeaf ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol 2020 i 2021](#) gan Lywodraeth Cymru, a gyhoeddwyd ym mis Medi 2020, yn nodi'r blaenoriaethau ar

gyfer iechyd a gofal cymdeithasol hyd at fis Mawrth 2021, gan gynnwys yr amgen i barhau i ddynodi iechyd meddwl yn 'wasanaeth hanfodol'.

Mae **datganiad ysgrifenedig** y Gweinidog yn amlinellu buddsoddiad Llywodraeth Cymru mewn gwasanaethau iechyd meddwl, gan nodi fel a ganlyn: "Rydym yn buddsoddi tua £700m bob blwyddyn yng ngwasanaethau iechyd meddwl y GIG ac yn diogelu'r buddsoddiad hwnnw drwy neilltuo arian ar gyfer iechyd meddwl".

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei **Chyllideb Ddrafft ar gyfer 2021-22** ar 21 Rhagfyr 2020. Mae dogfen y gyllideb ddrafft yn nodi sut y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu buddsoddi mewn iechyd meddwl a llesiant (gweler tudalen 28). Mae'r ddogfen yn nodi bod "**diogelu Gwasanaethau Iechyd Meddwl yn 2021-22 yn parhau i fod yn flaenoriaeth**". Yn ei chyllideb ddrafft, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn nodi fel a ganlyn:

Gan gydnabod yr effaith y mae'r pandemig wedi'i chael ar iechyd meddwl a lles llawer o bobl, rydym yn dyrannu £20m yn ychwanegol o fewn Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol i gynyddu'r cymorth ar draws ystod o feysydd. Byddwn yn cynyddu ein hymrwymiad o dan Cymru Iachach ar gyfer Cronfa Gwella'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl drwy ddyblu ein cyllid o £7m i £14m. Byddwn hefyd yn rhoi mwy o gymorth i wasanaethau anghlinigol ar y rheng flaen, cymorth argyfwng pob oed, a gwasanaethau asesu cof.

Mae'r ddogfen yn mynd ymlaen i nodi:

Ynghyd â'r cynnydd yng nghyllid Iechyd Meddwl y GIG sydd wedi'i neilltuo ar gyfer cyflogau a chwyddiant, mae hyn yn cyfateb i fwy na £42m o fuddsoddiad ychwanegol a fydd yn cefnogi gwasanaethau iechyd meddwl yn 2021-22. Gellir gweld buddsoddiad pellach mewn iechyd meddwl ar draws y Llywodraeth, yn unol â'n dull atal a diogelu iechyd meddwl a lles, gan gynnwys cymorth cyflogaeth, cyngor ar ddyledion, cymorth tai, chwaraeon a mynediad at fannau gwyrdd, fel y nodir yn y Cynllun Cyflawni Law yn Llaw at Iechyd Meddwl.

Ym mis Ionawr 2021, bydd dau o bwyllgorau'r Senedd – y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon a'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg – yn craffu ar waith y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg ynghylch y gyllideb ddrafft ar gyfer 2021-22 o safbwynt iechyd meddwl a llesiant.

Camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru

Ar 17 Rhagfyr 2020, cyhoeddodd Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon y Senedd adroddiad ar ei Ymchwiliad i effaith Covid-19, a'r modd y mae'n cael ei reoli, ar iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Mae'r adroddiad yn cynnwys 15 o argymhellion i wella cymorth ar gyfer iechyd meddwl a llesiant i bobl yng Nghymru.

Ar 9 Hydref 2020, cyhoeddodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ei adroddiad, 'Cadernid meddwl: ddwy flynedd yn ddiweddarach'. Mae'r adroddiad yn galw ar Lywodraeth Cymru i wneud mwy i gefnogi plant a phobl ifanc sydd ag anghenion penodol o ran iechyd meddwl. Ar 11 Rhagfyr, cyhoeddodd Gwasanaeth Ymchwil y Senedd erthygl, 'Iechyd meddwl, pobl ifanc a'r pandemig', cyn dadl yn y Cyfarfod Llawn ar yr adroddiad ar 11 Rhagfyr 2020.

Hefyd, cyhoeddodd Senedd Ieuenctid Cymru ei hadroddiad, 'Gadewch i ni siarad am iechyd meddwl', ar 9 Hydref 2020.

Ym mis Hydref 2019, cyhoeddodd y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon adroddiad ar ofal mewn argyfwng iechyd meddwl, sef 'Iechyd meddwl yng nghyd-destun plismona a dalfa'r heddlu'. Ymatebodd Llywodraeth Cymru i'r adroddiad hwn ar 10 Rhagfyr 2019.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Nid yw Llywodraeth Cymru wedi ymateb i'r ddeiseb hon eto.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir ar adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio i adlewyrchu newidiadau dilynol.

P-05-1078 Increase funding for mental health services and improve waiting times for people needing help in crisis. We need a change!, Correspondence – Petitioner to Committee, 12.01.21

I have received an email to write about any comments I would like to add a few things towards my petition,

So since the first lockdown there has been a 50% increase in mental health as we are all aware there is a pandemic which is effecting a lot of things, I have recently since every lockdown since a massive increase in lockdown, in my area alone there has been about 30 suicides because of lockdowns.

I know we have to be put into lockdowns due to coronavirus but these lockdowns are not helping peoples mental health what so ever instead it's having the reverse effect and people who are not coping with lockdown are asking for help and being let down resulting in suicide.

I have seen a few stories and one in particular which caught my attention was a lady presented herself to a&e due to mental health and was turned away which resulted in her committing suicide on a bridge near the hospital, now this situation could of been a better outcome if she wasn't turned away from the hospital, a&e in uhw has no in mental health team which I've experienced this myself.

I presented myself to a&e regarding chest pains and because I was suffering disassociation as well when I went too have my blood pressure done in a side room in a&e I asked "is there anyone I can talk to regarding my mental health" which I got a reply of "there's no one here to talk to you about mental health we don't have them services up here" when I spoke to another nurse she said they don't have an in a&e mental health team they have to get a mental health team from outside the hospital to come in and see that said patient but because I wasn't presenting in a bad way they didn't do anything when I was discharged I was then asked after being discharged will I be going home and I'm not feeling suicidal which I replied with no I'm not and I will be going home, I then made a complaint with health board regarding this appalling experience I had and they suggested they would get someone from mental health services within uhw to contact me to discuss about mental health in a&e haven't received a phone call or anything else from the Health board either. Lockdown has effected a lot of people and I find services are appalling and are letting a lot of people down, everything is now online or filling out forms online just to see a doctor instead of ringing this causes delays in people receiving help.

Not everyone has access to internet so can't virtually have appointments or arrange appointments which then makes them feel isolated.

A lot of people are feeling isolated and peoples mental health is being effected more and more due to lockdown.

A change needs to happen within mental health services, we need more crisis teams uo and running instead of going through 247 cav as I find cav isn't as helpful as crisis teams would

be, we need more services open and we need more mental health building opening to cover a bigger range of places as I find more and more services are being underfunded or closed down.

A change is needed whether big or small, something needs to be done mental health has been under funded for years and there's people like me who has been let down in the past and hasn't had much confidence in these services due to the government cutting funding. It's time the Welsh government made a difference and helped people all across wales to better access these services and get the right amount of support and help they need.

Eitem 2.9

P-05-1079 Dylid diogelu Gwarchodfa Natur Cynffig gan ddefnyddio pwerau prynu gorfodol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Steven Preddy, ar ôl casglu cyfanswm o 8,435 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae un o'r gwarchodfeydd natur gorau yng Nghymru o dan fygythiad.

Mae angen rheoli'r cynefinoedd twyni tywod o bwysigrwydd rhyngwladol yng Nghynffig, neu fel arall byddant yn colli eu gwerth eithriadol. Cyngor Pen-y-bont ar Ogwr oedd yn gwneud y gwaith hwn ers blynnyddoedd lawer, ond bu'n rhaid iddo roi'r gorau i'r gwaith oherwydd pwysau ariannol.

Nid yw perchennog y safle, sef corff cyfrinachol ac anatebol o'r enw Corfforaeth Cynffig, wedi bod yn barod i gytuno ar unrhyw gynlluniau ar gyfer y dyfodol. Efallai mai prynu gorfodol yw'r unig ddewis sydd ar ôl.

Gwybodaeth Ychwanegol

Caiff twyni tywod Cynffig eu cydnabod fel Ardal Cadwraeth Arbennig, sef dynodiad cadwraeth natur uchaf Ewrop.

Mae gan Gorfforaeth Cynffig statws elusennol, ac felly mae'n ofynnol iddo, yn ôl y gyfraith, wneud penderfyniadau er budd y cyhoedd. Bu Cyfoeth Naturiol Cymru, sef asiantaeth cadwraeth natur gyhoeddus y wlad, yn ceisio trafod gyda'r gorfforaeth i sicrhau dyfodol y safle, ond mae'r trafodaethau hyn wedi cyrraedd pwynt amhosibl ei ddatrys. Nid fu'r Gorfforaeth yn barod i gytuno i unrhyw un o'r opsiynau a ginigwyd, er nid yw'n eglur pam. Mae'n bryd i'r penderfyniad gael ei gymryd allan o'u dwylo.

Mewn achosion eithriadol, pan fydd budd amlwg i'r cyhoedd, mae gan Lywodraeth Cymru y grym i brynu'n orfodol er mwyn amddiffyn safle fel Cynffig. Nid oes yn rhaid i orchymyn prynu gorfodol fod yn gostus: nid oes gwerth masnachol i'r safle, ac felly nid oes dim rheswm pam na all Corfforaeth Cynffig ei werthu i Lywodraeth Cymru am swm enwol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyrain Casnewydd
- Dwyrain De Cymru

P-05-1079 Dylid diogelu Gwarchodfa Natur Cynffig gan ddefnyddio pwerau prynu gorfodol

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14837-3

Rhif y ddeiseb: P-05-1079

Teitl y ddeiseb: Dylid diogelu Gwarchodfa Natur Cynffig gan ddefnyddio pwerau prynu gorfodol

Geiriad y ddeiseb:

Mae un o'r gwarchodfeydd natur gorau yng Nghymru o dan fygythiad.

Mae angen rheoli'r cynefinoedd twyni tywod o bwysigrwydd rhyngwladol yng Nghynffig, neu fel arall byddant yn colli eu gwerth eithriadol. Cyngor Pen-y-bont ar Ogwr oedd yn gwneud y gwaith hwn ers blynyddoedd lawer, ond bu'n rhaid iddo roi'r gorau i'r gwaith oherwydd pwysau ariannol.

Nid yw perchennog y safle, sef corff cyfrinachol ac anatebol o'r enw Corfforaeth Cynffig, wedi bod yn barod i gytuno ar unrhyw gynlluniau ar gyfer y dyfodol. Efallai mai prynu gorfodol yw'r unig ddewis sydd ar ôl.

Caiff twyni tywod Cynffig eu cydnabod fel Ardal Cadwraeth Arbennig, sef dynodiad cadwraeth natur mwyaf Ewrop.

Mae gan Gorfforaeth Cynffig statws elusennol, ac felly mae'n ofynnol iddo, yn ôl y gyfraith, wneud penderfyniadau er budd y cyhoedd. Bu Cyfoeth Naturiol Cymru, sef asiantaeth cadwraeth natur cyhoeddus y wlad, yn ceisio trafod gyda'r gorfforaeth i sicrhau dyfodol y safle, ond mae'r trafodaethau hyn wedi cyrraedd pwynt amhosibl ei ddatrys. Nid yw'r Gorfforaeth wedi bod yn barod i gytuno i unrhyw un o'r opsiynau a ginigwyd, am resymau sy'n aneglur. Mae'n bryd i'r penderfyniad gael ei gymryd allan o'u dwylo nhw.

Mewn achosion eithriadol, pan fydd budd amlwg i'r cyhoedd, mae gan Lywodraeth Cymru y grym i brynu'n orfodol er mwyn amddiffyn safle fel Cynffig. Nid oes yn rhaid i orchymyn prynu gorfodol fod yn gostus: nid oes gwerth masnachol i'r safle, ac felly nid oes dim rheswm pam na all Corfforaeth Cynffig ei werthu i Lywodraeth Cymru am swm enwol.

1. Cefndir

Mae Gwarchodfa Natur Cynffig yn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) dynodedig. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yn nodi mai SoDdGa yw'r "safleoedd pwysicaf o safbwynt treftadaeth naturiol Cymru".

Mae'r twyni tywod ar y safle hwn hefyd wedi cael eu dynodi'n Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA).

Mae gwefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, yn nodi:

Caiff yr ardal ei rheoli er mwyn sicrhau nad yw'r twyni'n cael eu llethu gan laswellt trwchus a choetir prysgoed gan golli bywyd gwyllt pwysig ac amrywiol.

Mae hefyd yn nodi nad y cyngor sy'n rheoli'r safle bellach, ond Ymddiriedolaeth Gorfforaeth Cynffig (yr Ymddiriedolaeth), sef perchennog y tir.

Mae'r deisebwyr yn dadlau bod yr Ymddiriedolaeth wedi bod yn ddywedwst am ei chynlluniau ar gyfer rheoli'r safle yn y dyfodol, ac maent yn galw ar Lywodraeth Cymru i brynu'r tir yn orfodol.

Rheolaeth y safle

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cyhoeddi gwybodaeth yn ymwneud â [chyfrifoldebau perchnogion a deiliaid SoDdGA](#).

Mae gan bob SoDdGA ddatganiad rheoli safle sy'n nodi pam mae'r safle'n arbennig a sut y dylid ei reoli. Yn 2003, cyhoeddodd Cyngor Cefn Gwlad Cymru ar y pryd y [datganiad rheoli safle](#) (PDF, 24KB) ar gyfer Gwarchodfa Natur Cynffig. Mae'n nodi barn am y ffordd y dylid rheoli'r SoDdGA er mwyn cynnal ei ddiddordeb arbennig.

Mae [datganiad a gyhoeddwyd ar wefan yr Ymddiriedolaeth](#) yn dweud bod yr Ymddiriedolaeth a Chyfoeth Naturiol Cymru wedi cynnal trafodaethau ynghylch y potensial i Gyfoeth Naturiol Cymru ymgymryd â phrydles hirdymor y safle, ond cytunwyd na allai hyn fynd yn ei flaen.

Ar 24 Hydref 2020 [cyhoeddodd yr Ymddiriedolaeth ddatganiad](#) yn dweud:

To support the delivery of conservation work required at the reserve Kenfig Corporation Trust have decided to employ the services of a specialist who can manage the reserve with NRW providing help and support in recruiting the right candidate to the post.

NRW will work with the Trust to have a management agreement in place that will direct the working practices to support the rich variety of wildlife at Kenfig Nature Reserve.

Ar adeg paratoi'r papur briffio hwn roedd [swydd warden yn cael ei hysbysebu](#) ar gyfer y safle.

Gorchmynion Prynu Gorfodol

Mae Gorchmynion Prynu Gorfodol yn caniatáu i gorff penodol, 'yr awdurdod caffael', sydd angen caffael tir neu eiddo, wneud hynny heb gydsyniad y perchennog. Rhaid i'r awdurdod caffael allu dangos bod cymryd y tir yn angenrheidiol a bod 'achos cymhellol er lles y cyhoedd'. Nid oes gan yr awdurdod caffael y pwerau i gaffael tir yn orfodol nes y bydd yr 'awdurdod cadarnhau' yn cymeradwyo'r Gorchmyn Prynu Gorfodol. Yng Nghymru, yr awdurdod cadarnhau yw Llywodraeth Cymru.

Mae pwerau prynu gorfodol yn bodoli mewn llawer o wahanol ddarnau o ddeddfwriaeth ac yn aml maent o natur arbenigol ar gyfer y pwrpas y mae awdurdod yn ceisio caffael tir. Mae gan Gyfoeth Naturiol Cymru, a Llywodraeth Cymru, rai pwerau Gorchmyn Prynu Gorfodol. Mae Llywodraeth Cymru wedi

diweddarar ei [chanllawiau ar Orchmynion Prynu Gorfodol](#) (PDF, 2MB) sy'n cynnwys tabl (tudalen 21) sy'n dangos y gwahanol bwerau sydd gan gyrff megis Cyfoeth Naturiol Cymru.

Mae'r Gwasanaeth Ymchwil wedi llunio hysbysiad hwylus sy'n rhoi mwy o [wybodaeth gefndirol am broses Gorchmynion Prynu Gorfodol](#).

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Yn ei llythyr at y Cadeirydd, dyddiedig 23 Rhagfyr 2020, mae Lesley Griffiths AS, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, yn darparu mwy o wybodaeth am faterion rheoli tir ar y safle. Dywed y Gweinidog:

Mae'r risg fwyaf o ddiraddio i'r safle hwn yn debygol o ddeillio o bori amhriodol (gormod neu dim digon), felly mae rheoli'r safle yn gysylltiedig yn y bôn â rheoli'r hawliau pori.

Mae'r llythyr yn tynnu sylw at y ffaith na allai'r Ymddiriedolaeth a Chyfoeth Naturiol Cymru ddod i benderfyniad ar fater hawliau pori, a dyna pam nad oeddent yn gallu cytuno ar brydles.

Fodd bynnag, fel y dywed y datganiad gan yr Ymddiriedolaeth y cyfeirir ato uchod, bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn helpu'r Ymddiriedolaeth i benodi warden ac yna bydd yn rhoi cytundeb rheoli blynyddol i'r Ymddiriedolaeth i ymgymryd â gweithgareddau rheoli penodol yn gyfnewid am dâl.

Nododd y Gweinidog fod Llywodraeth Cymru:

... yn obeithiol ar hyn o bryd y bydd gennym ddatrysiad erbyn y Flwyddyn Newydd, gan olygu nad oes angen ystyried prynu gorfodol ar y safle.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Ym mis Hydref 2020, fe gyflwynodd Dai Lloyd AS [gwestiwn ysgrifenedig](#) yn gofyn pa gamau yr oedd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i sicrhau bod y warchodfa natur yn cael ei rheoli. Cyfeiriodd ymateb y Gweinidog at y ffaith bod trafodaethau yn parhau rhwng yr Ymddiriedolaeth a Chyfoeth Naturiol Cymru. Awgrymodd yr ymateb hefyd y byddai prosiectau a ariennir gan Lywodraeth Cymru sy'n digwydd yng Nghynffig yn helpu i sicrhau bod ei statws fel Gwarchodfa Natur Genedlaethol yn cael ei gynnal.

Hefyd ym mis Hydref 2020, cyflwynodd Suzy Davies AS **gwestiwn ysgrifenedig** yn gofyn a oes gan Lywodraeth Cymru “bwerau i orfodi tirfeddianwyr i ddiogelu tirweddau cenedlaethol arwyddocaol ac ymgysylltu â'r awdurdodau perthnasol”. Ymatebodd y Gweinidog gan ddweud:

Although the Welsh Government does not have direct powers to compel landowners to preserve such landscapes it does, through NRW, have powers with regard to the enforcement of the UK and EU designations afforded to the site.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r briffiau hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-1079
Ein cyf/Our ref LG/02826/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

23 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 27 Tachwedd 2020 ynghylch y ddeiseb i warchod Gwarchodfa Natur Cynffig.

Yn anffodus, nid oedd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yn gallu dod i gytundeb gydag Ymddiriedolaeth Corfforaeth Cenffig ynghylch prydles hirdymor gan nad oedd modd cytuno ar yr hawliau pori. Mae'r hawliau pori yn rhan o gyfansoddiad yr Ymddiriedolaeth ac mae'n bosibl eu bod o werth ariannol sylweddol. Nid oedd yn fodlon newid ei safbwynt o ran hyn. Golygai hyn fod yr Ymddiriedolaeth wedi cadw hawliau unigryw ar benodi unrhyw borwr yn ogystal â chadw hawliau i arfer yr hawliau ei hun. Ni fyddai CNC felly wedi cael rheolaeth dros agwedd hollbwysig ar ofynion rheoli'r safle. Mae'r risg fwyaf o ddiraddio i'r safle hwn yn debygol o ddeillio o bori amhriodol (gormod neu dim digon), felly mae rheoli'r safle yn gysylltiedig yn y bôn â rheoli'r hawliau pori.

Yn dilyn trafodaeth bellach rhwng y ddwy ochr, mae Ymddiriedolaeth Corfforaeth Cynffig (KCT) wedi penderfynu rheoli'r safle ei hun gyda chefnogaeth CNC ac mae CNC wedi cyhoeddi'r datganiad a ganlyn yn y cyfryngau cymdeithasol yn ddiweddar:

“Cynhaliwyd cyfarfod yn ddiweddar yng Ngwarchodfa Natur Genedlaethol Cynffig rhwng Cyfoeth Naturiol Cymru ac Ymddiriedolaeth Corfforaeth Cynffig i drafod pa drefniadau sydd angen eu rhoi yn eu lle i sicrhau bod y nodweddion arbennig yn y Warchodfa yn cael eu diogelu.

I helpu i gyflawni'r gwaith cadwraeth angenrheidiol yn y Warchodfa, mae'r Ymddiriedolaeth wedi penderfynu defnyddio gwasanaethau arbenigwr a fydd yn gallu rheoli'r Warchodfa, gyda Cyfoeth Naturiol Cymru yn rhoi cymorth a chefnogaeth i recriwtio'r ymgeisydd cywir ar gyfer y swydd.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn gweithio gyda'r Ymddiriedolaeth i sefydlu cytundeb rheoli a fydd yn llywio'r arferion gwaith i gefnogi'r amrywiaeth gyfoethog o fywyd gwylt yng Ngwarchodfa Natur Cynffig."

Fel perchnogion y safle, mae gan KCT hawl i'w reoli ei hunan ac mae'r sefyllfa bresennol yn awgrymu ei fod yn barod i wneud hynny o dan gytundeb â CNC a fydd sicrhau'r canlyniadau sydd eu hangen. Yn ei hanfod, bydd CNC yn helpu KCT i benodi warden ac yna cyhoeddi cytundeb rheoli blynyddol i KCT i gyflawni gweithgareddau rheoli penodol yn gyfnewid am dâl.

Er bod gwaith trafod i'w wneud o hyd, a'r manylion yn dal i fod yn gyfrinachol yn fasnachol, rydym yn obeithiol ar hyn o bryd y bydd gennym ddatrysiaid erbyn y Flwyddyn Newydd, gan olygu nad oes angen ystyried prynu gorfodol ar y safle.

Yn Gywir,

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

To the Senedd Petitions Committee

Thank you for scheduling a discussion at your forthcoming meeting on the petition to safeguard Kenfig Nature Reserve. This letter provides some additional background information and proposes a way forward that will address the issues raised by the petition.

Kenfig National Nature Reserve

The reserve is part of a wider estate under the custodianship of the Kenfig Corporation Trust (KCT), a private corporation registered with the Charities Commission. The committee has received several petitions over the years asking it to intervene to protect threatened sites, and petitioners will naturally wish to talk up the importance of those sites. With Kenfig we don't need to: it is in the top flight of nature reserves in Wales and its international importance for biodiversity is reflected in the number of conservation designations it has.

The nature of the habitats at Kenfig means that they require ongoing management to prevent the rare species they support from declining and disappearing, as has happened at other South Wales dune systems. The high level of recreational use of the site brings additional pressures. Bridgend council managed the reserve very successfully over many years, but the site is now in a state of limbo; even after protracted discussions between KCT and conservation bodies, no suitable arrangement for the future management of the site is yet in place.

The petition

The petition was conceived by a group of naturalists in south Wales. The co-ordinating group for the petition includes people working in nature conservation in professional and voluntary capacities. The petition has gained over 8,000 signatures, including over 5,000 from Wales. A large number of signatures are from the immediate environs of Kenfig, but all Welsh constituencies are represented. The international importance of Kenfig is reflected in the large number of signatures from other countries. The petition was still attracting over a hundred signatures a day with over three months to go until its end date, and so we are confident that it would have reached the new threshold of 10,000 signatures, which was introduced part-way through the signing period, but we agreed to close the petition early to allow the committee to consider it now rather than allowing it to run for the full six months.

Compulsory Purchase

The Welsh government has the powers to make a compulsory purchase order for a site such as this, given its strategic importance for nature conservation and the threats that it is facing. Although some local residents believe that the land cannot be sold, there are no legal restrictions which would prevent this. The low commercial value of the site means that this solution need not be cost-prohibitive.

Attempts to reach a settlement with Kenfig Corporation Trust

Discussions have been underway for several years with Kenfig Corporation Trust to reach an agreement on how the site should be managed. Several options have been considered, including the involvement of the Wildlife Trusts and the RSPB, but all of these options were ruled out by KCT.

The latest proposal, that KCT itself manages the site, is of concern. KCT is a small village charity, run by voluntary trustees, with no skills or expertise in managing internationally important nature conservation sites, or with the many other complex logistical issues associated with managing a site of this nature. Although a job advertisement for a reserve manager has been issued, the proposed salary for this is well below that for comparable roles with similar responsibilities, and this poses the risk that no suitable candidates will apply, which could lead to Natural Resources Wales having to provide a considerable level of ongoing support. There will also be significant non-staff costs (e.g. for premises and equipment) which KCT may not have budgeted for.

In addition, during the period that this petition has been open, a number of individuals, including both those supportive of the petition and those who did not feel able to support it, raised concerns with us about the culture of KCT.

This letter is not the place to go into detail about those, but these concerns have prompted a group of local residents (unconnected with the petition) to make a formal request to the Charities Commission to undertake an investigation into the activities of the trust. As a petition co-ordinating group, we do not have any direct knowledge of the issues raised, but we feel the committee should be aware of this situation: the Charities Commission has a number of sanctions available to it, and some of these could have a significant impact on the ability of KCT to meet the commitments associated with any agreement it might reach for the management of the site.

While an agreement between KCT and Natural Resources Wales to manage the site should not automatically be ruled out as a solution, there are a number of issues which need to be resolved before we can have confidence in any proposal. Crucially, there is no such agreement yet, merely the intention to create one. And an agreement on paper will not be enough; there will need to be a high level of confidence in KCT's ability to deliver on the agreement such that the site will not become threatened again in a few years' time.

What we would like to happen next

At this stage, we would like to propose to the committee that the following approach is taken:

- i) the committee keeps open the option of a debate on compulsory purchase, pending further information from the Welsh government on the position of the discussions with KCT, and
- ii) the committee requests that the Welsh government (or Natural Resources Wales) engages directly with the petition co-ordinating group with the aim of agreeing how the suitability of any proposed agreement with KCT should be evaluated.

Steven Preddy, on behalf of the Kenfig Campaign Co-ordinating Group

21 January 2021

P-05-1083 Dylid gwarchod lesddeiliaid yng Nghymru rhag talu am waith adfer cladin

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Carl Tubbs, ar ôl casglu cyfanswm o 133 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae miloedd o lesddeiliaid fflatiau yng Nghymru yn wynebu biliau enfawr i dalu am waith adfer cladin a ffurflen EWS1 i gadarnhau nid yn unig nad oes cladin deunydd cyfansawdd alwminiwm (ACM, fel yn achos fel Grenfell) ond hefyd nad oes 'deunydd llosgadwy', ni waeth a oedd yr adeiladau wedi pasio'r rheoliadau o'r blaen ai peidio.

Dylai costau'r gwaith atgyweirio hwn gael eu talu gan y Llywodraeth a'r cynghorau gan fod llawer o lesddeiliaid yn methu eu fforddio.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Nid lesddeiliaid a ddylai fod yn gorfod talu am y gwaith atgyweirio hwn, gan fod y gwaith yn cyrraedd y safon gywir cyn i Lywodraeth y DU gyhoeddi ei chyngor newydd ym mis Ionawr 2020. Ni allwn werthu, nac ailforgeisio, ein fflatiau hyd nes y bydd y gwaith wedi cael ei gwblhau, a hynny oherwydd bod benthycwyr morgeisi yn pennu gwerth SERO iddynt, gan fod ein cartrefi bellach yn cael eu hystyried yn 'anniogel'.

Yn Lloegr, mae'r Gronfa Diogelwch Adeiladau yn cael ei defnyddio i helpu'r atgyweiriadau ar adeiladau dros 18 metr, ond mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio'r arian hwn ar gyfer COVID-19 yn lle. Dylid defnyddio arian Llywodraeth Cymru at yr un diben yng Nghymru ac ar gyfer pob adeilad sy'n fflatiau – gan nad yw'r cyngor newydd ar gyfer adeiladau dros 18 metr yn unig. Er bod y pandemig yn bwysig, mae angen i lesddeiliaid fod yn ddiogel yn eu cartrefi.

<https://www.gov.uk/government/news/new-1-billion-building-safety-fund-to-remove-dangerous-cladding-from-high-rise-buildings>

<https://medium.com/never-fear/the-grenfell-fire-that-continues-to-burn-7325ca87788c>

<https://www.walesonline.co.uk/news/politics/cardiff-bay-flats-victoria-wharf-18935612>

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

Deiseb: Dylid gwarchod lesddeiliaid yng Nghymru rhag talu am waith adfer cladin

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2020
Petitions Committee | 26 January 2020

Cyfeirnod: RS20/14886-1

Rhif y ddeiseb: P-05-1083

Teitl y ddeiseb: Dylid gwarchod lesddeiliaid yng Nghymru rhag talu am waith adfer cladin

Geiriad y ddeiseb:

Mae miloedd o lesddeiliaid fflatiau yng Nghymru yn wynebu biliau enfawr i dalu am waith adfer cladin a ffurflen EWS1 i gadarnhau nid yn unig nad oes cladin deunydd cyfansawdd alwminiwm (ACM, fel yn achos fel Grenfell) ond hefyd nad oes 'deunydd llosgadwy', ni waeth a oedd yr adeiladau wedi pasio'r rheoliadau o'r blaen ai peidio.

Dylai costau'r gwaith atgyweirio hwn gael eu talu gan y Llywodraeth a'r cyngorau gan fod llawer o lesddeiliaid yn methu eu fforddio.

Rhagor o fanylion

Nid lesddeiliaid a ddylai fod yn gorfod talu am y gwaith atgyweirio hwn, gan fod y gwaith yn cyrraedd y safon gywir cyn i Lywodraeth y DU gyhoeddi ei chynghor newydd ym mis Ionawr 2020. Ni allwn werthu, nac ailforgeisio, ein fflatiau hyd nes y bydd y gwaith wedi cael ei gwblhau, a hynny oherwydd bod benthydwyr morgeisi yn pennu gwerth SERO iddynt, gan fod ein cartrefi bellach yn cael eu hystyried yn 'anniogel'.

Yn Lloegr, mae'r Gronfa Diogelwch Adeiladau yn cael ei defnyddio i helpu'r atgyweiriadau ar adeiladau dros 18 metr, ond mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio'r arian hwn ar gyfer COVID-19 yn lle. Dylid defnyddio arian Llywodraeth Cymru at yr un diben yng Nghymru ac ar gyfer pob adeilad sy'n fflatiau – gan nad yw'r cyngor newydd ar gyfer adeiladau dros 18 metr yn unig. Er bod y pandemig yn bwysig, mae angen i lesddeiliaid fod yn ddiogel yn eu cartrefi.

<https://www.gov.uk/government/news/new-1-billion-building-safety-fund-to-remove-dangerous-cladding-from-high-rise-buildings>

<https://medium.com/never-fear/the-grenfell-fire-that-continues-to-burn-7325ca87788c>

<https://www.walesonline.co.uk/news/politics/cardiff-bay-flats-victoria-wharf-18935612>

1. Cefndir

Yn dilyn y tân yn Nhŵr Grenfell, mae Llywodraethau ledled y DU wedi cymryd camau i fynd i'r afael â diogelwch tân. Roedd y ffocws cychwynol ar gladin ac adeiladau preswyl uchel iawn, ond mae cwmpas y gwaith hwn wedi ehangu'n sylweddol.

Mae'r ddeiseb hon yn canolbwyntio'n benodol ar gladin, ffurflen ESW1 a chostau lesddeiliaid. Nid yw'r ffurflen dan sylw, sef ffurflen EWS1 ('*External Wall Systems 1*'), yn ofyniad statudol. Fe'i lluniwyd gan randdeiliaid (gan gynnwys benthycwyr), a hynny dan arweiniad Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Mae **gwefan** RICS yn nodi y cafodd y ffurflen ei datblygu yn y modd a ganlyn: "The form was designed following Government advice regarding external wall systems on buildings above 18m and was created to ensure buildings over 18m tall could be assessed for safety to allow lenders to offer mortgages." Mae mwy o wybodaeth ar gael ar **wefan** RICS.

Mewn llythyr at y Cadeirydd, amlinellodd Llywodraeth Cymru y defnydd a wneir o ffurflen ESW1:

Er nad yw ffurflen EWS1 yn rhan o unrhyw ofyniad deddfwriaethol ar hyn o bryd, fe'i defnyddir gan fenthycwyr i gael sicrwydd wrth fenthyca yn erbyn adeiladau preswyl uchel iawn. Gwyddom fod nifer o broblemau gyda'r broses hon.

Mae'r llythyr hefyd yn darparu rhai manylion am y trefniadau cyllido yn Lloegr.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae *Rheoliadau Adeiladu (Diwygio) (Cymru) 2019* yn diwygio *Rheoliadau Adeiladu 2010*, a daethant i rym ar 29 Ionawr 2020. Maent yn gwahardd y defnydd o ddeunyddiau llosgadwy mewn waliau allanol rhai adeiladau sydd ag uchder o dros 18 metr.

Ym mis Mehefin 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei **datganiad safbwynt** ar ddiogelwch adeiladau. Roedd y datganiad hwnnw'n nodi cynllun Llywodraeth Cymru ar gyfer diwygio rheoliadau a mynd i'r afael â diogelwch tân mewn adeiladau uchel iawn.

Mewn **llythyr** at Bwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau'r Senedd, dyddiedig 27 Tachwedd 2020, dywedodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol:

Rwy wedi egluro dro ar ôl tro y dylai perchnogion a datblygwyr adeiladau wynebu eu cyfrifoldebau a thalu'r draul eu hunain am gywiro'r diffygion hyn, neu beryglu eu henw da proffesiynol.

Yn yr un llythyr, cyfeiriodd y Gweinidog hefyd at **lythyr agored** y bu iddi ysgrifennu at ddatblygwyr ar 23 Hydref 2020. Yn y llythyr, nododd y Gweinidog:

Yn foesol, nid wyf o'r farn mai cyfrifoldeb y rheini sy'n byw yn yr adeiladau hyn yw cywiro'r problemau. Mae pobl a brynodd eu heiddo mewn ffydd, gan gredu eu bod yn bodloni'r holl safonau diogelwch perthnasol, yn eu cael eu hunain yn wynebu costau ariannol sylweddol er mwyn cywiro diffygion na ddylai byth fod wedi bod yno.

Mae rhai datblygwyr eisoes wedi dangos y gallant wneud y peth iawn. Mae camau eisoes wedi'u cymryd, ac yn dal i gael eu cymryd, i gywiro cladin ACM nad yw'n cydymffurfio â'r safonau. Fodd bynnag, rwy'n siomedig bod yna ddiffygion pellach wedi'u canfod yn rhai o'r adeiladau hyn, yn ogystal â'r cladin, a bod y problemau hyn yn cael eu gadael i'r

preswylwyr eu datrys. Credaf y dylai datblygwyr sydd yn amlwg wedi methu ag adeiladu i'r safonau gofynnol wynebu eu cyfrifoldeb a chywiro'r diffygion hyn. Heb esgus a heb oedi.

Gofynnodd y Gweinidog i ddatblygwyr nodi eu dulliau o ymgysylltu â thrigolion yn yr adeiladau yr effeithir arnynt.

Mewn tystiolaeth ysgrifenedig a gyflwynwyd i Bwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau y Senedd ar 21 Ionawr 2021, mewn perthynas â gwaith craffu'r Pwyllgor ar y gyllideb ddrafft, amlinellodd Llywodraeth Cymru yr anawsterau y mae lesddeiliaid yn eu hwynebu:

O dan gontractau lesddaliad presennol, mae'n debygol mai ar y lesddeiliad y mae'r cyfrifoldeb i ariannu gwaith atgyweirio yng ngolwg y gyfraith. Ond heb gymorth ariannol, mae gwaith atgyweirio'n annhebygol o ddigwydd yn gyflym oherwydd byddai baich ariannol sylweddol ar lesddeiliaid, a allai arwain at fethdaliad neu galedi ariannol sylweddol i lawer. Yn ôl yr amcangyfrifon, byddai'r gost i lesddeiliaid rhwng £12k a £79k yn dibynnu ar ddifrifoldeb y diffygion. Mae'r broblem wedi'i dwysáu gan faterion cysylltiedig o ran morgeisi ac yswiriant sy'n atal benthyciadau yn erbyn eiddo â phroblemau cladin wedi'u nodi, sy'n gwneud i bobl deimlo'n gaeth yn eu cartref eu hunain.

Yng nghyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2021-22, dyrennir cyllid cyfalaf gwerth £32 miliwn ar gyfer mynd i'r afael â phryderon ynghylch diogelwch adeiladau. Dywed y Gyllideb ddrafft: '...bydd y buddsoddiad yn darparu sylfaen gadarn drwy unioni diffygion adeiladu, a helpu i osod systemau chwistrellu a systemau rhybudd gwacáu mewn nifer o adeiladau uchel iawn yr effeithir arnynt.' Mae dogfen naratif y gyllideb ddrafft hefyd yn dweud:

Ein barn bendant o hyd yw na ddylai lesddeiliaid unigol orfod talu am ddiffygion o ran ansawdd adeiladau pan fo methiant amlwg wedi bod i adeiladu yn unol â'r safonau. Byddwn yn parhau i bwysu ar ddatblygwyr i gyflawni eu rhwymedigaethau moesol ac unioni'r adeiladau hyn.

Fodd bynnag, pan fo'n briodol i'r llywodraeth ddarparu cymorth i sicrhau diogelwch cartrefi pobl, rydym wedi ymrwymo i wneud hynny, ac i wneud hynny yn awr. Rydym yn cydnabod y pryderon iechyd meddwl sylweddol a'r potensial i bobl sy'n byw yn yr adeiladau hyn fod angen cymorth ariannol a chymorth ehangach ychwanegol. Felly, gan adeiladu ar y £10.6m yr ydym wedi'i ddarparu yn y flwyddyn ariannol gyfredol hon,

yn 2021-22 rydym yn darparu £32m (cyfalaf cyffredinol o £20m a chyfalaf trafodion ariannol o £12m) i helpu i fynd i'r afael â phryderon diogelwch adeiladau. O ystyried graddfa'r mater hwn, bydd y buddsoddiad yn darparu sylfaen gadarn drwy unioni diffygion adeiladu, a helpu i osod systemau chwistrellu a systemau rhybudd gwacáu mewn nifer o adeiladau uchel iawn yr effeithir arnynt.

Lansiodd Llywodraeth Cymru Bapur Gwyn ar ddiogelwch adeiladau, sef *Adeiladau Mwy Diogel yng Nghymru*, ar 12 Ionawr 2021. Bydd yr ymgynghoriad ar agor am 12 wythnos.

3. Camau gweithredu gan Senedd Cymru

Cytunodd y Senedd ar Gynnig Cydsyniad Deddfwriaethol mewn perthynas â *Bill Diogelwch Tân* Llywodraeth y DU ar 6 Hydref 2020. Mae'r darpariaethau y ceisiwyd cydsyniad yn eu cylch yn cynnwys eglurhad bod *Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005* yn gymwys i waliau allanol, yn ogystal ag unrhyw rannau cyffredin, ac i'r drysau rhwng mangreoedd domestig a rhannau cyffredin.

Mae Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau y Senedd wedi craffu ar ymateb Llywodraeth Cymru i'r mater o ddiogelwch tân mewn adeiladau preswyl uchel iawn ers y tân yn Nhŵr Grenfell. Mae wedi cyhoeddi *dau adroddiad*, ac mae'n parhau i ohebu â Llywodraeth Cymru ar y mater hwn.

Mae *blaenraglen waith* y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau yn nodi bod y Pwyllgor yn bwriadu craffu ar faterion yn ymwneud â diogelwch adeiladau yn nhymor y gwanwyn yn 2021.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref JJ/03050/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA
deisebau@senedd.cymru

8 Ionawr 2021

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 27 Tachwedd ynghylch deiseb Carl Tubbs.

Mae hwn yn fater pwysig iawn ac rwyf wedi cael sawl cyfarfod â phreswylwyr adeiladau â diffygion diogelwch. Rwyf hefyd wedi cael cryn dipyn o ohebiaeth oddi wrth breswylwyr yn rhannu effaith ariannol ac emosiynol hyn arnynt. Credaf yn gryf y dylai pobl deimlo'n ddiogel ar eu cartrefi a dyna pam mae fy swyddogion wedi bod yn gweithio gyda phartneriaid, yn cynnwys awdurdodau lleol a'r Gwasanaethau Tân ac Achub, i sicrhau bod mesurau diogelu rhag tân yn cael eu cyflwyno ar unwaith. Gwn nad yw hyn yn datrys y mater hynod gymhleth hwn ac mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i ddod o hyd i ffordd ymlaen sy'n iawn i bobl Cymru.

Rwyf wedi datgan droeon y dylai perchnogion adeiladau a datblygwyr ysgwyddo eu cyfrifoldebau ac unioni'r diffygion hyn, allan o'u pocedi eu hunain, neu wynebu peryglu eu henw proffesiynol da. Mae Llywodraeth Cymru wedi dangos yn glir nad yw'n credu y dylai lesddeiliaid orfod talu i unioni problemau sy'n deillio o fethiant i adeiladu i safonau ansawdd priodol neu achosion sy'n torri rheoliadau adeiladu; nid yw ychwaith yn meddwl mai trethdalwyr Cymru ddylai wneud hynny.

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU gyllid i dynnu cladin anniogel o adeiladau preswyl a oedd yn uwch na 18 metr, ac mae wedi creu dau gynllun grant mewn perthynas â Diogelwch Adeiladau. Cyhoeddwyd y grant ar gyfer cladin deunydd cyfansawdd alwminiwm ym mis Gorffennaf 2019. Bydd yr arian yn talu costau cyfalaf tynnu cladin deunydd cyfansawdd alwminiwm nad yw'n cydymffurfio ac nad yw'n ddiogel, gan osod deunydd priodol yn ei le, ar adeiladau preswyl uchel iawn. Nodwyd 456 o adeiladau yn Lloegr oedd â'r math hwn o gladin. Neilltuwyd cyfanswm o £600m ar gyfer y gronfa hon (£200m ar gyfer y sector preifat a £400m ar gyfer y sector cyhoeddus).

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 100
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn ddiweddar, nododd y Swyddfa Archwilio Genedlaethol, fel yr oedd ar ddiwedd mis Ebrill 2020, fod y Llywodraeth wedi talu £1.4m i'r sector preifat a £133m i'r sector cyhoeddus.¹ Ni roddwyd unrhyw gyllid canlyniadol i Lywodraeth Cymru.

Diben yr ail gronfa yw gwneud gwaith adfer ar gladin nad yw'n ddeunydd cyfansawdd alwminiwm ac fe'i cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2020. Neilltuwyd cyfanswm o £1bn ar gyfer y gronfa hon. Fel yr oedd ar 17 Rhagfyr 2020, cafwyd cyfanswm o 2820 o geisiadau i gofrestru â'r gronfa, ac arweiniodd 294 o'r rhain at gais am gyllid.² Er i Lywodraeth Cymru dderbyn peth cyllid canlyniadol o'r gronfa hon, ar y pryd roedd Gweinidogion Cymru yn gorfod gwneud penderfyniadau anodd iawn ynghylch sut y dylid gwario arian yng Nghymru i ymateb i bandemig COVID-19.³ Parhawn yn ymrwymedig i ddarparu cymorth ariannol er mwyn helpu i ariannu gwaith adfer mewn ffordd sy'n deg i lesdeiliaid a threthdalwyr.

Rwyf nawr mewn sefyllfa i ystyried sut y gallai unrhyw gyllid weithio a pha ddiffygion y gallai cyllid ymdrin â nhw, ac yn ddiweddar cyhoeddais ddatganiad yn amlinellu'r sefyllfa bresennol o ran cyllid ac yn nodi'r camau nesaf <https://llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-cyllid-diogelu-adeiladau-yng-nghymru>.

Mae hwn yn fater cymhleth a'r cymhlethdod hwn sy'n rheoli pa mor gyflym y gellir bwrw'r maen i'r wal; nid yw'n arwydd nad oes ymrwymiad i gefnogi'r rhai yr effeithir arnynt.

O ran y prisiadau dim a nodir yng nghefndir y ddeiseb, mae hyn yn cyfeirio at broses EWS1 a'r materion sydd wedi codi yn ei chylch. Nid yw ffurflen EWS1 yn un o reoliadau Llywodraeth Cymru, ond fe'i lluniwyd yn dilyn cyngor Llywodraeth y DU ynghylch systemau waliau allanol er mwyn sicrhau bod adeiladau dros 18m o uchder yn gallu cael asesiad diogelwch er mwyn galluogi benthycwyr i gynnig morgeisi. Diben y broses yw codi ymwybyddiaeth o elfennau sy'n hanfodol o ran diogelwch i adeilad uchel iawn a pheidio â chreu system lle mae'n anodd gwerthu, prynu, neu symud.

Er nad yw ffurflen EWS1 yn rhan o unrhyw ofyniad deddfwriaethol ar hyn o bryd, fe'i defnyddir gan fenthycwyr i gael sicrwydd wrth fenthycu yn erbyn adeiladau preswyl uchel iawn. Gwyddom fod nifer o broblemau gyda'r broses hon. Mae a wnelo hyn yn bennaf â rhoi gwybodaeth a sicrwydd i gyrff ariannol er mwyn llywio penderfyniadau benthycu, ac fel y cyfryw mae'n ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth y DU arwain wrth fynd i'r afael â'r materion hyn. Bu rhai datblygiadau diweddar sy'n ceisio mynd i'r afael â rhai o'r problemau hyn.

Mae Llywodraeth y DU wedi cadarnhau nad oes angen ffurflen EWS1 ar berchnogion fflatiau mewn adeiladau heb gladin i werthu neu ail-forgeisio eu heiddo. Mae Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS) yn gweithio gyda benthycwyr, priswyr a chyrff diogelwch tân i ddatblygu cyngor newydd i syrfewyr er mwyn annog dull mwy cymesur o asesu adeiladau, a sicrhau bod unrhyw ymchwiliadau ychwanegol yn canolbwyntio ar yr adeiladau sy'n wynebu'r risg fwyaf.

Hefyd, darperir cyllid i hyfforddi mwy o aseswyr i fynd i'r afael â phroblemau capasiti, fel bod mwy o aseswyr cymwysedig ar gael ar gyfer adeiladau lle mae angen ffurflen EWS1.

¹ <https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2020/06/Investigation-into-remediating-dangerous-cladding-on-high-rise-buildings.pdf>

²

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/945445/BSF_Data_Release_171220_Final.pdf

³ Derbyniodd Llywodraeth Cymru gyllid canlyniadol yn cyfateb i £58.873m mewn cyfalaf a £1.177m mewn refeniw. Nid yw arian canlyniadol o Gyllideb y DU yn cael ei neilltuo i'w wario at yr un diben yng Nghymru. Unwaith y daw'r arian canlyniadol i law, Gweinidogion Cymru fydd yn penderfynu sut y dylai gael ei wario.

Er bod camau cadarnhaol yn cael eu cymryd, rydym yn ymwybodol bod y broses yn peri rhai problemau o hyd ac rydym yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig eraill i sicrhau bod y materion sy'n effeithio ar Gymru yn cael eu deall ac yr eir i'r afael â nhw.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am broses EWS drwy'r dolenni canlynol ar wefan RICS:

<https://www.rics.org/uk/news-insight/latest-news/fire-safety/new-industry-wide-process-agreed-for-valuation-of-high-rise-buildings/>

Cwestiynau ac Atebion ynghylch Cladin - <https://www.rics.org/uk/news-insight/latest-news/fire-safety/cladding-qa/>

O ran gwaith a wneir yn y tymor hwy i ddiogelu lesddeiliaid yn fwy, o safbwynt diogelwch adeiladau, rydym yn cyflawni rhaglen waith fawr i ddiwygio ein dull o ddiogelu adeiladau'n sylweddol, er mwyn atal problemau fel y rhain rhag codi yn y dyfodol. Yn yr haf gwnaethom gyhoeddi Datganiad Sefyllfa yn nodi cynigion ar gyfer cyfundrefn diogelwch adeiladau newydd y mae diogelwch a llesiant preswylwyr yn ganolog iddi, er mwyn sicrhau bod pobl yn teimlo'n ddiogel yn eu cartrefi. Byddwn yn rhannu ein gweledigaeth ar gyfer cyfundrefn newydd arfaethedig mewn Papur Gwyn ar 12 Ionawr. Yn y cyfamser, rydym yn parhau i weithio gyda'n partneriaid, rhanddeiliaid ac, yn hanfodol, breswylwyr sydd â phrofiad go iawn o'r sefyllfa, er mwyn sicrhau bod eu safbwyntiau yn llywio'r gwaith pwysig hwn wrth iddo fynd rhagddo.

Y tu hwnt i ddiogelwch adeiladau, rwyf hefyd yn ymrwymedig i wneud lesddaliadau yn decach. Mae swyddogion wedi bod yn casglu tystiolaeth o'r materion a'r opsiynau o ran newid, sy'n cynnwys yr [adroddiad gan y grŵp Gorchwyl a Gorffen annibynnol ar gyfer Diwygio Lesddaliadau Preswyl](#), yn ogystal ag ymchwil i'r materion sy'n ymwneud â lesddaliadau yng Nghymru, y bwriedir ei chyhoeddi yn ddiweddarach y tymor hwn. Ynghyd ag [adroddiadau Comisiwn y Gyfraith ar ddiwygio lesddaliadau](#), bydd hyn yn rhoi sail dystiolaeth gref inni ystyried pa newidiadau sydd eu hangen.

Yn sgil yr ymateb i bandemig COVID-19, ac ymdrin ag Ymadael â'r UE, nid oes modd cyflwyno deddfwriaeth i ddeddfu'r argymhellion yn adroddiadau Comisiwn y Gyfraith yn ystod tymor y Cynulliad hwn. Gallaf nodi i ba gyfeiriad yr hoffwn fynd er mwyn ymdrin â'r materion hyn, gan gynnwys defnyddio'r mesurau deddfwriaethol sydd ar gael, a bwriadaf wneud hynny cyn bo hir.

Gobeithio bod y wybodaeth hon o fudd i chi ac aelodau'r pwyllgor drwy roi trosolwg o'r camau sylweddol a gymerir i ddatrys y materion hyn.

Yn gywir,

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol
Minister for Housing and Local Government

P-05-1088 Dylid sbarduno is-etholiad ar gyfer Aelodau sy'n dymuno newid eu hymlyniad o ran plaid

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Bleddyn Rhys Williams, ar ôl casglu cyfanswm o 372 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn nhymor diweddaraf y Senedd, mae nifer fawr o Aelodau o'r Senedd wedi newid eu hymlyniad gwleidyddol. Mae hon yn ffordd annemocrataidd i Aelodau ddatblygu eu gyrfaeodd gwleidyddol eu hunain, yn erbyn y pleidiau y cawsant eu hethol i'w cynrychioli. Pan fydd unrhyw Aelod yn dymuno newid ei ymlyniad gwleidyddol, dylid mynd â'r mater at bobl ei etholaeth. Nid democratiaeth yw hyn, a gall arwain at gyflwyno syniadau / pleidiau peryglus i'r Senedd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dyffryn Clwyd
- Gogledd Cymru

P05-1088: Trigger by-election for Members wishing to change party affiliation

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2020

Reference: RS20/14886

Petition Number: P-05-1088

Petition title: Trigger by-election for Members wishing to change party affiliation

Text of petition: In the most recent term of the Senedd, a large number of MSs have changed their political affiliation. This is an undemocratic way for members to further their own political careers, against the parties they were elected to represent. When any member wishes to change their political affiliation, this should be taken to the people of their constituency. This isn't democracy, and can lead to dangerous ideas/parties being introduced to the Senedd.

1. Background

The [Government of Wales Act 2006](#), as amended by the Wales Act 2017, gives the Senedd power to make provisions about Senedd and local government elections. The Senedd's [Standing Orders](#) make provision about political groups. Changes to the Government of Wales Act would require primary legislation, while changes to Standing Orders would require two-thirds of Members voting to vote in favour.

1.1. Political groups

Section 24(5) of the Government of Wales Act 2006 requires the Senedd to make provision in Standing Orders for the determination of whether any Member belongs to a political group, and if so, to which political group.

Standing Orders set out that:

1.3 For the purposes of the Act, a political group is:

(i) a group of Members belonging to the same registered political party having at least three Members in the Senedd; or

(ii) three or more Members who, not being members of a registered political party included in Standing Order 1.3(i), have notified the Presiding Officer of their wish to be regarded as a political group.

1.4 The Presiding Officer must decide any question as to whether any Member belongs to a political group or as to which political group he or she belongs.

Members who are not in political groups may form political groupings for the purpose of Business Committee (SO11.3).

1.2. Disqualification

Section 16 and schedule 1A of the Government of Wales Act set out rules for when a person is disqualified from being a Member of the Senedd. This includes being under 18, not meeting citizenship requirements, or being sentenced to imprisonment. It does not include changes of political affiliation.

If a Member of the Senedd is disqualified, that person ceases to be a Member and their seat becomes vacant (section 18). For constituency vacancies, by-elections are held (section 10). If a Member of the Senedd vacating a regional list seat was elected from a party list, the Member who fills the seat must be from that list (section 11).

2. Welsh Parliament action

Since 1999, a number of Members have voluntarily changed their membership of political parties, groups or both. Up to the end of the fourth Senedd, three

Members changed their group or party. During the course of the fifth Senedd to date, ten Members have changed group or party, some more than once.

2.1. Senedd Commission

The Llywydd responded to this petition on 8 January. She confirmed that the Senedd Commission does not have a formal position on this matter and that any new legislation would be for the Senedd to consider.

2.2. Business Committee

On 20 May 2019, Mick Antoniw MS wrote to the Llywydd on behalf of a group of Members, proposing to amend Standing Orders to provide that any regional Member would only be able to be a formal member of the political group in the name of the party to which they were elected.

On 4 June 2019, Business Committee decided not to take forward the proposed change, but to review the relevant Standing Orders in time for the Sixth Senedd. Business Managers noted concerns about the ‘unprecedented fluidity of group membership.’

Business Committee considered the issue further on 8 December 2020 and agreed to seek views from their political groups.

2.3. Petitions Committee

On 9 July 2019, the Petitions Committee considered a petition to ‘stop regional AMs elected to represent specific parties from defecting’ (P-05-887). The petition proposed that if a Member elected from the regional list decided to change their political affiliation, the next candidate from the list should replace them. It proposed that the Senedd and Elections (Wales) Bill should be amended to this effect. The petition gathered 1301 signatures.

In a letter to the Chair of the Petitions Committee on 13 June 2019, the Llywydd confirmed the Commission did not plan to amend the Bill to this effect. The Committee closed the petition on 25 February 2020.

3. UK and international practice

3.1. UK

Members of the House of Commons cannot be disqualified in the same way as Members of the Senedd. However, under the Recall of MPs Act 2015, the Speaker can give notice to the returning officer for a constituency to open a recall petition for an MP if they have been:

- sentenced to imprisonment;
- suspended after a Standards Committee report; or
- convicted of providing false information in support of an expenses claim.

For a petition to succeed, it must be signed by 10% of registered voters in the constituency.

In 2020, Anthony Mangnall MP (Conservative) introduced the Recall of MPs (Change of Party Affiliation) Bill 2019-21. This aims 'to enable the recall of Members of the House of Commons who voluntarily change their political party affiliation'. The Bill was proposed under the 'ten-minute rule' for Private Members' Bills.

3.2. International

Some countries impose penalties on elected representatives who change party, including disqualification. Notably:

- In **New Zealand**, the Electoral (Integrity) Amendment Act 2018 provides for a Member to vacate their seat if they choose to give notice to the Speaker that they are leaving the party for which they were elected. It also allows a vacancy to be created if the party leader gives notice that they believe the Member's actions have distorted the proportionality of party representation determined at the previous election.
- The tenth schedule to the Indian Constitution (1985) provides that a Member of Parliament or a state legislature is disqualified if they have voluntarily given up membership of their party.

Every effort is made to ensure that the information contained in this briefing is correct at the time of publication. Readers should be aware that these briefings are not necessarily updated or otherwise amended to reflect subsequent changes.

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1SN

8 Ionawr 2021

Annwyl Gadeirydd

Deiseb P-05-1088: Dylid sbarduno is-etholiad ar gyfer Aelodau sy'n dymuno newid eu hymlyniad o ran plaid

Diolch am eich llythyr dyddiedig 9 Rhagfyr 2020.

Byddai angen deddfwriaeth sylfaenol er mwyn i benderfyniad Aelod i newid ei ymlyniad o ran plaid sbarduno is-etholiad. Mater i'r Senedd, yn hytrach na Chomisiwn y Senedd, yw hyn yn bennaf.

Mae nifer o lwybrau i'w cymryd er mwyn gwneud newid o'r fath. Byddai angen i'r Llywodraeth, un o bwyllgorau'r Senedd, Aelod unigol neu Gomisiwn y Senedd gyflwyno Bil (deddf ddrafft) gyflwyno newid o'r fath.

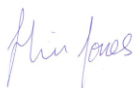
Cyflwynodd Comisiwn y Senedd Ddeddf Senedd Cymru ac Etholiadau (Cymru) a oedd, ymysg pethau eraill, yn ymestyn yr hawl i bleidleisio i bobl ifanc 16 mlwydd oed. Roedd hyn yn dilyn adroddiad y Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol a oedd yn cynghori ac yn cyflwyno adroddiad i'r Comisiwn. Fodd bynnag, nid oedd y ddeddfwriaeth hon yn ymdrin yn benodol â newid ymlyniad wrth blaid, ac ni wnaed dim newidiadau i'r ddeddfwriaeth i gynnwys y materion hyn.

Mae'n werth nodi, fel y nodir yn adroddiad y Panel Arbenigol, fod y system ar gyfer llenwi seddau gwag yn wahanol yn achos Aelodau Rhanbarthol ac Aelodau Etholaeth.

Nid oes gan Gomisiwn y Senedd unrhyw safbwynt ffurfiol ar y pwnc yma. Yn ogystal, fe fyddai angen i unrhyw gynig i gyflwyno Bil ar y mater yma gymryd mewn i ystyriaeth cwestiynau mandad.

Hyderaf fod hyn yn rhoi'r wybodaeth sydd ei hangen arnoch i allu ymateb i'r deisebydd.

Cofion cynnes,

Elin Jones AS

Llywydd a Chadeirydd y Pwyllgor Busnes

Senedd Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

 Sulafa.Thomas@senedd.cymru
 0300 200 6227

Welsh Parliament
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

 Sulafa.Thomas@senedd.wales
 0300 200 6227

Eitem 2.12

P-05-1089 Dylai Cymru arwain ar ddod â chyflogau'r GIG nôl i fod yn unol â chostau chwyddiant dros y 10 mlynedd diwethaf

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Dyfan Roberts, ar ôl casglu cyfanswm o 190 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ers mis Ebrill 2010, mae cyflogau rhai aelodau o staff y GIG wedi gostwng cymaint â 20.51% yn unol â chwyddiant.

Mae'n bryd i Lywodraeth Cymru drafod taro bargaen newydd ar gyflogau a fydd yn digwydd yn 2021 a lleihau'n sylweddol neu ddileu'r golled y mae gweithwyr rheng flaen wedi'i dioddef dros y 10 mlynedd diwethaf.

Y tro diwethaf i ni gael codiad cyflog, roedd yn efelychiad o fargen San Steffan! Mae'n bryd i Lywodraeth Cymru gymryd y camau cyntaf a rhoi'r fargen y mae'r GIG yn ei haeddu.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Clwyd
- Gogledd Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-1089
Ein cyf/Our ref VG/09363/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Deisebau

22 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 30 Tachwedd am ddeiseb ar gyfer sicrhau bod cyflogau'r GIG yn gyson â'r lefel chwyddiant.

Rwy'n cydnabod yr heriau a'r pwysau anferth sydd ar holl aelodau ein gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol ymroddedig yma yng Nghymru, a hynny drwy gydol yr amser, ond yn enwedig yn ystod y cyfnod digynsail hwn.

Penderfyniad gan Lywodraeth y DU oedd gweithredu polisi cyni yn 2010 mewn ymateb i'r argyfwng ariannol, gan rewi cyflogau'r sector cyhoeddus. Gan fod Llywodraeth y DU wedi gweithredu yn y modd hwn, ni chawsom ni, fel Llywodraeth Cymru, unrhyw gyllid canlyniadol i dalu am godiadau cyflog, o dan fformiwla Barnet. O ganlyniad, ni fyddai wedi bod yn opsiwn ariannol ymarferol i gyllido cynnydd mor fawr heb gael cyllid canolog gan Lywodraeth y DU.

Yn 2018, cafodd y cytundeb tair blynedd presennol ar gyfer staff yr agenda newid yn y GIG, ei wneud mewn partneriaeth â'r cyflogwyr a'r undebau llafur. Mae'r cytundeb hwn yn cynnwys codiadau cyflog ar gyfer cyfnod o dair blynedd, cyflogau cychwynnol uwch, cael gwared ar bwyntiau cyflog sy'n gorgyffwrdd, a chyflwyno graddfeydd cyflog byrrach. O ran y staff y mae gweithgarwch y corff adolygu cyflogau meddygon a deintyddion yn berthnasol iddynt, gweithredais ei argymhellid eleni'n llawn drwy weithredu codiad cyflog o 2.8%.

Wrth i'r cytundeb cyflogau tair blynedd ddod i ben, rydym wedi ymrwmo i weithio gyda chynrychiolwyr yr undebau a chyflogwyr y GIG, drwy broses y corff annibynnol sy'n adolygu cyflogau'r GIG, er mwyn sicrhau bod y pecyn gwobrwyo gorau posibl yn cael ei gynnig. Rwyf wedi gofyn bod y cylch adolygu cyflogau'n cael ei ddwyn ymlaen i'w gynnal cyn gynted ag y bo modd. Serch hynny, Llywodraeth y DU sy'n pennu'r amserlenni, ac mae angen cymorth y Llywodraeth honno i gyllido unrhyw godiadau yn y setliad cyflog.

Rwy'n gobeithio bod yr wybodaeth hon yn ddefnyddiol ichi.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive style with a small dot above the 'i' in "Gething".

Vaughan Gething AS/MS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

P-05-1091 Dileu Bagloriaeth Cymru orfodol i fyfyrwyr sydd am fynd i'r Brifysgol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Amber Penquet, ar ôl casglu cyfanswm o 63 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Er bod Bagloriaeth Cymru'n darparu llawer o sgiliau cyflogadwyedd pwysig, ac yn dda i'r rheini sy'n mynd yn syth i broffesiwn ar ôl gorffen yn y coleg, mae'n dal myfyrwyr sy'n dymuno mynd i'r brifysgol yn ôl.

Yn flaenorol, roedd myfyrwyr yn gallu astudio hyd at 4 Safon Uwch, neu hyd yn oed 5 ar gyfer y myfyrwyr gorau, ond mae Bagloriaeth Cymru yn eu cyfyngu i dri, ac mae rhai ysgolion hyd yn oed yn eu cyfyngu i 2, sy'n atal myfyrwyr rhag cael addysg eang.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Byddai cael gwared ar Fagloriaeth Cymru ar gyfer y rhai sydd am fynd i'r brifysgol yn caniatáu i fyfyrwyr o Gymru nid yn unig fynd i'r prifysgolion gorau, ond cael gwell addysg hefyd. Mae Bagloriaeth Cymru yn llawn pynciau y mae myfyrwyr addysgedig eisoes yn gwybod amdanynt, ac mae'n gyfwerth ag Astudiaethau Cyffredinol i lawer o brifysgolion. Byddai cael gwared arni ar gyfer y rhai sy'n dymuno mynd i'r brifysgol yn caniatáu i fyfyrwyr fod yn fwy addysgedig. Bydd hyn yn caniatáu i ni gael gweithlu mwy addysgedig a helpu economi Cymru.

Opsiwn arall yr hoffwn ei gyflwyno i gael ei ystyried yw creu cymhwyster UG, a gwneud Bagloriaeth Cymru yn orfodol ar gyfer lefel UG yn unig, sy'n rhoi mwy o amser i fyfyrwyr ar gyfer eu harholiadau a'u galluogi i barhau i astudio 4 pwnc. Gallai ysgolion ddewis a yw hyn yn cael ei wneud dros gyfnod o ddwy flynedd neu mewn blwyddyn.

Mae pobl yn edrych i lawr ar fyfyrwyr Cymru yn gyson, a byddai cael gwell agwedd tuag at addysg (fel yr hyn a wnaed gyda chynnal y cymwysterau UG) yn caniatáu i ni fod yn gryfach a chael ein parchu'n fwy fel Cymry.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gwyr
- Gorllewin De Cymru

Dileu Bagloriaeth Cymru orfodol i fyfyrwyr sydd am fynd i'r Brifysgol

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2020
Petitions Committee | 26 January 2020

Cyfeirnod: RS20/14886

Rhif y ddeiseb: P-05-1091

Teitl y ddeiseb: Dileu Bagloriaeth Cymru orfodol i fyfyrwyr sydd am fynd i'r Brifysgol

Geiriad y ddeiseb: Er bod Bagloriaeth Cymru'n darparu llawer o sgiliau cyflogadwyedd pwysig, ac yn dda i'r rheini sy'n mynd yn syth i broffesiwn ar ôl gorffen yn y coleg, mae'n dal myfyrwyr sy'n dymuno mynd i'r brifysgol yn ôl.

Yn flaenorol, roedd myfyrwyr yn gallu astudio hyd at 4 Safon Uwch, neu hyd yn oed 5 ar gyfer y myfyrwyr gorau, ond mae Bagloriaeth Cymru yn eu cyfyngu i dri, ac mae rhai ysgolion hyd yn oed yn eu cyfyngu i 2, sy'n atal myfyrwyr rhag cael addysg eang..

Byddai cael gwared ar Fagloriaeth Cymru ar gyfer y rhai sydd am fynd i'r brifysgol yn caniatáu i fyfyrwyr o Gymru nid yn unig fynd i'r prifysgolion gorau, ond cael gwell addysg hefyd. Mae Bagloriaeth Cymru yn llawn pynciau y mae myfyrwyr addysgedig eisoes yn gwybod amdanynt, ac mae'n gyfwerth ag Astudiaethau Cyffredinol i lawer o brifysgolion. Byddai cael gwared arni ar gyfer y rhai sy'n dymuno mynd i'r brifysgol yn caniatáu i fyfyrwyr fod yn fwy addysgedig. Bydd hyn yn caniatáu i ni gael gweithlu mwy addysgedig a helpu economi Cymru.

Opsiwn arall yr hoffwn ei gyflwyno i gael ei ystyried yw creu cymhwyster UG, a gwneud Bagloriaeth Cymru yn orfodol ar gyfer lefel UG yn unig, sy'n rhoi mwy o amser i fyfyrwyr ar gyfer eu harholiadau a'u galluogi i barhau i astudio 4

pwnc. Gallai ysgolion ddewis a yw hyn yn cael ei wneud dros gyfnod o ddwy flynedd neu mewn blwyddyn.

Mae pobl yn edrych i lawr ar fyfyrwyr Cymru yn gyson, a byddai cael gwell agwedd tuag at addysg (fel yr hyn a wnaed gyda chynnal y cymwysterau UC) yn caniatáu i ni fod yn gryfach a chael ein parchu'n fwy fel Cymry.

1. Cefndir

Cafodd cymhwyster gwreiddiol Bagloriaeth Cymru ei gynnal ar ffurf cynllun peilot yn gyntaf ym mis Medi 2003 ac roedd ar gael i'r holl ysgolion a cholegau yng Nghymru ym mis Medi 2007. Adolygwyd Bagloriaeth Cymru yn dilyn adroddiad Llywodraeth Cymru, sef [Adolygiad o Gymwysterau ar gyfer pobl ifanc 14 i 19 oed yng Nghymru](#) (2012) a chyflwynwyd Bagloriaeth Cymru ar ei newydd wedd ym mis Medi 2015.

Ar hyn o bryd, dyfernir Bagloriaeth Cymru ar dair lefel, Sylfaen (lefel 1) yng nghyfnod allweddol 4; Cenedlaethol (lefel 2) yng nghyfnod allweddol 4; ac Uwch (lefel 3). Mae Bagloriaeth Cymru yn cynnwys:

- Y Dystysgrif Her Sgiliau. Mae hyn yn ganolog i gymhwyster Bagloriaeth Cymru ac mae iddi bedair elfen: y Prosiect Unigol; yr Her Menter a Chyflogadwyedd; yr Her Dinasyddiaeth Fyd-eang; a Her y Gymuned
- TGAU mewn Saesneg neu Gymraeg Iaith, a Mathemateg neu Fathemateg - Rhifedd. Gellir defnyddio elfennau llythrennedd a rhifedd cymhwyster Sgiliau Hanfodol Cymru hefyd;
- Dewis o gymwysterau ategol - TGAU, Safon Uwch neu rai galwedigaethol.

Ar y lefelau Sylfaen a Chenedlaethol, yr un maint yw'r Dystysgrif Her Sgiliau â TGAU, a'r un maint â Safon Uwch ar y lefel Uwch. Mae gan y Dystysgrif Her Sgiliau ar y lefel Uwch bwyntiau tariff UCAS. Er mwyn dyfarnu Bagloriaeth Cymru, rhaid i ddysgwyr gyflawni'r Dystysgrif Her Sgiliau a'r cymwysterau eraill y mae'n eu nodi. Mae'r Dystysgrif Her Sgiliau yn gymhwyster annibynnol y gellir ei gyflawni a'i ddyfarnu heb y cymwysterau eraill sy'n rhan o gymhwyster Bagloriaeth Cymru.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Nid oes gofynion statudol i ddysgwyr sefyll arholiad allanol. Fodd bynnag, mae gan Lywodraeth Cymru bolisi 'mabwysiadu cyffredinol' ar gyfer cymhwyster Bagloriaeth Cymru gan ysgolion a cholegau.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

3.1. Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Ym mis Medi 2018, cychwynnodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg (PIIA) **ymchwiliad i statws cymhwyster Bagloriaeth Cymru. Canfu'r Pwyllgor** fod 'diffyg eglurder ynghylch ystyr a gweithrediad polisi Llywodraeth Cymru o ran mabwysiadu'r cymhwyster yn gyffredinol' ac argymhellodd y dylai Llywodraeth Cymru gyhoeddi, fel mater o flaenoriaeth, ganllawiau mwy manwl sy'n ymwneud â mabwysiadu'r cymhwyster yn gyffredinol a ddylai nodi'n glir yr amgylchiadau lle gall dysgwyr gael eu heithrio rhag astudio'r Dystysgrif Her Sgiliau.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru **ganllawiau** ym mis Hydref 2019. Mae'n nodi'r canlynol:

Rydym yn annog colegau a'r chweched dosbarth i sicrhau bod eu pobl ifanc yn dilyn dau neu dri chymhwyster Safon Uwch (neu gyfwerth) yn unol â gofynion y cwrs addysg uwch y maent yn bwriadu'i ddilyn, yn ogystal â'r Dystysgrif Uwch. Mae prifysgolion, ar y cyfan, yn gefnogol o'r dull hwn.

Mae hefyd yn nodi'r canlynol:

Mae'n bosibl na fydd astudio'r Dystysgrif yn ddewis cywir i bob dysgwr, ac felly mae angen i ni arfer rhywfaint o hyblygrwydd. Dylai ysgolion a cholegau ddarparu cyfleoedd sydd er budd pennaf eu dysgwyr. Rydym yn disgwyl i ysgolion a cholegau ddefnyddio'u barn broffesiynol drwy roi ystyriaeth ddyledus i lesiant pob person ifanc a'i allu i gyflawni ei lawn botensial, wrth benderfynu a ellir eithrio dysgwr rhag dilyn Bagloriaeth Cymru a'r Dystysgrif.

3.2. Y Pwyllgor Deisebau

Mae'r Pwyllgor wedi trafod nifer o ddeisebau blaenorol mewn perthynas â chymhwyster Bagloriaeth Cymru:

- Cael gwared ar agwedd orfodol Bagloriaeth Cymru (2019). Caewyd y ddeiseb yn sgil dileu'r ymarfer penodol y cyfeiriwyd ato yn y ddeiseb, gwaith craffu ar gymhwyster Bagloriaeth Cymru a wnaeth y Pwyllgor PPIA, ac ymrwymiad y Gweinidog Addysg i gyhoeddi canllawiau wedi'u diweddarau.
- Dileu'r Cymhwyster Bagloriaeth Cymru (2016). Caewyd y ddeiseb oherwydd diffyg cyswllt â'r deisebydd.
- Gwneud i brifysgolion Cymru ystyried Bagloriaeth Cymru fel Safon Uwch (2020). Caewyd y ddeiseb oherwydd safbwynt y Gweinidog Addysg mai mater i brifysgolion yw sefydlu gofynion mynediad eu cyrsiau ac mae'r gwaith sydd ar droed yn ymateb i argymhellion a wnaeth y Pwyllgor PPIA o'r blaen.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref KW/06828/20
Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

15 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr ynghylch deiseb P-05-1091, sy'n gofyn i ddileu Bagloriaeth Cymru orfodol i fyfyrwyr sydd am fynd i'r Brifysgol.

Nid oes unrhyw ofyniad statudol i ddysgwyr ddilyn unrhyw gymwysterau. Felly, nid yw'r Dystysgrif Her Sgiliau (sy'n rhan o Fagloriaeth Cymru) yn orfodol. Fodd bynnag, polisi Llywodraeth Cymru yw ein bod am i bob dysgwr elwa ar Fagloriaeth Cymru, a chyflawni'r Dystysgrif Her Sgiliau. Drwy ychwanegu sgiliau cyflogadwyedd a datblygiad personol hanfodol at astudiaethau academaidd neu gymwysterau galwedigaethol, mae Bagloriaeth Cymru yn helpu i baratoi pobl ifanc ar gyfer addysg uwch neu addysg bellach, cyflogaeth a bywyd. Mae'n rhoi cyfle i'n dysgwyr feithrin y sgiliau ehangach a'r wybodaeth sy'n cyd-fynd â phedwar diben y cwricwlwm newydd, ac adeiladu arnynt.

Ein polisi yw annog pob ysgol a choleg i'w chynnig fel rhan o'u rhaglenni dysgu. Mae polisi cyllido ôl-16 Llywodraeth Cymru yn parhau i alluogi dysgwyr i sefyll hyd at bedair Safon Uwch neu gyfwerth a'r Dystysgrif Her Sgiliau. Mae'n bosibl na fydd astudio'r Dystysgrif yn ddewis cywir i bob dysgwr, ac felly mae angen i ni arfer rhywfaint o hyblygrwydd. Y cyngor i ysgolion a cholegau yw y dylent ddarparu cyfleoedd sydd er budd pennaf eu dysgwyr. Rydym yn disgwyl iddynt ddefnyddio'u barn broffesiynol drwy roi ystyriaeth ddyledus i lesiant pob person ifanc a'i allu i gyflawni ei lawn botensial, wrth benderfynu a ellir eithrio dysgwr rhag dilyn Bagloriaeth Cymru a'r Dystysgrif. Ceir gwybodaeth bellach ar ein gwefan <https://llyw.cymru/bagloriaeth-cymru>.

Mae llawer o brifysgolion bellach yn cynnwys y Dystysgrif mewn cynigion ac mae'r prosiect unigol yn aml yn darparu tystiolaeth dda a pherthnasol mewn datganiadau ategol a chyfweliadau hyd yn oed os nad yw'n cael ei dderbyn fel rhan o'r cynnig gradd. Cydnabyddir bod y Dystysgrif yn gymaradwy mewn her i Safon Uwch ac mae'n derbyn yr un nifer o bwyntiau UCAS. Mae prifysgolion Cymru, a nifer o brifysgolion Grŵp Russell, yn glir eu bod yn gwerthfawrogi'r Dystysgrif ac yn mabwysiadu dull cynyddol hyblyg o'i chydabod yn eu cynigion.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

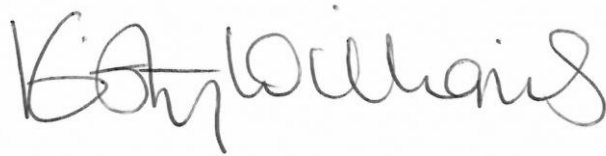
Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

O fewn y wybodaeth ychwanegol a ddarparwyd gyda'r ddeiseb, mae'r deisebydd yn awgrymu datblygu cymhwyster UG. Mae Cymwysterau Cymru yn gyfrifol am bennu gofynion lefel uchel ar gyfer cymwysterau allweddol, gan gynnwys Bagloriaeth Uwch Cymru, ac yn ddiweddar cynhaliwyd ymgynghoriad ar gynigion ar gyfer Tystysgrif Her Sgiliau Uwch newydd. Mae'r ymgynghoriad bellach wedi dod i ben, a gobeithiaf dderbyn gwybodaeth am gynigion arfaethedig yn y gwanwyn.

Mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio â chonsortia, CBAC, Cymwysterau Cymru a Colegau Cymru i wella'r ffordd rydym yn cyfathrebu buddion Bagloriaeth Cymru a sut y gall gefnogi dysgwyr i ddatblygu eu sgiliau a'u hyder ehangach, gan eu galluogi a'u grymuso i gymryd eu lle fel dinasyddion cyfrifol a gweithgar mewn cymdeithas amrywiol.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

P-05-1093 Sefydlu Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd Gwyllt yng Nghymru i ymdrin â throseddau amgylcheddol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Robert Curtis, ar ôl casglu cyfanswm o 207 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn dilyn y golygfeydd dychrynlyd o daflu sbwriel, tipio anghyfreithlon a throseddau bywyd gwyllt yn ystod cyfyngiadau Covid-19, ac wrth i'r cyfyngiadau gael eu llacio, rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i greu Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd Gwyllt yng Nghymru. Ei nod fyddai ymdrin â throseddau amgylcheddol fel taflu sbwriel, baw ci, tipio anghyfreithlon a gwenwyno a saethu bywyd gwyllt yn anghyfreithlon.

Mae angen i'r swyddogion hyn gael eu hariannu gan y sector cyhoeddus drwy godi treth ar blastigau untro a dirwyon a dylent hefyd fod yn atebol i'r sector hwn.

Gwybodaeth Ychwanegol:

Lansiwyd y ddeiseb hon ar y cyd gan Barry Action for Nature a Chyfeillion Traethau'r Barri, sef dau grŵp amgylcheddol gwirfoddol yn y Barri. Eu nod yw creu amgylchedd mwy diogel i bobl a bywyd gwyllt.

Maent yn credu'n gryf bod yn rhaid sicrhau mai addysg sydd wrth wraidd yr ymdrechion i fynd i'r afael â throseddau amgylcheddol a bywyd gwyllt, sy'n fgygythiad cynyddol, ond maent hefyd yn sylweddoli bod angen rhyw fath o orfodaeth ar frys.

Ni allwn ddibynnu ar awdurdodau lleol sy'n hynod brin o arian i ddarparu'r gwasanaeth hanfodol hwn ar eu pennau eu hunain. Mae angen defnyddio'r un grym yn gyson drwy Gymru gyfan gan ddangos bod y cyhoedd yn pryderu'n gynyddol am droseddau amgylcheddol a bywyd gwyllt.

Ni ddylem orfod dibynnu ar gwmnïau preifat i ddarparu'r gwasanaeth hwn gan mai eu hamcan canolog nhw yw gwneud elw.

Gall cosbau penodol neu gosbau cryfach fod yn ddull gorfodi effeithiol wrth frwydro yn erbyn y broblem gynyddol hon ac atal pobl rhag troseddu yn y maes hwn. Credwn y byddai poblogaeth Cymru yn croesawu gorfodaeth gref ac effeithiol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Bro Morgannwg
- Canol De Cymru

P-05-1093 Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd Gwyllt

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14886-8

Rhif y ddeiseb: P-05-1093

Teitl y ddeiseb: Sefydlu Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd Gwyllt yng Nghymru i ymdrin â throseddau amgylcheddol

Geiriad y ddeiseb:

Yn dilyn y golygfeydd dychrynlyd o daflu sbwriel, tipio anghyfreithlon a throseddau bywyd gwyllt yn ystod cyfyngiadau Covid-19, ac wrth i'r cyfyngiadau gael eu llacio, rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i greu Asiantaeth Gorfodi ym maes yr Amgylchedd a Bywyd Gwyllt yng Nghymru. Ei nod fyddai ymdrin â throseddau amgylcheddol fel taflu sbwriel, baw ci, tipio anghyfreithlon a gwenwyno a saethu bywyd gwyllt yn anghyfreithlon.

Mae angen i'r swyddogion hyn gael eu hariannu gan y sector cyhoeddus drwy godi treth ar blastigau untro a dirwyon a dylent hefyd fod yn atebol i'r sector hwn.

Lansiwyd y ddeiseb hon ar y cyd gan Barry Action for Nature a Chyfeillion Traethau'r Barri, sef dau grŵp amgylcheddol gwirfoddol yn y Barri. Eu nod yw creu amgylchedd mwy diogel i bobl a bywyd gwyllt.

Maent yn credu'n gryf bod yn rhaid sicrhau mai addysg sydd wrth wraidd yr ymdrechion i fynd i'r afael â throseddau amgylcheddol a bywyd gwyllt, sy'n

fygythiad cynyddol, ond maent hefyd yn sylweddoli bod angen rhyw fath o orfodaeth ar frys.

Ni allwn ddibynnu ar awdurdodau lleol sy'n hynod brin o arian i ddarparu'r gwasanaeth hanfodol hwn ar eu pennau eu hunain. Mae angen defnyddio'r un grym yn gyson drwy Gymru gyfan gan ddangos bod y cyhoedd yn pryderu'n gynyddol am droseddau amgylcheddol a bywyd gwyllt.

Ni ddylem orfod dibynnu ar gwmnïau preifat i ddarparu'r gwasanaeth hwn gan mai eu hamcan canolog nhw yw gwneud elw.

Gall cosbau penodol neu gosbau cryfach fod yn ddull gorfodi effeithiol wrth frwydro yn erbyn y broblem gynyddol hon ac atal pobl rhag troseddu yn y maes hwn. Credwn y byddai poblogaeth Cymru yn croesawu gorfodaeth gref ac effeithiol.

1. Y cefndir

1.1. Sbwriel a thipio anghyfreithlon

O dan [Adran 89](#) o [Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd 1990](#), mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd statudol i sicrhau (cyn belled ag y bo'n ymarferol) bod eu tir yn cael ei gadw'n glir o sbwriel a gwastraff, a bod ffyrdd cyhoeddus y maent yn gyfrifol amdanynt yn cael eu cadw'n lân. Mae'r ddyletswydd hon hefyd yn cynnwys cyrff eraill, gan gynnwys gweithredwyr trafndiaeth, Awdurdodau'r Goron a sefydliadau addysgol.

Nodir sut y mae'r cyrff yn cydymffurfio â'r ddyletswydd yn y Cod Ymarfer ar Sbwriel a Gwastraff. Cyhoeddwyd y Cod Ymarfer cyntaf ym mis Ionawr 1991 gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan Adran 89(7) o Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd 1990. Diwygiwyd y cod ym mis Mehefin 1999 gan Adran yr Amgylchedd, Trafndiaeth a'r Rhanbarthau. Roedd y ddwy fersiwn gyntaf yn berthnasol i Gymru, Lloegr a'r

Alban. Mae'r rhifyn diweddaraf (Mawrth 2006, a ddiweddarwyd ym mis Medi 2019) yn berthnasol i Loegr yn unig.

Nid yw'r Gwasanaeth Ymchwil wedi gallu dod o hyd i fersiwn o'r Cod Ymarfer ar wefan Llywodraeth Cymru.

O dan Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd 1990, mae taflu sbwriel a thipio anghyfreithlon (adrannau 87 a 33 yn y drefn honno) yn droseddau. Mae hyn yn golygu y gall awdurdodau lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru ymgymryd ag ystod o gamau gorfodi i fynd i'r afael â'r rhai sydd wedi cyflawni trosedd. Mae hyn yn cynnwys rhoi cosbau sefydlog a mynd â hwy i'r llys os bernir bod y mater yn ddigon difrifol, neu'n drosedd a ailadroddir.

Yn 2015 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Strategaeth Tipio Anghyfreithlon. Mae'r strategaeth yn seiliedig ar bedwar maes strategol i leihau'r achosion o dipio anghyfreithlon:

- Addysg: sicrhau bod effeithiau tipio anghyfreithlon yn cael eu deall a'u hystyried yn annerbyniol yn gymdeithasol;
- Galluogi: helpu awdurdodau lleol, sefydliadau partner a'r cyhoedd i leihau tipio anghyfreithlon;
- Tystiolaeth: helpu i nodi'r hyn sy'n dylanwadu ar dipio anghyfreithlon a'r ardaloedd a'r cymunedau yr effeithir arnynt fwyaf; a
- Gorfodi; helpu awdurdodau gorfodi i nodi a chosbi unrhyw un sy'n tipio'n anghyfreithlon.

1.2. Troseddau bywyd gwylt

Mae troseddau bywyd gwylt yn cynnwys troseddau fel potsio, lladd neu darfu ar rywogaethau gwarchoddedig neu niweidio eu safleoedd bridio a gorffwys, a masnachu yn anghyfreithlon mewn rhywogaethau sydd mewn perygl. Mae Grŵp Troseddau Bywyd Gwylt a Chefn Gwlad Cymru yn atal ac yn ymchwilio i droseddau yn erbyn bywyd gwylt a chefn gwlad.

Mae Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu yn nodi sut y maent yn plismona troseddau bywyd gwylt a chefn gwlad:

- Strategaeth Materion Bywyd Gwylt a Chefn Gwlad 2018-2021; a
- Strategaeth Plismona Troseddau Bywyd Gwylt 2018-2021

Mae tri heddlu Cymru hefyd yn plismona'r troseddau hyn:

- [Heddlu Dyfed Powys: Strategaeth Troseddau Cefn Gwlad](#);
- [Heddlu Gogledd Cymru: tîm troseddau cefn gwlad](#); a
- [Heddlu Gwent: tîm troseddau cefn gwlad](#).

Yn 2017 ariannodd Llywodraeth Cymru 'Adolygiad o Atal Troseddau Bywyd Gwyllt yng Nghymru ac Ymchwilio Iddynt'. Cynhaliwyd yr Adolygiad gan yr Uned Troseddau Bywyd Gwyllt Genedlaethol ac roedd yn cynnwys 21 o argymhellion. Nid yw'r adolygiad ar gael i'r cyhoedd.

2. Camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru

Mae llythyr y Gweinidog at y Pwyllgor yn nodi'r camau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u cymryd i fynd i'r afael â thipio anghyfreithlon, taflu sbwriel a throseddau bywyd gwyllt. Mae'n nodi:

The Welsh Government is committed to dealing robustly with environmental crimes. These anti-social activities are unacceptable and there is no excuse for this type of behaviour. Whilst these problems are not exclusive to Wales, I am determined we become not only a cleaner nation but also an exemplar nation. Our ambition is for Wales free of litter and fly-tipping, and for our natural habitats and rich wildlife to be protected and preserved.

O ran sbwriel a thipio anghyfreithlon, dywed y Gweinidog fod Llywodraeth Cymru yn:

- Datblygu cynllun atal sbwriel a thipio anghyfreithlon newydd, a gyhoeddir ar gyfer ymgynghoriad ym mis Ionawr 2021;
- Anelu at sicrhau bod gweithgarwch gorfodi yn gyson ac yn deg ledled Cymru;
- Parhau i gefnogi [Taclo Tipio Cymru](#), menter a gydlynir gan Cyfoeth Naturiol Cymru i ddarparu ymgyrchoedd cyfathrebu, ymgysylltiad â'r gymuned a gweithgarwch rhannu arfer gorau. Fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r cynllun sbwriel a thipio anghyfreithlon newydd, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu adolygu'r rhaglen Taclo Tipio Cymru, ac ystyried y posibilrwydd o gryfhau'r gefnogaeth orfodi gyfredol y mae'n ei darparu i awdurdodau lleol;
- Adolygu'r galluoedd gorfodi presennol a'r symiau cosb sefydlog cyfredol sydd ar gael ar gyfer troseddau taflu sbwriel, ac ystyried cynyddu lefelau os oes angen; a

- Chasglu tystiolaeth ar ganlyniadau erlyn cyfredol ar gyfer troseddau tipio anghyfreithlon i benderfynu a oes angen gwneud newidiadau pellach i ganllawiau dedfrydu.

Mewn perthynas â throseddau bywyd gwyllt, mae ei llythyr yn nodi bod gwaith partneriaeth sefydledig rhwng Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, Rhwydwaith Cudd-wybodaeth Asiantaeth y Llywodraeth a Gwasanaeth Erlyn y Goron. Dywed fod hyn yn chwarae rhan sylfaenol wrth atal, canfod ac ymchwilio i droseddau a gorfodi'r gyfraith. Mae hefyd yn amlinellu bod ei swyddogion yn gweithio'n agos gyda phedwar heddlu Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a chyrrff gorfodi eraill drwy Grŵp Troseddau Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad Cymru. Mae'r grŵp yn nodi blaenoriaethau rhanbarthol o ran troseddau bywyd gwyllt a chefn gwlad, ac yn sicrhau bod buddiannau Cymru yn cael eu cynrychioli ar lefel y DU. Dywed:

There are currently three police officers in Wales seconded to NRW and embedded in the Rural Crime Teams in North Wales, Dyfed-Powys and Gwent Force areas. We will continue to support NRW's collaboration with Welsh police forces through continued funding of the seconded police officers who are essential to the delivery of this work. We are also directly responsible for the Wildlife Incident Investigation Scheme in Wales which investigates and provides analysis services for wildlife, companion animals and honey bees suspected of being poisoned by pesticides.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mae'r Pwyllgor wedi trafod nifer o ddeisebau cysylltiedig, gan gynnwys:

- [P-05-852](#) Cyflwyno trwydded i reoli tir ar gyfer saethu adar hela mewn ymgais i roi terfyn ar erlid adar ysglyfaethus;
- [P-05-1071](#) Dylid argraffu rhif cofrestru cerbydau ar becynnau bwyd brys a werthir drwy ffenest y car; a
- [P-05-803](#) Mae ein byd naturiol yn cael ei wenwyno gan blastigau untro...mae'n bryd cyflwyno treth!

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r

papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AS/MS
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-1093
Ein cyf/Our ref LG/02830/20

Janet Finch-Saunders MS
Chair of the Petitions Committee

23rd December 2020

Dear Janet,

Thank you for your letter of 30 November, regarding a petition from Robert Curtis calling for the creation of a Welsh Environmental and Wildlife Enforcement Agency which would tackle environmental crimes such as littering, dog fouling, fly tipping and the illegal killing of wildlife.

The Welsh Government is committed to dealing robustly with environmental crimes. These anti-social activities are unacceptable and there is no excuse for this type of behaviour. Whilst these problems are not exclusive to Wales, I am determined we become not only a cleaner nation but also an exemplar nation. Our ambition is for Wales free of litter and fly-tipping, and for our natural habitats and rich wildlife to be protected and preserved.

Local Authorities have a statutory duty under Section 89 of the Environmental Protection Act 1990 (EPA 1990) to ensure, so as far as practicable, their land is kept clear of litter and refuse and public roads for which they are responsible are kept clean. This duty also extends to other bodies which include educational institutions, certain Crown Authorities and transport operators. How these bodies comply with this duty is established in our Code of Practice on Litter and Refuse (CoPLAR) guidance.

Under the EPA 1990, both littering (Section 87) and fly-tipping (Section 33) are criminal offences. This means Local Authorities and Natural Resources Wales (NRW) are able to undertake a range of enforcement actions to deal with those who have committed an offence, including the issuing of fixed penalties and taking them to court if the matter is deemed severe enough or it is a repeat offence.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 129

Local Authority fly-tipping figures published for 2018/19 reported 35,076 fly-tipping incidents across Wales. This is 1 per cent less than 2017/18 and the lowest figure reported since 2014/15. However, we are not complacent about the current position and we are currently developing a new Litter and Fly-tipping Prevention Plan.

Improving enforcement activity in Wales will be a key priority area in the plan. Our aim is for enforcement activity to be applied consistently and fairly across Wales, deterring and reducing littering and fly-tipping offences. While recognising the need for vigorous enforcement action, I believe it needs to be part of a more holistic approach that integrates prevention, collaboration and partnership working.

This is why we continue to support programmes such as Fly-tipping Action Wales (FtAW), an initiative co-ordinated by NRW which delivers communication campaigns, community engagement and shares best practice. As part of the Litter & Fly-tipping Prevention Plan we intend to review the current functions of FtAW programme and explore the potential of strengthening the current enforcement support they provide to Local Authorities in Wales. We will be consulting on the draft plan in January.

Work is also underway to review existing enforcement capabilities across Wales and the current fixed penalty amounts available for littering offences. We will look to increase levels if needed. We are also gathering evidence on current prosecution outcomes for fly-tipping offences in Wales to determine whether further changes to sentencing guidelines are required.

On wildlife crime, well-established partnership working between the Welsh Government, NRW, the Police, Fire Service, Government Agency Intelligence Network and the Crown Prosecution Service plays a fundamental role in the prevention, detection and investigation of offences and the enforcement of the law. My officials work closely with the four Welsh police forces, NRW and other enforcement bodies through the Wales Wildlife and Rural Crime Group. The group identifies regional wildlife and rural crime priorities and ensures Welsh interests are represented at UK level.

There are currently three police officers in Wales seconded to NRW and embedded in the Rural Crime Teams in North Wales, Dyfed-Powys and Gwent Force areas. We will continue to support NRW's collaboration with Welsh police forces through continued funding of the seconded police officers who are essential to the delivery of this work. We are also directly responsible for the Wildlife Incident Investigation Scheme in Wales which investigates and provides analysis services for wildlife, companion animals and honey bees suspected of being poisoned by pesticides.

I announced last year I would be a species champion for raptors. As part of the role I hosted a meeting in February on raptor persecution in Wales. We have agreed to fully fund the continuation of the RSPB Hen Harrier tagging work started in 2015 as part of an EU LIFE project and we have also agreed to fund a Raptor Project Officer post for Wales jointly with RSPB.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

In summary, our approach is seen by many across the UK as an exemplar of how to deal effectively with rural and wildlife crime. We initiated a review in 2017 which highlighted the success of both seconding police officers to NRW and setting up dedicated rural crime teams within the Welsh forces, giving more resources and a much higher profile to an area which had previously often been seen as a lower priority.

Yours sincerely,

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding. **Tudalen y pecyn 131**

P-05-1093 Establish a Wales wide Environmental and Wildlife Enforcement Service to tackle environmental crime, Correspondence – Petitioner to Committee, 16.01.21

We welcome the work currently being carried out by the Welsh Government towards tackling fly tipping/wildlife crime/littering but we strongly believe that this work could be made so much more effective if coordinated by one single organisation funded by a tax on single use plastics and fines.

If we are going to become a "exemplar nation" and effectively tackle the ecological crises facing us then we must take further actions.

The number of organisations responsible for this area of policy in the ministers reply is an example of how lines of responsibility can be confused or even hidden.

We believe that one Welsh Environment and Wildlife Enforcement Agency would be a clear and effective organisation which would be much more effective in tackling environmental crimes such as fly tipping, littering, dog fouling and the illegal killing of wildlife.

Regards

P-05-1096 Dileu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb o'r elfen orfodol o Fil Cwricwlwm 2020

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Kimberley Isherwood, ar ôl casglu cyfanswm o 5,307 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (ACRh) yn rhan o broses o gyflwyno addysg rhywioldeb fyd-eang nad yw'n briodol ar gyfer y wlad hon. Mae'n rhywioli plant, yn methu â diogelu, yn ymddangos i'r darllenydd fel modelau o droseddu, yn cynnwys rhwystrau i ddatgelu, ac nid yw adrannau'r awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig wedi cael hyfforddiant digonol i weld yr arwyddion o gam-drin plant yn rhywiol, camfanteisio, ymddygiad rhywiol niweidiol, a llawer mwy! Yn ogystal â hynny, mae gennym dystiolaeth bod diffyg dealltwriaeth gan y rhai sy'n ymwneud â Chwricwlwm Cymru o'r broses gyflwyno fyd-eang hon.

Gwybodaeth Ychwanegol

Rydym yn brwydro yn erbyn y ddeddfwriaeth, nid addysg. Nid oes mesurau diogelu ar waith. Mae'r ymchwil yn gwbl annigonol drwyddi draw. Dyma rai lincs i erthyglau, gwefannau a rhai pynciau ymchwil posibl sy'n ymwneud ag addysg rhywioldeb:

"Sefydliad Iechyd y Byd- Standards in sexuality Education 2010 "

<https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/sexual-and-reproductive-health/news/news/2010/12/standards-for-sexuality-education-in-europe-start-their-way-to-countries-of-eastern-europe-and-central-asia>

"UNESCO- International technical guidance on sexuality education 2018".

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>

<https://llyw.cymru/canllawiau-drafft-ar-addysg-cydberthynas-rhywioldeb>

(MAE'R LINC UNIONGYRCHOL AR DUDALEN 4)

Mae grwpiau eraill sy'n ymgyrchu yn erbyn addysg rhywioldeb mewn ysgolion yn cynnwys:

- The Scottish Family Party
- Family Watch
- School gate campaign, Lloegr

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Aberafan
- Gorllewin De Cymru

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) yng Nghwricwlwm Cymru

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS21/14886-10

Rhif y ddeiseb: [P-05-1096](#)

Teitl y ddeiseb: Dileu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb o'r elfen orfodol o Fil Cwricwlwm 2020

Geiriad y ddeiseb: Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) yn rhan o broses o gyflwyno addysg rhywioldeb fyd-eang nad yw'n briodol ar gyfer y wlad hon. Mae'n rhywioli plant, yn methu â diogelu, yn ymddangos i'r darlennydd fel modelau o drosedd, yn cynnwys rhwystrau i ddatgelu, ac nid yw adrannau'r awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig wedi cael hyfforddiant digonol i weld yr arwyddion o gam-drin plant yn rhywiol, camfanteisio, ymddygiad rhywiol niweidiol, a llawer mwy! Yn ogystal â hynny, mae gennym dystiolaeth bod diffyg dealltwriaeth gan y rhai sy'n ymwneud â Chwricwlwm Cymru o'r broses gyflwyno fyd-eang hon.

Gwybodaeth ychwanegol a gyflwynwyd gyda'r ddeiseb:

Rydym yn brwydro yn erbyn y ddeddfwriaeth, nid addysg. Nid oes mesurau diogelu ar waith. Mae'r ymchwil yn gwbl annigonol drwyddi draw. Dyma rai lincs i erthyglau, gwefannau a rhai pynciau ymchwil posibl sy'n ymwneud ag addysg rhywioldeb:

- [Sefydliad Iechyd y Byd - 'Standards in sexuality Education 2010'](#)
- [UNESCO - 'International technical guidance on sexuality education 2018'](#)

Mae grwpiau eraill sy'n ymgyrchu yn erbyn addysg rhywioldeb mewn ysgolion yn cynnwys:

- The Scottish Family Party
- Family Watch
- School gate campaign, Lloegr

1. Crynodeb

- Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn elfen orfodol o'r Cwricwlwm newydd i Gymru, yn amodol ar basio deddfwriaeth sylfaenol sy'n cael ei hystyried ar hyn o bryd gan y Senedd.
- Bydd yn ofynnol darparu addysg cydberthynas a rhywioldeb ar gyfer plant 3 i 16 oed, a hynny mewn modd sy'n 'briodol yn ddatblygiadol'.
- Mae Llywodraeth Cymru yn datgan mai pwrpas addysg cydberthynas a rhywioldeb fydd addysgu a diogelu plant a phobl ifanc. Mae'r Llywodraeth wedi derbyn argymhelliad gan Bwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Senedd ynghylch egluro pwrpas addysg cydberthynas a rhywioldeb yn glir, rhoi sicrwydd i rieni y bydd yr addysg hon yn briodol yn ddatblygiadol, a herio'r hyn a gyfeiriwyd ato fel 'camwybodaeth' sydd ar led ar hyn o bryd.

2. Y Bil Cwricwlwm ac Aseu

O dan y Bil Cwricwlwm ac Aseu (Cymru), sydd ar ei daith drwy broses ddeddfwriaethol y Senedd ar hyn o bryd, bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn elfen orfodol o'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Yn amodol ar daith lwyddiannus y Bil, bydd y cwricwlwm newydd yn cael ei gyflwyno'n raddol ym mis Medi 2022 o dan amserlen gyfredol Llywodraeth Cymru ar gyfer ei weithredu. Mae'r Bil bellach wedi cyrraedd Cyfnod 2.

Bydd y dasg o ddarparu addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cael ei harwain gan **god statudol** y bydd gofyn i Weinidogion Cymru ei gyhoeddi o dan y Bil. Cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgyngoriad ym mis Chwefror 2019 ar ganllawiau drafft i ysgolion ynghylch darparu addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Ar hyn o bryd, mae gan rieni hawl i dynnu eu plentyn allan o addysg rhyw nad yw'n rhan o bwnc cwricwlwm cenedlaethol. Nid yw'r Bil yn cynnwys **hawl**

cyfatebol i rieni dynnu eu plant allan o'r addysg hon. Cynhaliodd Llywodraeth Cymru [ymgyngoriad yn ystod tymor yr hydref yn 2019](#) ar oblygiadau peidio â chynnwys hawl i rieni dynnu eu plant allan, a hynny yng nghyd-destun dull o 'sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm'.

3. Rhesymeg Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn disodli addysg rhyw. Ar hyn o bryd, mae addysg rhyw yn rhan orfodol o'r cwricwlwm sylfaenol mewn ysgolion uwchradd. Mae ysgolion cynradd yn cael cyfle i'w ddysgu, ond nid ydynt yn gorfod gwneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi [canllawiau anstatudol](#) ynghylch sut y dylid dysgu 'addysg rhyw a chydberthynas'.

Canfu adolygiad a gyhoeddwyd yn 2017 gan [Banel o Arbenigwyr Addysg Rhyw a Pherthnasoedd](#) fod y gyfraith a'r canllawiau cyfredol wedi dyddio, a bod y ddarpariaeth o dan y trefniadau presennol yn gyfyngedig, yn anghynrychioliadol ac yn anghyson. Yn sgil yr adolygiad hwnnw, [cyhoeddodd y Gweinidog Addysg yn 2018](#) y byddai'r **gofyniad cyfredol i addysgu addysg rhyw mewn ysgolion uwchradd yn cael ei ymestyn i ysgolion cynradd**, ond y byddai hyn yn 'briodol i'w hoedran' ac o dan y ffocws diwygiedig ar 'Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb'.

Bwriad Llywodraeth Cymru yw y bydd dysgwyr, drwy addysg cydberthynas a rhywioldeb, yn dysgu am fwy na rhyw mewn ystyr fiolegol, ac yn dysgu hefyd am y cysyniad ehangach o rywioldeb a'r hyn sy'n berthynas iach (ac afiach). Mae'r Bil Cwricwlwm ac Asesu yn ei gwneud yn ofynnol i addysg cydberthynas a rhywioldeb gael ei dysgu mewn modd sy'n **'briodol yn ddatblygiadol'** i ddisgyblion a phlant. Bwriad Llywodraeth Cymru yw y bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn addysgu plant a phobl ifanc yn raddol am sut i amddiffyn eu hunain rhag camdriniaeth a niwed, gan wella eu **diogelwch, iechyd a lles** yn y broses.

Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cael ei haddysgu ar draws y cwricwlwm cyfan ac fe'i disgrifir gan Lywodraeth Cymru fel "elfen bwysig o greu dull gweithredu ysgol gyfan o ran cynorthwyo iechyd corfforol, iechyd meddwl ac iechyd emosiynol a lles" (paragraff 352 o'r [Memorandwm Esboniadol](#) i'r Bil).

4. Argymhellion Pwyllgor perthnasol y Senedd

Yn ei Adroddiad Cyfnod 1 ar egwyddorion cyffredinol y Bil Cwricwlwm ac Asesu, tynnodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg sylw at bwysigrwydd sicrhau bod y Cod drafft ar addysg cydberthynas a rhywioldeb ar gael cyn gynted â phosibl, er mwyn darparu manylion clir ynghylch yr hyn y bydd yr addysg dan sylw yn ei gwmpasu. Tynnodd y Pwyllgor sylw hefyd at bwysigrwydd dysgu proffesiynol ar gyfer athrawon.

Yn ei hymateb i adroddiad y Pwyllgor, derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhelliad y Pwyllgor am y ffaith y dylai Llywodraeth Cymru, fel mater o frys, lansio **'ymgyrch chwalu mythau** am yr Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a fydd yn cael ei chyflwyno o ganlyniad i'r Bil hwn', er mwyn:

- **'herio'r camwybodaeth'** sydd ar led am addysg cydberthynas a rhywioldeb ar hyn o bryd;
- ceisio **rhoi sicrwydd i rieni** ynghylch cynnwys a dull cyflwyno addysg cydberthynas a rhywioldeb sy'n briodol yn ddatblygiadol; ac
- esbonio **pam ei bod yn bwysig** i bob plentyn a pherson ifanc gael addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Yn ogystal, derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhelliad y Pwyllgor am y ffaith y dylai'r Cod gael ei wneud o dan weithdrefn gadarnhaol y Senedd ar gyfer is-ddeddfwriaeth, yn hytrach nag o dan y weithdrefn negyddol, a hynny er mwyn sicrhau ei fod yn destun mwy o waith craffu.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-1096
Ein cyf/Our ref KW/06811/20
Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

15 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 30 Tachwedd i'm hysbysu am ddeiseb a dderbyniodd y Pwyllgor sydd ar hyn o bryd yn casglu llofnodion ynghylch Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (ACRh), lle y'i honnir "... bod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (ACRh) yn rhan o broses gyflwyno addysg rhywioldeb fyd-eang nad yw'n briodol ar gyfer y wlad hon".

Gallaf gadarnhau bod yr honiad hwn yn gwbl anghywir a ffug. Fel y gwyddoch, mae'n siŵr, yr hyn sydd wrth wraidd Cwricwlwm Cymru yw ein dyhead ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc yng Nghymru fel y'i diffinnir gan bedwar diben y cwricwlwm. Dau o'r dibenion hyn yw 'unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas' a 'dinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n barod i fod yn ddinasyddion Cymru a'r byd'. Bydd darpariaeth orfodol ACRh yn galluogi dysgwyr i fod yn fodel o'r dibenion hynny yn 16 oed.

Mae addysg cyberthynas a rhywioldeb yn chwarae rhan bwysig o ran **diogelu** ac **amddiffyn** pob dysgwr yng Nghymru. Mae gan rieni, wrth gwrs, rôl ganolog i'w chwarae yn hynny o beth, ond mae gan ysgolion rôl hollbwysig hefyd – a rôl sydd bellach yn bwysicach nag y bu erioed. Bydd gan ysgolion y potensial i greu amgylcheddau **diogel** a **grymusol** sy'n adeiladu ar ddysgu a phrofiadau ffurfiol ac anffurfiol y dysgwyr eu hunain, all-lein ac ar-lein. Dyna pam mae Llywodraeth Cymru yn gwneud ACRh yn ofyniad statudol yn y cwricwlwm newydd yng Nghymru, a fydd yn cael ei gyflwyno o 2022.

Bydd ACRh yn cynnwys datblygu cydberthynas iach. Mae plant yn dechrau dysgu am gydberthynas ymhell cyn iddynt ddechrau yn yr ysgol. Bydd dysgwyr yn canolbwyntio ar ddatblygu perthynas gadarnhaol â'u ffrindiau a'u teulu yn ifanc. Y nod yw grymuso dysgwyr yn raddol (fesul camau sy'n ddatblygiadol briodol) i feithrin yr wybodaeth, y sgiliau a'r gwerthoedd moesegol i'w galluogi i ddeall sut mae cydberthynas, rhyw, rhywedd a rhywioldeb yn llywio eu bywydau eu hunain a bywydau pobl eraill. Mae'n ceisio cefnogi

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

hawliau dysgwyr i fwynhau cydberthynas deg, diogel, iach a boddhaus drwy gydol eu bywydau.

Mae hyn yn cynnwys y gallu i ddysgwyr gydnabod, deall a siarad am wahaniaethu a thrais a gwybod sut a ble i geisio cymorth a chynghor ar amrywiaeth o faterion. Yn bump oed, mae'n ddigon posibl y bydd canllawiau'r ACRh yn cydnabod dealltwriaeth dysgwyr o gyffwrdd priodol ac amhriodol, ond nid cydsyniad rhywiol.

Mae canllawiau statudol ar gyfer ACRh yn cael eu datblygu ar y cyd ar hyn o bryd i sicrhau bod yr hyn a ddysgir yn ddatblygiadol briodol, a'i fod wedi'i seilio ar ystod o dystiolaeth ac arbenigedd megis Canllawiau Technegol Rhyngwladol UNESCO. Cyfeirir at y ddogfen honno yn ystod y cyfnod datblygu ar y cyd, fodd bynnag, hoffwn eich sicrhau bod penderfyniadau am gynnwys ACRh yn cael eu gwneud yng Nghymru mewn cydweithrediad ag athrawon sy'n llunio eu barn yng ngoleuni eu profiad helaeth o'r dysgwr yn ôl gwahanol gamau datblygu. Nid ydym yn ymwneud ag unrhyw gydlynw rhyngwladol ar Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Rydym hefyd yn ymhel ag ystod amrywiol o safbwyntiau megis dysgwyr, rhieni, ysgolion a rhanddeiliaid ehangach.

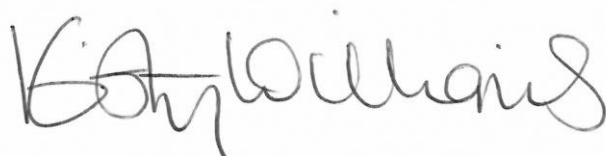
Ymgynghorir yn gyhoeddus ac yn eglur ar yr holl gamau sydd wedi'u cymryd ac y byddwn yn eu cymryd i ddatblygu'r canllawiau a'r dull statudol, er mwyn sicrhau bod pobl, yn enwedig rhieni, yn gyfforddus ac yn hyderus bod y pwnc yn gwneud cyfraniad gwerthfawr at ddatblygiad cymdeithasol, emosiynol a chorfforol eu plentyn ar yr adeg briodol.

Wrth symud ymlaen rydym yn gweithio gyda chymunedau a phartïon â diddordeb i ddatblygu'r dysgu a'r addysgu ar y cyd ar gyfer ACRh, gan sicrhau dealltwriaeth gyffredin o'r materion a sensitifwydd y maes. Mae hyn yn hanfodol er mwyn galluogi pawb i ymddiried yn y ffordd y caiff hyn ei weithredu.

Yn olaf, rwy wedi dod yn fwyfwy ymwybodol o'r wybodaeth anghywir sy'n cylchredeg am ACRh dros y misoedd diwethaf. Rwy'n cydnabod yr angen i ddatblygu negeseuon cywir a chadarnhaol ar frys sy'n tynnu sylw at bwysigrwydd ACRh i wrthwynebu'r wybodaeth anghywir niweidiol honno.

Rwy wedi ymrwmo i ddatblygu deunydd cyfathrebu a negeseuon a fydd yn sicrhau bod gwybodaeth gywir am ACRh ar gael i ysgolion, rhieni a chymunedau ledled Cymru. A bydd y negeseuon hynny yn tynnu sylw at bwysigrwydd ACRh yng nghyd-destun diogelu ac amddiffyn plant a phobl ifanc.

Yn gywir

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

P-05-1096 Remove RSE from the mandatory element of the Curriculum Bill 2020, Correspondence – Petitioner to Committee, 18.01.21

Dear Committee,

First, I would like to make clear this is **not** a campaign against **Biology, Sexual Safeguarding** (we are campaigning for a more robust package, starting with the adults), nor **Children's Rights**, we represent the opposite. This is a campaign against an inclusive Global Sex Education (we have researched since 2013) which is based on unethical studies and sexual philosophies, it fails to safeguard, and is not a representation of a devolved Government, which Welsh children should remain central to the research and decisions in policy making, to meet our needs here in Wales- the same way we propose and implement other areas of devolved policy. We want RSE removed from the mandatory element of the Curriculum Bill; to reclaim full control of our children's education and safeguarding procedures from all global, unelected institutes. We want a wholesome approach, not a "closed door" approach.

Addressing the Minister of Education response to; *"that RSE is part of a Global Rollout of Sexuality Education which is not appropriate for this country"*; the minister replied *"I can confirm that this claim is wholly inaccurate and false"*, she then went on to reference said roll out in paragraph five, *"Statutory guidance for RSE is currently being co-constructed to ensure that learning is developmentally appropriate, drawing on a range of evidence and expertise such as the UNESCO International Technical Guidance."* Does the Minister not know this is a Global roll out? I put it to you, it is evident she has not properly scrutinised any proposal for RSE (despite reaching out to her July 2020 for reassurance on this matter) hence why she cannot provide an evidence-based response for something she wishes to legislate against parental and public wishes. That alone should be enough to remove RSE and replace it with Science- emphasis on **Biology**. Relationships align perfectly with Religion, Values, (Relationships) & Ethics (RVRE instead of RVE).

[UNESCO](#), as referenced by; the Minister, the [RSE Draft 2019 \(pg 4\)](#) and in the [Curriculum Report 2020 \(pg134\)](#) is part of a global roll out of sex education, it is common knowledge and well documented, it is currently in fifty-two countries, and this is the reason why the lesson contents is so readily available. There are worldwide campaigns against it, with well-educated and experienced people at the forefront. The UK has been under pressure to adopt this education for many years until it conceded in, March 2017, ([Sexuality education in Europe and Central Asia \(2017\), page8 & 174 onwards](#)) the same time the sex education panel for Wales had these discussions (as confirmed in the Curriculum Report). The document used to convince politicians, the Children's commissioners and other agencies, is the [WHO/BZgA: Standards For Sexuality Education Europe \(2010\)](#) . This document is just 68 pages, I urge you to read every word slowly, not only does this document discuss sex education from **birth** and Sexual Rights, but it encourages mutual sexual activity from any age it feels pleasurable to the child (a **biological** reaction). The matrix table which starts from page 38; Age 0-4 early childhood masturbation, age 4-6 appropriate sexual language, use sexual language in a non-offensive way, age 6-9 starts discussing sexual intercourse with age 9 onwards being an age where intercourse is always consensual- **this does not fall in line with law or UK definitions of Child sex Abuse and Exploitation, children cannot consent**. Abortions, birth control and consent are all targeted at infant age children. I have discussed with professionals' statements such as "differentiate between good and bad secrets" if you could provide evidence to back this in children younger than four then that would help but the professionals in the fields of abuse seem to have a wealth of evidence suggesting otherwise.

This education has been rolled out in fifty-two countries; A simple google search provides examples of materials used worldwide, I read articles going back to 2014 where books about bondage was on a Kindergarten shelf in California, a year of campaigning it took to remove that, it has since appeared in Canada. Children are widely encouraged to research many genres of porn. I can provide you with extensive lists and footage of this sex education and the lesson contents but a simple web search of the words “controversial sex education..... (and name most states of America, European countries and developing countries) you will see a pattern emerge, each place all at different stages of implementation and legislating. Here is a snapshot of California: The guidance has prompted protest among parents, conservative groups and teachers — most notably around some of the books that were suggested as resources, including “S.E.X.: The All-You-Need-to-Know Sexuality Guide to Get You Through Your Teens and Twenties,” which includes descriptions of anal sex and bondage; and “Changing You,” which includes cartoon illustrations of female and male genitalia. Both books were recommended for removal.

UNESCO has a rights-based approach which sounds far better than the WHO document but statement 1.3 tells us it is a revised version of WHO (2010), their partner; it also tells us it is part of a “global movement”. Pleasure and consent feature in this document, as does arranged marriage which in this country is forced marriage. Children are always encouraged to exercise rights over their parents, which includes sexual rights, just two years ago we were operating solely under WHO (2010), how long before we go back to that age and that direct? Sexual rights are a worry especially for young children, children are vulnerable and have a right to be protected, these policies fail to safeguard and sexualise children, we challenge government to provide evidence to pinpoint and evidence where I am wrong because there is a lot of evidence to support and pinpoint our claim. A quote from the Education Minister in the consultation report (2020) puts her number one safeguarding point as “*the change of name*”.

An example of these policies in practice is the “All About Me” [241 schools in England](#), this commissioned by the UN, it was removed overnight after much criticism of parents, the Curriculum Bill not so easily done. The highlighted sections were concerning for many parents but there is a sentence which concerns us, it not only talks of sexual stimulation to children as young as six, but it blocks a spontaneous avenue to disclosure, meaning a child has lost an opportunity to disclose, we are yet to find a teacher in the UK or Wales that can spot it. It begs the question as to how it safeguards when only a trained eye can see, shouldn’t every eye working with children be able to spot this barrier to spontaneous disclosure? Furthermore, England has made the headlines with its [dice game](#) and [hardcore Porn research](#) (I am providing you with entire searches of literature, I spent hours going into each article and following the hyperlinks to further sources of evidence). Its Dice Game replicates something from an adult sex store. The game tells the teacher to “hold their nerve”, they clearly suspect teachers will feel uncomfortable introducing that game to a classroom full of children (we know 68% of teachers aren’t comfortable delivering the old content, the new is a step way too far for teachers, parents and most important the children), we must remember that every person in the UK under the age of eighteen is still a child. It is illegal to show pornography to a child under the age of eighteen, but we see this creeping into their homework from time to time, this cannot possibly be coincidence. The most recent being a Comprehensive school in Hull whereby a teenage boy just happened to catch his younger teenage sister searching this pornography on the web. The school gave a feeble excuse which has been echoed around the globe, isn’t this something the Welsh Government is keen to avoid?

If the evidence to the global connection were not enough to dissolve the argument that our “education” is devolved, we have an email regarding RSE which was recently sent out by a school in South Wales, its link takes us to England’s resources. This is not a mistake, we had confirmation from the secretary, in writing, that the email is solely for and from that school. This email has been sent to several Ministers- as has most of the evidence.

The SNP have not legislated for such education yet but there are similarities appearing in their documents, for instance the name changes to RSE. The Scottish people suspect the announcement will come after the election nevertheless lessons are well underway with over 100 lesson plans published online. Children are encouraged to masturbate, have consensual sex, anal sex, [hard porn](#), [facial ejaculation](#), [threesomes and bondage](#). Please watch the videos on these slides (some Ministers have seen this already but choose to ignore), These videos do discuss some dangers of porn and brush on the law but it gives off the message that in moderation it is fine, it also tells children that if it exists there is porn on it, some of my constituents had to search terms such as “feltching”. Children aged 3 to 5 [identify these parts on a diagram](#). 1. Arm 2. Bottom 3. Ears 4. Eyes 5. Hand 6. Head 7. Knees 8. Leg 9. Mouth 10. Nose 11. Nipples 12. Penis 13. Scrotum and Testicles 14. Toes 15. Vulva. Why do children as young as this need to know about scrotum and vulva? [Consent](#) is another thing repeated throughout all documents (Global and UK), children cannot under any circumstance consent, nor do they choose what feels good, because to reiterate these are excuses perpetrators use for abusing children. People over the age of consent are still considered children until eighteen years old; those people are recognised as vulnerable hence the definition of Child Sexual Exploitation covering those over the age of consent and who have consented’ exploitation is recognised. [Age 9-12 sex](#); note just one slide on age of consent, nothing on the law or definitions or what emotional impact you can get from having sexual intercourse with another person, a lot of adult talk for preteens (however WHO documents believe sexual intercourse is perfectly fine from age 9), these slides and images are part of the [SNP Second Level](#) lesson plans, which is a bit close for comfort. [Age 12-15](#) have the right to have illegal underage sex? [Sexual Rights](#) has become a concern for many in Wales, something they feel Members of the Senedd are keen to avoid addressing. Removal of this link for our petition highlights this claim.

An important note here: pleasure and consent are paedophile policies, PIE paedophile information exchange is the most public display of evidence for this, people with in-depth knowledge of perpetrators of abuse will recognise this as a key element of offending behaviour. In addition to that and despite school closures this year; the months September to December 2020, The Education Council Wales sat 24 Fitness to Practice panels, nine are of a sexual nature, 2 years struck off the teaching register seems to be the norm for these kinds of offences in Wales, have we learned nothing from Bryn Estyn? We hear the advocacy is in place because of the Waterhouse Report yet no one we speak to under the age of 18 knows such service exist. We have problems here which need addressing, we address these by first educating the **adults**.

As you can see this evidence is overwhelming, with each link taking you to many more, it is UK wide and Global. The legislating against parents does not sit well. This education is already in fifty-two countries, it is only a matter of time before it gets heavy here too, it all originates from the same source. Going back to the Education Minister verbal statement, 15/12/20, on this being produced in Wales by the practitioners of Wales, for the Children of Wales, there is nothing in the Bill to support this, it simply mandates from age three to sixteen with no parental opt out. The reference to the global

roll out should not be in there to begin with but as it is, we take it as confirmation that RSE is not going to be tailored to the children of Wales, we know this because a third of the studies were carried out in third world countries and over a third was carried out in states of America. Can you guarantee this education will not be as heavy handed as it is elsewhere, in 5-10 years' time? This is part of a global rollout; you cannot hide from this, Wales has rejected this idea in overwhelming numbers without knowledge of a global existence, I feel this will be a grave mistake for the Government of Wales if this element of the Bill continues to process. The last time we had a change of legislation in education was 20 years ago, look at the WHO document our lobbyist groups pushed for, is this what we stand for here in Wales?

There are no clear boundaries or evidence of emotional support; I have spoken to professors in economics and many other fields, who have provided me reports regarding the dangers of no parental opt out as well as serious case reviews (England, we share the same CJS). I invite the minister to provide credible evidence (not opinion) which supports the reasoning behind these decisions. We can then compare and properly scrutinize. If this is not an option available to the people of Wales, then I feel the best thing for the Senedd is to pull it from the Bill immediately because the evidence against every aspect of this is overwhelming. I must point out Biology, Safeguarding and Sex are three different subjects, one of which has been removed from the mandatory element of the Curriculum Bill (Science).

The Education Minister has provided conflicting information (as well as proven her lack of knowledge on this issue) throughout this entire process. A letter states she had 5000 civil servants on this, an FOI claims solely Welsh Government and no researchers and contractors, with a further FOI unable to give details on who sat these meetings for this global sex education. Furthermore, our parental opt out was removed between publication of RSE Draft 2019 and publication of Curriculum Bill 2020, the Government has not been transparent with the public.

We are happy and willing to commit our entire lives to assisting Welsh Government in ensuring our safeguarding and standards of training is world class. We can lead by example (just as we are with Youth Justice Policies), using our own way, local solutions for local problems. Research conducted in Wales, solely for the Children of Wales. We are committed to the Children of Wales and offer our skills and expertise out of love, the Minister implementing this is leaving before it has been designed. The people of Wales are showing conviction and it the devolved administrations duty to provide this on-going working partnership. We will not support this element of the Bill and will fight to repeal if it passes, we will hold minister solely responsible for this cost as they all would have been forewarned, we do not want part in this no parent opt-out education, we certainly do not want part of any global, unelected entity.

Please note, document is hyperlinked throughout.

Kind Regards

Kim Isherwood

Public Child Protection Wales

Education our say, our way!

Eitem 2.16

P-05-1097 Dylid gwahardd cewyll adar hela

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan y Cynghrair yn erbyn Chwaraeon Creulon, ar ôl casglu cyfanswm o 5,287 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Amcangyfrifir bod miliynau o ffesantod a phetris yn cael eu ffermio'n ddiwydiannol yng Nghymru bob blwyddyn fel y gellir eu saethu am 'sbort'. Er mwyn eu bridio, mae degau o filoedd o adar yn eu cadw'n gaeth mewn cewyll, yn aml am lawer o'u hoes bridio. Mae cewyll yn greulon ac mae anifeiliaid yn dioddef o'u herwydd. Yn flaenorol, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ei chefnogaeth i Gymru ddod yn genedl ddi-gewyll. Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i wahardd defnyddio cewyll ar gyfer cynhyrchu adar hela.

Gwybodaeth Ychwanegol

Gall byw mewn cawell peri trallod ac anafiadau, ac nid yw'n darparu'n llawn ar gyfer anghenion nac ymddygiad naturiol yr adar. Gall yr adar ddioddef, ymysg pethau eraill, ddoluriau traed agored poenus, ymosodiadau a achosir gan straen, ac anafiadau sy'n deillio o'u hymgeision niferus i ddianc. Er mwyn lleihau ymddygiadau problemus sy'n gysylltiedig â'u cadw'n gaeth, megis pigo adar eraill, gellir hefyd ddefnyddio dyfeisiau fel atalyddion plastig, sy'n cael eu gwthio i'w ffroenau.

Mae ffesantod a phetris yn greaduriaid lled-wyllt eu natur, sy'n gwneud effaith y cewyll arnynt yn waeth fyth. Serch hynny, nid ydyn nhw hyd yn oed yn dod o dan y rheoliadau sylfaenol a ganiateir i anifeiliaid fferm eraill nac yn cael eu harchwilio'n rheolaidd. Mae ymchwiliadau wedi datgelu achosion o dorri canllawiau, megis defnyddio cewyll moel dro ar ôl tro, a gadael ffesantod marw mewn cewyll yn ddigon hir iddynt gael eu canibaleiddio. Hyd yn oed mewn cewyll a ddisgrifir fel rhai 'wedi'u cyfoethogi', gallai fod cyn lleied ag un glwyd i'w rhannu, llen blastig a rhywfaint o borfa artiffisial.

Ni waeth a yw'r cewyll sy'n eu cadw'n gaeth yn rhai moel neu'n rhai 'wedi'u cyfoethogi', mae adar hela'n dioddef. Mae gan Lywodraeth Cymru y pŵer i ddod â'r arfer hwn i ben.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gogledd Caerdydd
- Canol De Cymru

P-05-1097 Dylid gwahardd cewyll adar hela

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14886-11

Rhif y ddeiseb: P-05-1097

Teitl y ddeiseb: Dylid gwahardd cewyll adar hela

Geiriad y ddeiseb: Amcangyfrifir bod miliynau o ffesantod a phetris yn cael eu ffermio'n ddiwydiannol yng Nghymru bob blwyddyn fel y gellir eu saethu am 'sbort'. Er mwyn eu bridio, mae degau o filoedd o adar yn cael eu cadw'n gaeth mewn cewyll, yn aml am lawer o'u hoes bridio. Mae cewyll yn greulon ac mae anifeiliaid yn dioddef o'u herwydd. Yn flaenorol, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ei chefnogaeth i Gymru ddod yn genedl ddi-gewyll. Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i wahardd defnyddio cewyll ar gyfer cynhyrchu adar hela.

Rhagor o fanylion:

Gall byw mewn cawell peri tralod ac anafiadau, ac nid yw'n darparu'n llawn ar gyfer anghenion nac ymddygiad naturiol yr adar. Gall yr adar ddioddef, ymysg pethau eraill, ddoluriau traed agored poenus, ymosodiadau a achosir gan straen, ac anafiadau sy'n deillio o'u hymgeision niferus i ddianc. Er mwyn lleihau ymddygiadau problemus sy'n gysylltiedig â'u cadw'n gaeth, megis pigo adar eraill, gellir hefyd ddefnyddio dyfeisiau fel atalyddion plastig, sy'n cael eu gwthio i'w ffroenau.

Mae ffesantod a phetris yn greaduriaid lled-wyllt eu natur, sy'n gwneud effaith y cewyll arnynt yn waeth fyth. Serch hynny, nid ydyn nhw hyd yn oed yn dod o dan y rheoliadau sylfaenol a ganiateir i anifeiliaid fferm eraill nac yn cael eu harchwilio'n rheolaidd. Mae ymchwiliadau wedi datgelu achosion o dorri canllawiau, megis defnyddio cewyll moel dro ar ôl tro, a gadael ffesantod marw mewn cewyll yn ddigon hir iddynt gael eu canibaleiddio. Hyd yn oed

mewn cewyll a ddisgrifir fel rhai 'wedi'u cyfoethogi', gallai fod cyn lleied ag un glwyd i'w rhannu, llen blastig a rhywfaint o borfa artiffisial.

Ni waeth a yw'r cewyll sy'n eu cadw'n gaeth yn rhai moel neu'n rhai 'wedi'u cyfoethogi', mae adar hela'n dioddef. Mae gan Lywodraeth Cymru y pŵer i ddod â'r arfer hwn i ben.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan y Gynghrair yn erbyn Chwaraeon Creulon ar ôl casglu cyfanswm o 5,287 o lofnodion.

1. Cefndir

Nid oes deddfwriaeth benodol yn rheoleiddio bridio a magu adar at ddibenion chwaraeon.

Fodd bynnag, rhaid i bob bridwr adar hela gydymffurfio â'r deddfau perthnasol sy'n ymwneud â'u gweithrediad. Yn benodol, mae cadw adar byw mewn caethiwed yn dod o fewn cwmpas, ac amddiffyniad *Deddf Lles Anifeiliaid 2006* (Deddf 2006). Mae Deddf 2006 yn cynnwys nifer o ddarpariaethau sy'n arbennig o berthnasol:

- Mae adran 4 yn darparu bod yn rhaid amddiffyn anifeiliaid rhag dioddefaint diangen; ac
- Mae adran 9 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy'n gyfrifol am anifail sicrhau bod anghenion yr anifail yn cael eu diwallu. Mae hyn yn cynnwys ei angen:
 - am amgylchedd addas;
 - am ddeiet addas;
 - i fedru arddangos patrymau ymddygiad normal;
 - i gael ei gadw gydag anifeiliad eraill, neu ar wahân iddynt (yn ôl yr angen); ac
 - i gael ei amddiffyn rhag poen, dioddefaint, anaf a chlefyd.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru *Adar sy'n cael eu magu ar gyfer eu hela (côd ymarferer eu lles)* (2011) ('y Cod Ymarfer' o hyn ymlaen). Mae'n darparu canllawiau mewn perthynas ag Adran 9 o Ddeddf 2006 (a drafodir isod).

Gellir rhoi gwybod i'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) neu'r Awdurdod Lleol perthnasol am bryderon ynghylch safle magu adar hela penodol gan eu bod yn gyfrifol am ddarparu a gorfodi darpariaethau iechyd a lles anifeiliaid ar ran Llywodraeth Cymru. Dangosodd [cais rhyddid gwybodaeth](#) nifer yr ymweliadau gan APHA â safleoedd saethu ffesantod yng Nghymru: 1 yn 2014; 0 yn 2015; a 0 yn 2016 (allan o 359, 167 a 190 o safleoedd ffesantod cofrestredig yn y blynyddoedd yn ôl eu trefn).

Mae deddfau eraill, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â chynllunio, cofrestru, rheoli meddyginiaeth, gwaredu sgil-gynhyrchion anifeiliaid a chludo anifeiliaid hefyd yn berthnasol ac fe'u hamlinellir yn Atodiad 1 o'r Cod Ymarfer.

Gallai Llywodraeth Cymru ddeddfu i reoleiddio bridio adar at ddibenion chwaraeon, os mai hyrwyddo lles anifeiliaid oedd diben deddfwriaeth o'r fath.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Cod Ymarfer

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [Adar sy'n cael eu magu ar gyfer eu hela \(côd ymarfer er eu lles\)](#) yn 2011. Mae llythyr Llywodraeth Cymru at y Pwyllgor ynglŷn â'r ddeiseb hon yn dweud bod y Cod Ymarfer wedi'i ddatblygu mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid gan gynnwys cynrychiolwyr o'r diwydiant saethu a sefydliadau lles.

Mae'r Cod Ymarfer yn datgan, pan fo adar yn cael eu cadw dan do neu mewn corlan, y dylai'r gorlan fod wedi ei hadeiladu a'i rheoli'n dda, ac o faint digonol i sicrhau iechyd a lles da. Mae hefyd yn dweud na ddylid defnyddio cewyll moel uwch y llawr ar gyfer bridio ffesantod na chewyll moel bach ar gyfer bridio petris. Dylai'r holl systemau dodwy a ddefnyddir i gadw adar dan dô gael eu dylunio a'u rheoli i sicrhau lles yr adar a dylid cyfoethogi unrhyw system yn briodol.

Mae papur Llywodraeth Cymru i'r Pwyllgor yn dweud y bydd unrhyw newidiadau a wneir i'r Cod Ymarfer neu i'r deddfwriaeth lles yn y dyfodol yn cael eu gwneud gan roi ystyriaeth ddyledus i'r holl adborth gan rhanddeiliaid, ynghyd â gwaith ymchwil, dadansoddi a thystiolaeth berthnasol.

Adolygiad Cyfoeth Naturiol Cymru o weithgaredd saethu

Yn 2016 dechreuodd Cyfoeth Naturiol Cymru adolygiad o weithgaredd saethu ar ei dir. [Ysgrifennodd](#) Hannah Blythyn AS, Gweinidog yr Amgylchedd (ar y pryd) at

Gyfoeth Naturiol Cymru yn 2018 gan nodi nad yw Llywodraeth Cymru yn cefnogi saethu ffesantod, bridio adar hela, na chadw'r adar mewn corlannau dal, ar Ystâd Llywodraeth Cymru. Penderfynodd Cyfoeth Naturiol Cymru atal prydlesu hawliau saethu ffesantod ar Ystâd Coetir Llywodraeth Cymru (WGWE) o fis Mawrth 2019, pan ddaeth y prydlesi presennol i ben.

O ran magu'r adar daeth Cyfoeth Naturiol Cymru i'r casgliad:

The evidence indicates that the rearing and release in pens of gamebirds can, if not well managed, impact on the welfare of the birds. The WG [Welsh Government] Code of Practice provides a statement of best practice to address the issue.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mae'r Pwyllgor Deisebau wedi trafod deiseb o'r blaen P-05-816 'Dywedwch NA i saethu ffesantod ar dir cyhoeddus Cymru.'

Anfonodd y Gynghair yn Erbyn Chwaraeon Creulon lythyr at y Pwyllgor pan oedd yn trafod y ddeiseb honno yn 2018. Cyfeiriodd at fagu adar hela i'w saethu a Chod Ymarfer Llywodraeth Cymru:

... there are no independent checks undertaken to assess whether the Code is being followed by game bird breeders, so in practice, compliance with the Code is voluntary. There are no inspections of game bird rearing sites carried out by the Animal and Plant Health Agency. Any inspection of a game bird rearing site would only be carried out in response to a welfare concern raised directly with APHA or the local authority but given that game bird rearing facilities are private businesses, it is highly unlikely that any welfare breaches would be detected and reported.

In addition, the Code itself is eight years old and is insufficient to guarantee the welfare of the birds as it lacks even a basic minimum space requirement per bird. Animal Aid's investigations over a number of years have revealed that this Code is often disregarded with no consequences for the game bird producer.

Caewyd y ddeiseb hon ym mis Ionawr 2019 yn dilyn penderfyniad Bwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru i beidio â chynnig estyniad i'r prydlesi ar gyfer hawliau saethu

ffasantod wedi iddynt ddod i ben ym mis Mawrth 2019, yn dilyn ymyrraeth Llywodraeth Cymru.

Ym mis Mehefin 2018 cododd Bethan Sayed, AS, y cwestiwn yn y Cyfarfod Llawn (para 332) ynghylch pryd y caiff y Cod Ymarfer ei adolygu gan ddweud 'mewn sgysiau a gefais gyda'r Gynghrair yn Erbyn Chwaraeon Creulon, nid yw hwn yn cael ei fonitro ar hyn o bryd.'

Ymatebodd Lesley Griffiths AS, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig (para 337) gan ddweud ei bod wedi cytuno gydag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig y DU (DEFRA) a'r gweinyddiaethau datganoledig eraill y byddant yn gweithio gyda'i gilydd i adolygu a diwygio'r Cod Ymarfer. Ni roddwyd llinell amser.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Lesley Griffiths AS/MS
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref LG/02835/20

Janet Finch-Saunders MS
Chair of the Petitions Committee

8th December 2020

Dear Janet,

Thank you for your letter of 30 November, regarding the Ban on Game Bird Cages.

The Welsh Government has published a Code of Practice for the Welfare of Gamebirds Reared for Sporting Purposes.

<https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-11/gamebirds-reared-for-sporting-purposes-welfare-code-of-practice.pdf>

The Code was developed in consultation with stakeholders including representatives from the shooting industry and welfare organisations. The purpose of the Code is to provide practical guidance in relation to Section 9 of the Animal Welfare Act 2006.

Whilst raised cages are permitted by law, it is important to note that the welfare of gamebirds is covered by the Animal Welfare Act 2006. The Act makes it an offence to cause unnecessary suffering to an animal and also contains a duty of care so those responsible for an animal must take reasonable steps to ensure its welfare.

Our Code of Practice states that when birds are housed or penned, the accommodation should be well constructed and managed and of sufficient size to ensure good health and welfare. The code also states that barren raised cages for breeding pheasants and small barren cages for breeding partridges should not be used. All laying systems used for the housing of birds should be designed and managed to ensure the welfare of the birds and any system should be appropriately enriched.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Any future changes made to the current Code of Practice for the Welfare of Gamebirds or welfare legislation will be made with due consideration given to all stakeholder feedback along with relevant research, analysis and evidence.

Any concerns about a specific gamebird rearing premises should be reported to the Animal and Plant Health Agency (APHA) or the relevant Local Authority as they are responsible for the delivery and enforcement of animal health and welfare provisions on behalf of the Welsh Government.

Yours Sincerely,

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Petitions Committee
Welsh Parliament
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN

By email

18 January 2021

Dear Petitions Committee,

The League Against Cruel Sports welcomes your consideration of the petition to *Ban Game Bird Cages* and thank you for the opportunity to respond to correspondence on the issue from the Minister for Environment, Energy and Rural Affairs (LG/02835/20).

Whilst glad to see the matter discussed, we do not believe that the Government response addresses the significant welfare concerns over the use of cages for the breeding of 'game' birds and the case for a ban supported by the petition. It does however highlight the inadequacies of the current system which would be best addressed by a ban on such cages.

While a *Code of Practice for the Welfare of Gamebirds Reared for Sporting Purposes* exists, it does not rule out the use of cages, which are of heightened concern due to the semi-wild nature of the birds, or set specific conditions such as minimum space requirements, merely recommending housing of "appropriate size, stocking densities and facilities". Birds intensively farmed for shooting are therefore not afforded even the basic legal standards which apply to birds farmed for food and are set in law.

The existence of the current Code therefore does not sufficiently address the cruelty of breeding game birds in cages simply for them to be released to be shot for 'sport'. Nor does the present situation reflect the level of public support for a ban – 82% of the Welsh public are opposed to the use of cages for this purpose, according to nationally representative opinion polling conducted by YouGov in 2018¹.

While the Code specifies that appropriate enrichment should be provided, research published by the Department for Environment, Food and Rural Affairs shows that this brings little welfare improvements for pheasants compared to barren cages, and catalogues the suffering of caged birds seen through indicators such as feather damage caused by pecking, foot injuries and jump

¹ YouGov/League Against Cruel Sports (2018). [https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/1qaemiv24u/YG-Archive-230418-League AgainstCruelSports.pdf](https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/1qaemiv24u/YG-Archive-230418-League%20AgainstCruelSports.pdf)

escape behaviour². It is little surprise that enrichment, which in practice can amount to as little as a single shared perch, a plastic curtain and some astroturf, offers little relief – it is cages themselves that are inherently cruel, offering so little space that birds are denied the ability to express their natural behaviour.

It is also important to note that the Code functions as guidance and breach of the Code is not an offence, in stark contrast to the position of laying hens, for which conditions such as minimum space requirements are set in the Welfare of Farmed Animals (Wales) Regulations 2007, made under Section 12 of the Animal Welfare Act 2006. The fact that raised laying cages are currently permitted by law demonstrates that the Act and existing Code do not protect game birds from the cruelty inherent in their use, which is all the greater due to their semi-wild nature, as summarised in the petition.

In common with the signatories to the petition and the majority of the Welsh public, we believe that action is required to end the use of cages to breed gamebirds, which would be in line with the Minister's stated ambition for Wales to become a cage-free nation.

Additionally, a review of the Code was initiated in 2019, in which the League has participated as a stakeholder. Prior to this, calls were made in the Senedd for a review of the regulatory framework, specifically to address the "overcrowded, battery-like conditions" endured by game birds under a Code which "doesn't even require a minimum space for the birds" and a system with no regular inspections. It was suggested by the Minister at that time that the review of the Code would be the opportunity to make any necessary changes in the regulations³.

However, the review has been disappointingly narrow in scope and, on the basis of the draft updated Code most recently provided to us, a sadly wasted opportunity to address many of its weaknesses and improve welfare requirements. Over a year has passed since the draft update was shared with the League and other stakeholders and we have had no substantive update on its progress since last year.

We were able to identify no changes of substance in the draft with the majority of the changes being made only to the preface of the Code. It has been suggested to us by officials that ending the use of cages was outside of the scope of the review and would not be possible within the framework of the Code. While the League's strong preference is towards a ban on by means of regulation (such as through powers available under Section 12 of the Animal Welfare Act), we maintain that it was nevertheless possible to consider strengthening the guidance contained in the Code, such as through minimum space requirements or ruling out the use of cages outright. An example is the updated Code for England introduced by the then Labour Government in March 2010 which was withdrawn soon after by the coalition government.

² Defra (2015). Evidence Project Final Report - AW1303.

<http://sciencesearch.defra.gov.uk/Default.aspx?Menu=Menu&Module=More&Location=None&Completed=0&ProjectID=17541>

³ Questions to the Cabinet Secretary for Energy, Planning and Rural Affairs, 17/01/2018;

<https://record.assembly.wales/Plenary/4897#C51205>

We would therefore welcome clarity on the progress and outcome of the review, as well as any update on the Government's consideration of the possibility of new research into the issue⁴.

We do not believe that the inspection regime alluded to in the correspondence, which forms part of the delivery and enforcement of animal health and welfare provisions referred to by the Minister, is adequate protection for the welfare of game birds farmed at breeding sites. While the Animal and Plant Health Agency (APHA) and local authorities are responsible for inspections, there is no system of routine or unannounced inspections of game bird establishments and very few inspections take place each year.

As indicated by a recent written answer in the Senedd⁵, the Welsh Government does not appear to collate or monitor data on the inspection of game bird breeding sites by statutory agencies. However, a written question to the UK Government in 2019 revealed that only 2 inspections were carried out by APHA in Wales in 2018, and only 23 in the whole of Great Britain during that time⁶. A recent Freedom of Information request made by the League in December 2020 to Powys County Council, where the overwhelming majority of gamebirds in Wales are bred, for information on inspections of gamebird breeding sites in the local authority area, returned details of only one inspection since 2015.

The present system relies on the reporting of specific welfare issues in order to initiate an inspection of a breeding site. Given that the breeding of game birds takes place at private sites away from the public gaze, it is often incumbent on animal protection organisations to carry out investigations to expose suffering and apparent breaches of welfare guidance. Even then, in cases where serious concerns have been raised about welfare and breaches of the Code after such investigations, no action appears to have been taken following visits by APHA. For example, respected campaign group Animal Aid have documented welfare concerns and apparent breaches of the Code in multiple successive investigations at a breeding site in Wales, including exposure of extremes to temperature, use of barren cages and presence of dead, cannibalised birds, with apparently no action taken as a result.

Taking into consideration these points, not least the severe welfare impacts inherent to the use of cages to breed game birds, we would welcome the Committee's further exploration of the request of the petition to ban game bird cages.

Yours faithfully,

Bethan Collins
Senior Public Affairs Officer, Wales

⁴ WQ81201; <https://record.assembly.wales/WrittenQuestion/81201>

⁵ WQ81272; <https://record.senedd.wales/WrittenQuestion/81272>

⁶ UIN 247715; <https://questions-statements.parliament.uk/written-questions/detail/2019-04-25/247715>

Eitem 2.17

P-05-1115 Atal fferm solar anferth fydd yn dinistrio dolydd hynafol ger y Fenni

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan John Sullivan, ar ôl casglu cyfanswm o XX lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

103 erw ym Mhenpergwm ar dir amaeth ardderchog yn Sir Fynwy.

Mae'r safle bron yr un mor fawr â'r tair arâe paneli solar sydd yn yr ardal yn barod gyda'i gilydd. Ble fydd nesaf?

Oherwydd maint y safle a'i hamlygrwydd, bydd unrhyw gais cynllunio yn cael ei benderfynu gan Lywodraeth Cymru yn hytrach na Chyngor Sir Fynwy, sydd wedi gwrthod y Cais Sgrinio Amgylcheddol a gyflwynwyd gan y datblygwyr ar ran Great House Energy.

Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn y cais er gwaethaf sawl canfyddiad amheus.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae tri llwybr troed cyhoeddus, yn ogystal â llwybr ceffylau, yn croesi'r dolydd hynafol prydferth hyn, sy'n gartref i berthi, fflora a ffawna cynhenid.

Mae uchder ac amlygrwydd y safle yn golygu y gellir ei weld am filltiroedd ym mhob cyfeiriad, o fryn Cleidda, y Bloreus a rhai atyniadau pwysig i dwristiaid a'r cyffiniau.

Bydd yn cael effaith andwyol ar ffermydd a thai hynafol, prin na fydd yn amgylchynu dau adeilad rhestredig Gradd II a bydd yn agos i gloddfeydd archeolegol diweddar.

Cafodd y ffyrdd mynediad arfaethedig eu hadeiladu ar gyfer ceffylau a cherti, ac fe'u defnyddir gan gerddwyr a merlotwyr – maent yn hollol anaddas ar gyfer traffig cerbydau nwyddau trwm.

Pa mor wyrdd yw ynni solar? Yn aml, caiff y metelau prinfwyn a metelau trwm a ddefnyddir i gynhyrchu paneli a batris (na ellir eu hailgylchu ar hyn o bryd) eu cloddio mewn gwledydd tlawd gan weithwyr sydd ar gyflogau isel ac sy'n

cael eu hecsploetio, cyn i'r deunyddiau hyn gael eu cludo dros bellterau enfawr.

Rydym ni oll am gael ynni gwyrdd, ond ni ddylid dinistrio'r gwyrdd i gael ynni. Mae yna nifer o ddewisiadau amgen.

Â phob parch, rydym yn gofyn i Lywodraeth Cymru wrthod unrhyw geisiadau cynllunio yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r datblygiad hwn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Mynwy
- Dwyrain De Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-1115
Ein cyf/Our ref JJ/03225/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau
Ty Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA
Government.Committee.Business@gov.wales

29 Rhagfyr 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 16 Rhagfyr ynghylch Deiseb P-05-1115: 'Stopiwch fferm Solar anferth a fydd yn dinistrio dolydd hynafol ger y Fenni'. Mae'r ddeiseb yn gofyn i Weinidogion Cymru wrthod unrhyw gais cynllunio yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r datblygiad.

Mae'r datblygiad, y cyfeirir ato fel Fferm Solar Penpergwm, yn fferm solar arfaethedig 45MW gyda storfa batri gysylltiedig ym Mhenpergwm, ger y Fenni, Sir Fynwy. Gan fod ganddo allu cynhyrchu gosodedig disgwylidig o dros 10MW, mae'n Ddatblygiad o Arwyddocâd Cenedlaethol ("DAC") a rhaid gwneud ceisiadau cynllunio ar gyfer datblygiad o'r fath yn uniongyrchol i Weinidogion Cymru.

Oherwydd rôl statudol Gweinidogion Cymru wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio DAC, ni allaf wneud sylwadau ar rinweddau cynigion unigol gan y gallai gwneud hynny ragfarnu unrhyw benderfyniad y gellir ei wneud mewn perthynas ag ef. Fodd bynnag, gallaf egluro digwyddiadau hyd yma.

Mae'r ddeiseb yn awgrymu bod Cyngor Sir Fynwy ("CSF") wedi 'gwrthod' cais sgrinio gan y datblygwr. Gan nad CSF yw'r awdurdod penderfynu, ni all gyhoeddi penderfyniadau o'r fath mewn perthynas â cheisiadau cynllunio DAC.

Mae'r ddeiseb hefyd yn awgrymu bod Llywodraeth Cymru wedi 'derbyn' cais sgrinio. Cyflwynodd yr ymgeisydd gais ar 14 Hydref i Weinidogion Cymru wneud cyfarwyddyd i benderfynu a oes angen Aseiad Effaith Amgylcheddol ("AEA") ar y datblygiad, o fewn ystyr Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (AEA) (Cymru) 2017, i ategu unrhyw ddarpar gais cynllunio DAC.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 160
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Penderfynodd yr Arolygiaeth Gynllunio, gan weithredu ar ran Gweinidogion Cymru, ar 12 Tachwedd nad oes angen AEA. Mae'r rhesymeg lawn y tu ôl i'r cyfeiriad wedi'i chynnwys yn y cyfeiriad canlynol (Saesneg yn unig):

<https://dns.planninginspectorate.gov.uk/wp-content/uploads/projects/DNS/3252305/DNS-3252305-000009-2020-11-12%20-%20Screening%20Direction%20w%20Appendices.pdf>

Er bod hyn yn wir, rhaid i'r darpar ymgeisydd gynnal cyfnod o ymgynghori statudol cyn-ymgeisio cyn cyflwyno cais cynllunio DAC. Wrth wneud hynny, rhaid i'r darpar ymgeisydd lunio adroddiad sy'n rhoi manylion y cyfrif a gymerwyd o'r holl ymatebion i'r ymgynghoriad, fel rhan o'i gyflwyniad o gais cynllunio DAC. Anogir y rhai sy'n cefnogi'r ddeiseb hon i ymgysylltu â'r broses cyn ymgeisio pan fydd yn cychwyn.

Yr eiddoch yn gywir,

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol
Minister for Housing and Local Government

P-05-1115 Stop giant Solar farm which will destroy ancient meadows near Abergavenny, Correspondence – Petitioner to Committee, 13.01.21

Petitions Committee

Subject: P-05-1115 Petitions Committee 26.01.21

I have read the response from Julie James and would comment thus:

I first became aware of this proposed development on 14th October 2020 when a screening application was posted on the Welsh Government's planning website prepared by Neo Environmental on behalf of Great House Energy Ltd. The size and location of the proposal was, I felt, completely inappropriate – a view shared by residents in the neighbourhood and surrounding areas. On further scrutiny of this (largely cut and paste) document I could not believe some of the conclusions. I am convinced that there were (are) many omissions and errors which to my mind call into question both the impartiality and competence of the authors.

In the meantime the Welsh Planning Inspectorate requested in a letter dated 16th October 2020 that Monmouthshire County Council provide assistance as they (Welsh Planning Inspectorate) had and I quote **“limited information before us as to the potential environmental issues related to this site”**.

Monmouthshire County Council's reply dated 5th November 2020 was by way of an 18 page highly detailed document which put forward many doubts with regard to ecology, visual intrusion and significant landscape changes. Part of it's conclusion stated **“the scale of this development is insensitive to the pattern and character of the Monmouthshire landscape failing to harmonise with or enhance the land form and landscape of this unspoilt landscape”** and **“creates an urbanising presence within a rural and unspoilt landscape on a scale which is incompatible with the character”**.

Monmouthshire County Council stated that **“a full environmental impact assessment should be undertaken to inform any future application”**.

This response by Monmouthshire County Council took the form of a screening report. Welsh Planning Inspectorate were quick to inform Monmouthshire County Council that such a screening opinion was not within the remit of the local authority and would be placed on register. Shortly afterwards the Welsh Planning Inspectorate agreed to accept Neo Environmental's screening application. Whilst the Welsh Planning Inspectorate make reference to some of Monmouthshire County Council's concerns, the preponderance of the phrase **“unlikely significant**

effects” throughout their screening assessment surely demonstrates the Welsh Planning Inspectorate is clearly more comfortable with the findings of Neo Environmental (an organisation based more than 300 miles away) than Monmouthshire County Council’s opinions. This begs belief. Am I to conclude that this whole process is at risk of becoming nothing more than a “rubber stamping” exercise?

Taking into account all of the above on the 1st December 2020 – 18 days after the Welsh Planning Inspectorate agreed to allow the screening request I decided to launch the petition. Of the 247 signatures collected so far some 25% are from people who live outside the area. I have been contacted by regular tourists to this area who have all expressed dismay at the proposal. News like this travels fast and it is reasonable to expect a decline in visitors. There are a number of holiday venues in the area, the owners of which are worried at the prospect of a huge blot on the landscape. It is this very beautiful landscape that attracts the tourists.

I feel it should send an important message to the Welsh Planning Inspectorate that their high handed approach to this matter has not gone unnoticed. I anticipate further representations at the consultation and application stages.

John Sullivan

Petition Organiser

Footnote: I am a founder member of **H.U.S.T.L.E (Help Us Stop The Looming Eyesore)** a local protest group formed to organise legal representation to fight any application associated with this development.

████████████████████

Eitem 3.1

P-04-522 Asbestos mewn Ysgolion

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Cenric Clement-Evans ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Rhagfyr 2013, ar ôl casglu 448 o lofnodion ar bapur.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i roi mesurau ar waith i sicrhau bod rhieni a gwarcheidwaid plant yng Nghymru yn gallu cael mynediad rhwydd at wybodaeth am bresenoldeb asbestos mewn adeiladau ysgolion a beth a wneir i'w reoli.

O ystyried y risg i iechyd sy'n gysylltiedig â phresenoldeb asbestos mewn adeiladau cyhoeddus, credwn fod gan rieni a gwarcheidwaid yng Nghymru yr hawl i:

- gael gwybod os oes asbestos yn ysgolion eu plant;
- cael gwybod, os oes asbestos yn yr ysgol, ei fod yn cael ei reoli yn unol â Rheoliadau Rheoli Asbestos 2012;
- cael mynediad rhwydd at y wybodaeth honno ar-lein.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canol Caerdydd
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-522
Ein cyf/Our ref
KW/07174/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor
Deisebau

Annwyl Janet,

7 Ionawr 2021

Diolch am eich e-bost dyddiedig 16 Rhagfyr a oedd yn gofyn am yr wybodaeth ddiweddaraf mewn perthynas â chyhoeddi gwybodaeth lefel uchel am reoli asbestos mewn ysgolion.

Mae'r gwaith o gasglu gwybodaeth lefel uchel bellach wedi'i gwblhau a chyhoeddir y data a ddangosir drosodd cyn diwedd Ionawr.

Hoffwn ichi nodi bod yr wybodaeth a ddarperir mor gyfredol â phosibl, ac fel y nodwyd eisoes, nid data Llywodraeth Cymru ond casgliad o ffurflenni data wedi'u dilysu gan awdurdodau lleol ledled Cymru yw'r wybodaeth. Nid yw ychwaith yn adlewyrchu lefel yr asbestos sy'n bresennol ym mhob ysgol, sy'n gallu amrywio o fod yn isel i fod yn fwy eang.

Fel rhan o'r data hyn, mae pob awdurdod lleol wedi cadarnhau bod gan bob ysgol sydd ag asbestos sy'n bresennol gynllun rheoli asbestos ar waith. Deallwn fod hyn yn cael ei adolygu'n rheolaidd gan ddeiliad y ddyletswydd i sicrhau ei fod yn gofnod cywir o'r asbestos sy'n bresennol. Mae cynlluniau o'r fath ar gael i'r holl staff, ymwelwyr a chontractwyr.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 165

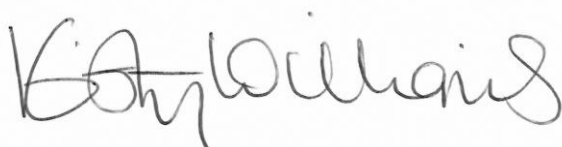
Awdurdod lleol	Cyfanswm ysgolion	nifer	yr	Ysgolion ag asbestos
Ynys Môn	41			37
Blaenau Gwent	28			20
Pen-y-bont ar Ogwr	48			26
Caerdydd	111			91
Sir Gaerfyrddin	109			97
Caerffili	87			78
Ceredigion	50			42
Conwy	60			52
Sir Ddinbych	54			42
Sir y Fflint	75			66
Gwynedd	105			98
Sir Fynwy	34			32
Merthyr Tudful	28			23
Casnewydd	51			45
Castell-nedd Port Talbot	63			51
Sir Benfro	65			44
Powys	101			88
Rhondda Cynon Taf	121			99
Abertawe	97			92
Torfaen	43			30
Bro Morgannwg	58			48
Wrecsam	68			51
Cyfanswm	1497			1252

Rwy'n falch o weld nad oes gan dros 15% o'n hysgolion asbestos, sy'n adlewyrchiad o'r rhan sylweddol y mae ein Rhaglen Ysgolion a Cholegau ar gyfer yr 21ain Ganrif wedi'i chwarae ers 2014. Bydd hyn yn parhau wrth inni symud ymlaen yn awr gyda'n hail don o gyllid ar gyfer rhaglenni. Rwy o'r farn ei bod yn bwysig inni barhau i fonitro'r effaith y mae buddsoddi'n ei chael ar ddileu asbestos yn ein hystad ysgolion.

O ystyried y sefyllfa ddigynsail a welwyd dros y flwyddyn ddiwethaf, yn enwedig i swyddogion mewn awdurdodau lleol, penderfynais leihau nifer y ceisiadau a wnaed iddynt. Roedd hyn yn cynnwys cais am arolwg o'r cyflwr blynyddol sy'n casglu'r wybodaeth am asbestos. Fodd bynnag, wrth symud ymlaen, rwy wedi gofyn i'm swyddogion gynllunio ar gyfer dosbarthu'r cais am arolwg o'r cyflwr eleni, ar ddechrau'r haf, fel y gellir diweddarau gwybodaeth a gyhoeddir yn unol â hynny.

Hoffwn eich sicrhau ein bod yn parhau i gefnogi deiliaid y ddyletswydd gyda chanllawiau priodol a diweddar i'w helpu i gyflawni eu cyfrifoldebau o reoli, o fonitro ac, os oes angen, o dynnu asbestos o'u hadeiladau.

Yn gywir

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

P-05-812 Dylid gweithredu canllawiau NICE ar gyfer trin Anhwylder Personoliaeth Ffiniol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Keir Harding ac ystyriwyd gan y Pwyllgor am y tro cyntaf yn ystod Mai 2018, ar ôl casglu 812 o lofnodion ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i sicrhau bod ymddiriedolaethau GIG yng Nghymru yn gweithredu canllawiau NICE ar gyfer trin Anhwylder Personoliaeth Ffiniol neu gyfiawnhau pam nad ydynt yn gwneud hynny.

Cyhoeddwyd dogfen o'r enw No Longer a Diagnosis of Exclusion, a oedd yn amlygu bod y rhai a gafodd ddiagnosis o anhwylder personoliaeth yn cael eu cam-drin, yn 2003.

Cyhoeddwyd canllawiau NICE ar gyfer Anhwylder Personoliaeth Ffiniol yn 2009. Naw mlynedd yn ddiweddarach, ac mae llai na hanner ymddiriedolaethau Cymru yn darparu gwasanaethau sy'n cydymffurfio â'r canllawiau. Mae hyn yn cymharu ag 84 y cant yn Lloegr.

Mae pobl sydd â'r diagnosis hwn yn aml yn dod o gefndiroedd o gamdriniaeth ac esgeulustod.

Bydd 1 o bob 10 o bobl gyda'r diagnosis hwn yn marw drwy hunanladdiad. Darganfu'r Ymchwiliad Cyfrinachol Cenedlaethol i Ddynladdiad a Hunanladdiad, o'r 1 o bob 10 o bobl a derfynodd eu bywydau dros gyfnod eu hastudiaeth, nid oedd yr un ohonynt yn derbyn gofal a argymhellir gan NICE.

Mae arbenigwyr yn y maes yn rhybuddio y bydd ymddiriedolaethau iechyd nad oes ganddynt wasanaethau arbenigol yn or-ddibynnol ar driniaeth breifat y tu allan i'r ardal. Cefnogwyd y farn hon gan gynrychiolwyr o ymddiriedolaethau nad oes ganddynt wasanaethau arbenigol yn y gynhadledd Anhwylder Personoliaeth Cymru yng Nghaerdydd yn 2016.

Rhaid inni wneud rhagor i gefnogi'r rhai sydd wedi goroesi camdriniaeth, ac wedi cael digon o gam eisoes.

Rhaid inni hefyd wneud rhagor i amddiffyn trethdalwyr Cymru, drwy ddarparu gwasanaethau cymunedol effeithiol yn hytrach na lleoliadau trin drud y tu allan i'r ardal.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i sicrhau bod ymddiriedolaethau GIG yng Nghymru yn gweithredu canllawiau NICE ar gyfer trin Anhwylder Personoliaeth Ffiniol neu gyfiawnhau pam nad ydynt yn gwneud hynny.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Wrecsam
- Gogledd Cymru

Ein cyf/Our ref VG/01445/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Deisebau

11 Ionawr 2021

Annwyl Janet,

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 24 Mawrth yn gofyn am ragor o wybodaeth yn dilyn fy ymateb blaenorol yn ymwneud â Deiseb P-05-812 a gweithredu canllawiau NICE ar gyfer Anhwylder Personoliaeth Ffiniol. Ymddiheuraf am yr oedi wrth ateb.

O ran yr argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn Natganiad Sefyllfa Coleg Brenhinol Seiciatreg ar Anhwylderau Personoliaeth, rydym wedi gofyn i Rwydwaith Iechyd Meddwl y GIG adolygu'r datganiad ac ystyried a oes angen unrhyw gamau penodol ychwanegol yng Nghymru.

Canllawiau yn unig yw canllawiau clinigol NICE ac felly nid ydynt yn orfodol i'w gweithredu gan sefydliadau'r GIG yng Nghymru. Wedi dweud hynny byddem yn disgwyl i bob sefydliad ystyried canllawiau perthnasol NICE wrth gynllunio a darparu gwasanaethau'r GIG ac adlewyrchu hyn fel rhan o'u cynlluniau integredig. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn gweithio gyda Hwylusydd Gweithredu NICE i Gymru sy'n gyfrifol am gefnogi timau yng Nghymru i wneud y defnydd gorau o gynhyrchion NICE i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel ochr yn ochr â safonau perthnasol eraill wrth gynllunio gwasanaethau ar gyfer eu poblogaethau.

Yn ogystal, mae NICE ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC) wedi llofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yn ddiweddar ac maent yn ymchwilio i opsiynau i ystyried gweithredu canllawiau NICE yn fwy systematig fel rhan o'r broses arolygu.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-812 Implement the NICE guidelines for Borderline Personality Disorder, Correspondence – Petitioner to Committee, 13.01.21

I would like to thank the committee for their ongoing interest in this area and repeatedly bringing this matter to the attention of the Health Secretary.

I think the conflict that the health secretary and have in this area is that while I believe that a group who are universally recognised as being stigmatised in healthcare are stigmatised in Wales, the Health Secretary believes that the answers are the agencies and organisations that have traditionally excluded these people. My significant concern is that without specific guidance and instruction from the Welsh Government, what has happened in the past will continue to happen in future.

I find myself wondering if there is some conflict between the Health Secretary's assertion in his letter that "NICE clinical guidelines are purely guidelines and as such are not mandatory for implementation by NHS organisations in Wales." and "All NICE guidelines and quality standards apply to Wales and are subject to Welsh legislation" (<https://gov.wales/national-institute-health-and-care-excellence-nice-guidelines>)

I wish that I could give detailed statistics that illustrate the extent of the difficulties faced by people who are given this diagnosis. The difficulty is that in Wales, they traditionally have not been thought about. While Ireland, Scotland and England have all put together papers on how to respond to the needs of those diagnosed with personality disorder, Wales has not. It could be argued that we haven't given this population much thought because it is not an issue in Wales, however it could equally be argued that the lack of a document addressing the needs of these people reflects our attitude towards them.

I would remind the health minister and petitions committee of the PD Cymru conference in Cardiff in 2016 where people talked of "the privitisation of PD" - the sense that people with this diagnosis were exported to the private sector.

This news story highlights the extent to which patients from Wales are placed in private units, often in England <https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-48599970>

The story states: "The Welsh Government said the number was decreasing with only "very specialist centres in England" used". Since this story was published the Welsh Government has had to publicly stated it is no longer using one major provider due to concerns about the poor quality of what was provided. This was reflected in the units 'inadequate' CQC rating.

This piece below was published in the Lancet last year by myself and other authors based in Wales. We argue that, like the unit the Welsh Government has stopped using, providers that claim to be 'specialist' in this area have little basis to make these claims.

<https://secure.jbs.elsevierhealth.com/action/getSharedSiteSession?redirect=https%3A%2F%2Fwww.thelancet.com%2Fjournals%2Flanpsy%2Farticle%2FPIS2215-0366%2820%2930148-6%2Ffulltext&rc=0>

While I have attempted to discover how many people Wales is paying £250k a year for who either have a personality disorder diagnosis or issues with self harm and suicidality, I was told we do not hold this information. My experience of outsourced mental health care is that this patient group will make up a significant chunk of the 50-60 million it is estimated we spend on private mental health care. Care we argue in that paper, that is significantly worse than what could be provided in the community.

Doing what we usually do has not worked for this client group. England, Ireland and Scotland have need the need to draw special attention to the plight of those who receive this diagnosis. While there is no direction to do something different, those who have been marginalised will stay marginalised.

While there is no direction to do something different, organisations who choose to export complex cases to private facilities in England will continue to do so.

While there is no direction to do something different the Welsh health budget will continue to be transferred to private providers in England. We will never provide effective community services in Wales while we spend millions funding inadequate care in another country.

The Health Secretary has previously stated that part of his role is to hold health boards to account. I urge him to do so.

Again, many thanks for your ongoing pursuit of this issue,

Eitem 3.3

P-05-960 Dylid talu costau angladdau pob un o staff y GIG sy'n marw o Covid-19 neu gyda'r feirws

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Profs Jane Henderson & Karin Wahl-Jorgensen, ar ôl casglu cyfanswm o 414 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rhoesant eu bywydau i achub ein bywydau ni.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i dalu costau angladdau holl staff y GIG sy'n marw o Covid-19 neu gyda'r feirws

Mae angladd syml yn costio £4,000 ar gyfartaledd.

Rydym yn gofyn i Lywodraeth Cymru sicrhau bod teuluoedd sydd wedi cael profedigaeth yn cael mynediad at arian ar unwaith i dalu costau angladdau.

Gwybodaeth Ychwanegol

Ffynhonnell cost yr angladd

<https://www.moneyadviceservice.org.uk/en/articles/help-paying-for-a-funeral>

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

Vaughan Gething AS/MS
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-960
Ein cyf/Our ref VG/09644/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Deisebau

11 Ionawr 2021

Annwyl Janet,

Diolch ichi am eich llythyr pellach dyddiedig 8 Rhagfyr ar ran y Pwyllgor Deisebau yn gofyn am ragor o wybodaeth am ariannu costau angladd i holl staff y GIG a fu farw o COVID-19.

Gallwn gadarnhau bod ystyriaeth wedi'i rhoi i amrywiaeth o opsiynau i asesu dichonoldeb talu costau angladd i weithwyr y GIG sydd wedi colli eu bywydau i COVID-19. Yn anffodus oherwydd nifer o faterion nid ystyriwyd bod yr un ohonynt yn atebion ymarferol nac amserol.

Rwyf yn gobeithio bod y wybodaeth hon yn ddefnyddiol.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-960 Fund the funeral costs of all NHS staff who die from or with Covid-19, Correspondence – Petitioner to Committee, 19.01.21

Dear Petitions Committee

Thank you once again for taking your time to consider this petition. I'm restating the core premise of the petition because I'm so disappointed with the minister's response of the 11th of January which I read as dismissive.

As you may remember I started this petition in April 2020 in response to being asked to contribute to the Crowdfunder for the funeral of someone working for the NHS who died from COVID-19. Of course many of us supported the family with their funeral costs (as most people would) but recognised this was a terrible way to manage in a pandemic. The members of the petition committee have made it clear repeatedly (May, July, September and November) that they recognise that the cost of a funeral is urgent and significant for many families. Although the UK government have agreed a compensation payment of £60,000 this does not remove the urgent financial pressure from the family at a time of great upset and sadness. As a society we owe a debt of gratitude that cannot be measured to those members of staff who have returned to work day in day out, during a pandemic to protect our health.

This petition has been supported by all of the panel on every consideration, because this is a question of basic humanity. For the minister to write that support would not be 'timely' reflects poorly on his office given the timeline of the petition, it appears as if the minister is content to run down the clock on this issue to save some money. The petition committee asked the minister to justify his statements that providing funds for funeral costs for NHS staff was not a balanced cost and would add additional burden to NHS employers. I find the lack of any substantive answer to the question on the basis of the costs calculation intensely disrespectful. It is disrespectful to the families of NHS staff who lose their lives, disrespectful to those of us who created and signed the petition, disrespectful to the petitions committee and indeed disrespectful to the entire petition process.

Whenever someone says that something is too expensive what they mean is that they're not prepared to pay that price. So the question here is what price are we asking NHS staff to pay and what price The Welsh Government? We have asked specifically to see costings but have not been offered any. The Welsh Government has set up and run other funding schemes during the course of the pandemic so they will have costings. As stated with the original submission, a funding scheme exists for the funeral costs of military service personnel and for the child burial scheme and we know that there is a UK national fund for NHS staff meaning that the process of identifying who works with the NHS must already be in place. It must therefore be possible to put a figure on what the minister considers unworkable. If a family

member dies suddenly and you don't have enough to pay for a funeral that is certainly unworkable.

I ask the petition committee to agree with my conclusion that the minister for health and social services has concluded that paying for the funeral costs for NHS staff is not worth it. I therefore called on the committee to either take this to a debate in the Senedd or to appeal to Mark Drakeford to take an overview on this process and provide clear and evidence based response, or better still simply put resources in place for the funerals.

The Welsh Government has the petitions procedure for the very reason of allowing constituents to share their concerns. I believe the vast majority of people in Wales, like the petitions committee themselves, would see funding the costs of funerals for NHS staff who died in the pandemic as entirely reasonable. It falls to Vaughan Gethin to justify why he considers this too expensive if necessary during a discussion in the Senedd. We can do better than this.

Yours sincerely

Jane Henderson on behalf of the petitioners

Eitem 3.4

P-05-943 Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i gymryd camau brys i sicrhau gwelliannau i'r A487 rhwng Gellilydan a Maentwrog

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Carron Jones, ar ôl casglu 2,595 o lofnodion ar-lein a 2,855 ar bapur, sef cyfanswm o 5,450 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni'n gofyn i Lywodraeth Cymru gymryd camau brys i sicrhau fod gwelliannau pendant yn cael eu gwneud i'r A487 rhwng Gellilydan a Maentwrog yn dilyn y damweiniau trist a thorcalonnus sydd wedi digwydd yno yn y ddwy flynedd ddiwethaf.

Mae'n rhaid i ni wneud yn siŵr fod newid pendant yn cael ei wneud i'r ffordd rhag i drychinebau o'r fath ddigwydd eto.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyfor Meirionnydd
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Ein Cyf / Our ref: KS/322/20

Members of the Senedd

24 September 2020

Dear Member,

Safety and Speed Limit Review

In 2019/20, we reviewed speed limits across the trunk road network in line with guidance on Setting Local Speed Limits in Wales which sets criteria for different speed limits such as collision rates, road geometry and function, and use by vulnerable road users (<https://gov.wales/sites/default/files/publications/2017-10/setting-local-speed-limits-in-wales.pdf>). The Review considered all complaints and issues raised by the public to Welsh Government since 2016 as well as increases in collision and speed data to identify sites for detailed review. This resulted in 413 sections of trunk road being assessed in detail and all evidence and comments from stakeholders (including local authorities, police, Trunk Road Agents and Sustrans) were considered alongside work already planned, to identify the need for further road safety measures.

The Review recommends work at 114 locations across Wales, which have been added to a 5 year programme of work with other similar projects from previous speed limit reviews and information has been published on the Welsh Government website: <http://trunkroadsafety.maps.gov.wales/>. The publication of this information has been delayed during the Coronavirus pandemic and I apologise for any concerns this delay may have caused.

The experience from this review will be fed in to the forthcoming update of the Setting Local Speed Limits in Wales guidance to ensure the outcome of future reviews maximises the potential for Active Travel.

Yours sincerely,

Ken Skates AS/MS
Gweinidog yr Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru
Minister for Economy, Transport and North Wales

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-943 Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i gymryd camau brys i sicrhau gwelliannau i'r A487 rhwng Gellilydan a Maentwrog, Gohebiaeth – Deisebydd i'r Pwyllgor, 18.01.21

Does genym ni ddim rhagor o gwestiynau. Ond Mae ein cais mor bwysig, I ni, I bawb yn ein cymuned, ac I bawb sydd yn trafailio ar yr ffordd yma. Mae yna gormod o ddamweiniau, ac gormod o fywydau wedi ei golli arno. Mae ein deiseb angen ei gymeryd o ddifri! Plis, plis meddyliwch I gonsidro yr 'average speed cameras'.

Diolch
Sioned Wyn Williams.

Rwyf yn deallt bod y pwyllgor yn eistedd diwedd mis yma, fellu hoffwn erfyn ar bawb gefnogi y cais am gamerâu cyflymder ar y darn ffordd rhwng Gellilydan a Maentwrog. Rhaid gwneud bob dim yn ein gallu i wneud y darn ffor yma yn saffach i drafeilio arno, Yn erfyn am eich cefnogaeth.

Diolch Elfed Roberts

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 3.5

P-05-993 Gwnewch y sector manwerthu'n gwbl hygyrch i bobl anabl

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Angharad Paget-Jones, ar ôl casglu cyfanswm o 173 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn ystod pandemig Covid-19, mae llawer o siopau hanfodol wedi defnyddio dulliau diogelwch sydd wedi eithrio llawer o bobl anabl. Ni chafodd pobl â nam ar y golwg eu cynnwys yn y slotiau siopa blaenoriaeth cyn diwedd mis Mai. Mae'r holl arwyddion a marciau llawr yn bur weledol, sy'n dda i ddim os oes gennych olwg gwan neu ddim golwg. Nid yw systemau un ffordd mewn siopau'n ddigon llydan i ddefnyddwyr cadair olwyn ac mae cilfachau i'r anabl yn cael eu defnyddio fel lle i bobl giwio.

Gwybodaeth Ychwanegol

Wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio, mae pobl anabl yn wynebu mwy o heriau. Mae bysiau a threnau wedi selio cilfachau i'r anabl, ni all pobl fyddar ddarllen gwefusau gyda phobl yn gwisgo mygydau wyneb ac, wrth agor bariau, caffis a bwytai, bydd mwy o seddi awyr agored yn bosibl. Mae hyn yn peri mwy o risg i bobl anabl gan fod seddi awyr agored, y rhan fwyaf o'r amser, yn cymryd dros le cyhoeddus ac yn achosi perygl a rhwystr.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Aberafan
- Gorllewin De Cymru

Extracts from the Welsh Government's response to the report by the Equality, Local Government and Communities Committee on inequality during the Covid-19 pandemic.

Recommendation 35 – The Welsh Government should provide swift guidance to reopening businesses on physical and communication accessibility.

Welsh Government response to recommendation:
Accept

The Welsh Government has developed guidance that aims to help businesses and employers and provided practical considerations on how they could operate. The guidance is based on five principles for workplace safety:

- Care: Our health and well-being comes first
- Comply: The laws that keep us safe must be obeyed
- Involve: We all share the responsibility for safe work

- Adapt: We will all need to change how we work
- Communicate: We must all understand what to do

The Welsh Retail Consortium (WRC) has informed us that in April, they highlighted the steps retailers had taken to accommodate disabled consumers to the Equalities and Human Rights Commission. We understand that in these discussions, they were able to explain the reasonable steps retailers had taken to accommodate disabled consumers within the constraints of social distancing protocols.

Members of the WRC have had regular contact with disability charities and organisations. As a sector, there have been three teleconferences from the middle of May, between all major retailers and the charities. The WRC report that these have been a great opportunity to explain steps retailers have taken and refine communications to staff in stores and communication for disabled consumers. They note that feedback from the charities, including Age UK, Alzheimers Society and the RNIB has been

very positive and have welcomed a regular opportunity to raise issues on behalf of their members.

The WRC have also reported that members have thought carefully about the operation of their stores during the crisis and refined their practices in liaison with the major charities. The key steps they have taken are: many retailers offering dedicated hours for elderly and vulnerable consumers as well as NHS staff and carers who look after them; retailers understanding queueing was not appropriate for all consumers and briefed their greeters and queue marshals to prioritise disabled consumers; from the start of social distancing, allowing carers to shop with vulnerable consumers, even where they were restricting numbers; they are being careful to ensure signage in store on social distancing is legible for all consumers; and being careful when redesigning stores to ensure social distancing was possible for all consumers.

Retailers have also implemented additional training for colleagues, supported by regular internal communications, to ensure all store workers were aware of the spectrum of impairments and available to help where required.

As the economy reopens the Welsh Government expects the accessibility needs of the public to be fully met wherever possible, and where 2 metre distancing makes that difficult, adequate alternative arrangements to allow access should be put in place.

Recommendation 36 – The Welsh Government should establish a priority grocery delivery scheme for disabled people who are not shielding (similar to Defra/RNIB scheme in England).

Welsh Government response to recommendation:

Accept in principle

The Welsh Government welcomes the effort retailers have made to expand their on-line

ordering and home delivery operation, especially where they are offering this service to a wider group than those shielding. They are also voluntarily introducing initiatives such as prepayment cards to facilitate shopping on another's behalf and several provide food box schemes which can be delivered directly to people's homes. If people need practical help and do not have family or friends locally to provide this, the Welsh Government suggest they contact their local authority or local voluntary council for practical support.

We are also pleased that retailers have committed to supplying priority online slots for those advised to shield once after the shielding period ended.

Recommendation 37 – The Welsh Government should appoint an accessibility lead within the Welsh Government to oversee the production of all key public health and other information in accessible formats

Welsh Government response to recommendation:
Accept

The Welsh Government is committed to ensuring that all Welsh citizens are informed and aware of how to follow rules and stay safe during Covid-19. That is why we ensure the presence of a British Sign Language (BSL) interpreter at each of our Covid-19 news conferences and ensure that large print and braille are available on request alongside other accessible formats on key products, such as the shielding letters from the Chief Medical Officer.

We have set up an Accessible Communication Group, which met for the first time in June, to discuss and overcome the barriers stopping people from accessing information during this time. This Group includes a wide range of organisations, who have testified to the difficulties that those who are deaf or hard of hearing, blind or visually impaired, with learning difficulties or are autistic experience when trying to access clear and concise information during the coronavirus pandemic. The

Group also includes organisations who represent refugees, children and the Gypsy, Roma Traveller community.

Although having a live interpreter at public broadcasts is a good starting point, we know that there is much more that needs to be done.

Providing more information in plain English and Welsh, producing content in BSL and in an 'Easy Watch' format, and making better use of videos and QR codes are all suggestions currently being considered or implemented by the Welsh Government. We are also aware of the need to produce easy read versions of guidance and avoid too many idioms, metaphors and technical terms that may cause confusion for those with learning difficulties.

The need to consider offline modes of information sharing has also been raised at meetings of the Accessible Communications Group, as well as the need for producing braille, audio and large print resources for blind or visually impaired people.

Taking this feedback into consideration, we have made an active effort to improve the accessibility of our Covid-19 communications, which can be seen in the suite of accessible materials available for resources such as our Test, Trace, Protect campaign.

A proposal for future accessible communication policy is also currently being developed, which will ensure all Welsh citizens receive clear and comprehensible information.

As well as the immediate improvements we have made, we are also working on a document which will set out the standards that Welsh Government will meet in the future to make sure that communications are accessible and meet the needs of people across Wales.

**P-05-993 Make retail in Wales fully accessible to disabled people,
Correspondence – Petitioner to Committee, 18.01.21**

These changes are critical to ensuring access for all is met.

Point 1: As the restrictions begin to ease, businesses need to ensure that they are complying with the regulations and have access for disabled people and to allow them to ease back into society as we navigate our way through new ways of living.

Point 2: Due to Covid-19 restrictions, some elements of going to a shop are quite restrictive for people and would mean the use of public transport and at times that can be problematic for them. Through ensuring that they are able to access priority delivery schemes through the supermarkets along with other people.

Point 3: To have a lead within the Welsh Govt will better represent disabled people across society better and ensure that policies that are implemented are made accessible for everyone.

This will allow people who have a disability/visual impairment to have equal access to information and letters/content sent by the Welsh Govt.

Eitem 3.6

P-05-895 Etifeddiaeth Rosa: Dylid cyflwyno cynllun i helpu pobl i gael hawl i ofal milfeddygol ar gyfer eu hanifeiliaid anwes

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Linda Joyce Jones, ar ôl casglu cyfanswm o 95 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ofyn i Lywodraeth Cymru gyflwyno cynllun i helpu perchnogion cyfrifol anifeiliaid anwes i gael hawl i ymgynghoriadau milfeddygol wyneb yn wyneb a gofal ar gyfer eu hanifeiliaid.

O eleni ymlaen bydd gan Lywodraeth Cymru bwerau trethu cyfyngedig eu hunain am y tro cyntaf. Ers blynyddoedd lawer mae pobl gyffredin wedi cael trafferthion i dalu costau byw sylfaenol, ac mae hyn yn parhau. Nid oes dim amheuaeth ynglŷn â'r manteision i iechyd meddwl a llesiant pobl o gael anifail anwes. Mae llawer o'r anifeiliaid yn dod yn rhan o'r teulu. I bobl sy'n byw ar eu pennau'u hunain neu'n anghysbell, gall yr anifail fod yr unig gwmni sydd ganddynt.

Mae gwyddoniaeth filfeddygol, fel y rhan fwyaf o broffesiynau, wedi esblygu'n gyflym dros y blynyddoedd diwethaf. Mae Llawfeddygon Milfeddygol, nyrsys milfeddygol a'u staff cymorth sy'n gweithio ar y "rheng flaen" yng Nghymru yn gwneud hynny o dan amgylchiadau heriol iawn yn aml. Mae'n dda gweld bod eu corff llywodraethol, sef Coleg Brenhinol y Milfeddygon (RCVS) wedi cydnabod hyn yn y blynyddoedd diwethaf ac wedi cymryd camau i geisio cefnogi llesiant iechyd meddwl o fewn y proffesiwn. Ond yn wahanol i iechyd dynol yng Nghymru, nid oes gwasanaeth am ddim ar gael gan y Gwasanaeth Iechyd Gwladol ar gyfer anifeiliaid pan fyddant ei angen, bedair awr ar hugain y dydd, saith diwrnod yr wythnos.

O dan adran 3.16 o Ddeddf Lles Anifeiliaid (Cymru a Lloegr) 2006, cyfrifoldeb y perchnogion yw darparu ar gyfer pum angen llesiant sylfaenol anifeiliaid, a'r pumed o'r rhain yw ei "amddiffyn rhag dioddef poen, anaf a chlefyd".

Gwybodaeth ychwanegol:

Mae'r maes yswiriant ar gyfer anifeiliaid anwes wedi ffynnu yn y blynyddoedd diwethaf. Ond gall llawer o berchnogion cyfrifol barhau i gael trafferth i gael gwarchodaeth yswiriant ar gyfer eu hanifeiliaid anwes. Mae hyn yn sgîl cyflyrau sydd eisoes yn bodoli, cŵn sydd wedi'u heithrio oherwydd deddfwriaeth benodol ar fridio, neu lawer o anifeiliaid anwes sydd, yn syml, angen rhagor o driniaeth na'r hyn y mae polisi yswiriant eu perchnogion yn ei ganiatáu.

Mae rhai sefydliadau'r trydydd sector, fel yr elusen filfeddygol PDSA, wedi ceisio llenwi'r bwlch ers sawl blwyddyn. Maent wedi gwneud gwaith clodwiw, ond yn y blynyddoedd diwethaf maen nhw, hyd yn oed, wedi gorfod gwneud y penderfyniad torcalonnus i gwtogi ar eu darpariaeth. Nid oes gan rai ardaloedd yng Nghymru ddim ysbytai anifeiliaid na chlinigau milfeddygol o fath yn y byd a ddarperir gan elusennau.

Mae tuedd bryderus hefyd i berchnogion droi at fforymau ar y cyfryngau cymdeithasol i gael cyngor ar faterion clinigol, yn hytrach na mynd â'u hanifeiliaid i bractis milfeddygol. Rwy'n adnabod pobl sy'n ateb llinellau ffôn cymorth ar ran elusennau anifeiliaid. Dywedant wrthyf fod y duedd hon yn cael ei ailadrodd.

Gyda'm cefndir i ym maes achub anifeiliaid, rwyf wedi bod yn argyhoeddedig ers blynyddoedd lawer fod nifer cynyddol o anifeiliaid anwes yn cael eu gadael neu eu rhoi mewn canolfannau achub, yn rhannol, oherwydd nad yw pobl yn gallu ariannu gofal milfeddygol ar eu cyfer. Mae'r canolfannau achub yng Nghymru yn orlawn, ac mae'r holl ystadegau sydd ar gael yn dangos bod achosion o'r fath, ac unrhyw erlyniadau sy'n deillio ohonynt, yn codi.

Yn gyntaf, byddai cynllun o'r fath yn helpu anifeiliaid anwes a'u perchnogion. Byddai hefyd yn helpu'r rheini sy'n gweithio ar y rheng flaen yn y canolfannau achub anifeiliaid, ac yn sicr yn helpu'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru, sydd hefyd ar adegau yn gweithio mewn amgylchiadau heriol tu hwnt.

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Arfon
- Gogledd Cymru

Mrs Janet Finch-Saunders
By email: petitions@senedd.wales

Ref: Exec Office/P-05-895
E-mail: b.myring@rcvs.org.uk
Website: www.rcvs.org.uk

20 July 2020

Dear Mrs Finch-Saunders,

Re: P-05-895 Correspondence from the Chair of the Petitions Committee

Thank you for the opportunity to comment on the Petition P-05-895, proposing a scheme to help people access veterinary care for their companion animals.

The Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS) is the regulator of veterinary surgeons and veterinary nurses in the United Kingdom, with responsibility for setting and upholding standards of conduct and education. The RCVS has no specific jurisdiction under the Veterinary Surgeons Act 1966 over the level of fees charged by veterinary practices. There are no statutory charges and fees are essentially a matter for negotiation between veterinary surgeon and client. Nor is the RCVS responsible for regulating the ownership of veterinary businesses, including questions of individual or corporate ownership. These are matters for the Competition and Markets Authority and, where appropriate, the courts. Therefore, questions of whether the UK or devolved governments should provide additional financial support to animal owners fall outside of our purview and it is not appropriate for us comment on the petition.

We note that the petitioner states, in their separate comments, that *“the setting of fees by private veterinary practice's is a business decision. But this is a matter the RCVS (Royal College of Veterinary Surgeons) as the body who claims to regulate the profession in the UK can act on if they choose to do so”*. However, this is not the case; we have no powers under the Veterinary Surgeons Act 1996 or our Royal Charter to set fees.

The petitioner mentions our ‘under care’ review and expresses concerns that the appropriate authorities will not be consulted. We would like to note that the under care review is not directly related to veterinary fees, and that it will include an open consultation that any stakeholder may respond to.

I hope that this response has been useful; please let me know if there are any areas in which we can provide clarification.

Yours sincerely

Mandisa Greene

President, Royal College of Veterinary Surgeons

P-05-895 Rosa's Legacy: Introduce a scheme to help people access veterinary care for their companion animals, Correspondence – Petitioner to Committee, 19.01.21

To the Chair and Members of the Petitions Committee of Senedd Cymru.

P-05-895 Rosas Legacy: Introduce a scheme to help people access veterinary care for their Companion Animals.

Thank you for having my petition as an agenda item today and for asking me to comment on the correspondence you have received from Dr Mandisa Greene President of the Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). May I offer my thanks to Dr Greene for her response.

The Mission Statement of RCVS.

“To enhance society through improved animal health and welfare by setting, upholding and advancing the educational, ethical and clinical standards of veterinary surgeons and veterinary nurses”.

The Veterinary Surgeons Act 1966.

This act predates the Animal Welfare Act (England and Wales) 2006 by over half a century. In an House of Commons report in 2008 by DERFA they stated:

" The profession is regulated under the Veterinary Surgeons Act 1966. There appears to be general agreement, within the profession and beyond, that aspects of the Act require modernisation, the RCVS does not have the support of the majority of the profession for it's proposal on compulsory practice standards....Despite working for almost five years on the subject , the RCVS has not yet formulated a detailed plan on how a new Council may be structured.....The Department for Environment and Rural Affairs agrees that the Act is in urgent need of updating, but has said that there is no funding available for work on the White Paper until at least 2011.

It was in response to the regulation of the medical and related professions following the Shipman inquiry, that the RCVS set up a working party in 2003 and 2005 to review the 1966 Act.....The first consultation in 2003 received 470 responses from a total of approximately 20,000 registered veterinary surgeons, 13 responses from organisations and 12 responses from individual veterinary nurses. The second consultation in 2005 received only 86 responses from individual veterinary surgeons, in addition to responses from 36 organisations, four veterinary nurses and 40 others (mainly members of the public)....

Any new Act should not overload the profession with unnecessary legislation, but it must safeguard the health and welfare of animals and also protect them and their owners from those who offer potentially dangerous treatments without sufficient knowledge or training."

It is worth noting I think that the RCVS ' measures to restructure it's governing Council only came into force last year (2020).

The setting of fees / economic euthanisa.

The Code of Professional Conduct for Veterinary Surgeons Section 9:5 states

" the RCVS has no specific jurisdiction under the Veterinary Surgeons Act 1966 over the level of fees charged by veterinary practices. There are no statutory charges and fees are essentially a matter for negotiation between veterinary surgeon and client. "

Section 9:7

" pricing policies should comply with the Consumer Protection from unfair Trading Standards Regulation 2008 and other consumer protection legislation, and not be false or misleading. "

Section 9:8 : "Veterinary surgeons should be open and honest about fees for veterinary treatment....Clients should be furnished with sufficient information about the fees associated with treatment to be in a position to give informed consent to treatment. " .

Section 9:18 " If a client is not eligible for the charitable assistance and no form of other assistance can be found. euthanasia may have to be considered on economic grounds ".**1**

As the briefing document that Senedd Cymru research department clearly showed at least two Senedd Cymru Members have raised the issue of veterinary fees on the floor of the chamber as well as other related issues.

I am unaware exactly how many Senedd Cymru Members have been contacted by their constituents in regards to concerns about either the standard of treatment their companion animals have received or any other issues such as the corporate takeover.

RCVS Legislation Reform consultation.

This is the official title of the " under care review " that Dr Greene referred to. As an ordinary companion animal owner I have always been concerned that once again the RCVS would fail to engage in it's duty to involve us in this crucial consultation. In my previous submission I touched on the RCVS ' consultation exercise on out of hours provision (OOH) for example. In November last year just after the consultation was opened I wrote to Mr Ben Myring of the RCVS to establish who they would be contacting. To assist Members I have attached the said emails.**2**

I didn't find his response at all surprising, nor did I think it acceptable. I do not think it's my responsibility to ensure that the RCVS inform our Senedd Cymru Members particularly the Shadow Ministers who hold this portfolio about this consultation. In my opinion they should be invited to take part. The RCVS should also have a detailed plan on how to reach owners. Especially considering they currently have approx seventeen million pounds in reserves.

This exercise is crucial as it means the RCVS may have a chance of modernising their disciplinary process - which in it's current form has no benefit to the animals that are part of our families, us animal owners or indeed the profession they claim to regulate.

But more importantly it may restore public confidence in a profession that was once highly respected - to once again have the ethical treatment of our family Members at the top of their agenda. Rather than being a licence to print money for the profit driven corporates .**3**

It is crystal clear from many comments on social media exactly what many veterinary surgeons and RVN think of this exercise. Many have contacted me - in confidence to assist Members I provide you with the British Veterinary Union's draft submission to the College on their Legislation Reform.

Corporate ownership of practices.

I have interested to hear Dr Greene's thoughts on this subject but I find them so out of touch with reality. Especially from the body who claims to regulate the **ethnics** as well as the **standards** of the veterinary profession here in Cymru.

In the words of Professor Noel Fitzpatrick MRCVS:

It is estimated that up to half of all primary care veterinary practices across the United Kingdom are owned by venture capital equity groups.....Some of these groups own hundreds of primary care practices, most have centralised referral centres some have pet crematoria, own brand drugs, online pharmacies, laboratories, out of hours surgeries, locum agencies and both online and retail shops ".3

Since my last submission the corporate veterinary wagon here in Cymru has moved ever forward.**4**

Covid-19

I am sure I don't have to remind Members about the unprecedented times we find ourselves in. Those we share our homes with - Members of our families even the four legged variety have become more important than ever to our mental wellbeing. But in the more " normal" days to come I think because of the economic crisis coupled with the challenges the third sector will face a difficult road lies ahead for so many.

Conclusion/ Actions .

Animal welfare is the responsibility of our Welsh Government. Many Senedd Cymru Members I am delighted to say can see that how we treat animals sends out an important message about us as a society and Country. Surely our four legged Family Members should be first in this line of thinking.

I have mentioned before the total lack of concern the RCVS showed in regards to the events surrounding My Rosa's death. Despite the fact that I had her clinical notes that clearly showed a crucial test had been performed without my permission. Together with a procedure a veterinary surgeon had difficulty performing without informing me. They could do nothing because their regulation is based on legislation which predates the Animal Welfare Act by more than half a century.

The effect this had on my own well being is very hard to put into words.

I could have taken this matter to a civil court and I am grateful to Gwynedd Council Public Protection Dept who would have supported me in this . But even I could see that the veterinary surgeons involved were only carrying out the policies of the corporate company they worked for. Something the RCVS in it's present format takes no account of .

1. Could the Chair and Members please consider contacting the Competition and Markets Authority to see if they have any concerns in regards to the corporate take over of the veterinary profession.

2. Is there any data or information on our Shadow Ministers, Climate Change and Environmental Committee or any Senedd Cymru Members being concerned / contacted in regards to the issues myself CAWGW, and Dr Greene herself has raised ?

If I can assist Members further I will be more than happy to do so .

Cofion Linda Joyce-Jones

1.

<https://www.rcvs.org.uk/setting-standards/advice-and-guidance/code-of-professional-conduct-for-veterinary-surgeons/>

3.

<https://www.rcvs.org.uk/news-and-views/policy/veterinary-legislation-review/>

4. Becoming the Supervet 2018.

4.

<http://www.independentvets.co.uk/Under> the Animal

P-05-856 Rhaid gwahardd gwerthu cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a phob gwerthwr trydydd parti masnachol yng Nghymru (Cyfraith Lucy)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan C.A.R.I.A.D., ar ôl casglu 11,195 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i weithredu gwaharddiad ar werthu cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a phob gwerthwr trydydd parti masnachol.

Mae gwaharddiad ar werthu cŵn bach gan drydydd partion am elw wedi'i enwi'n 'Cyfraith Lucy' ac fe'i cyhoeddwyd yn ddiweddar yn Lloegr. Mae cefnogaeth enfawr gan y cyhoedd, y cyfryngau ac ar draws y pleidiau i Gyfraith Lucy, ac rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gyflwyno Cyfraith Lucy yng Nghymru fel mater o frys.

Mae tynnu cŵn bach oddi ar eu mamau i'w gwerthu yn aml yn creu cŵn sâl, trist, wedi'u trawmateiddio, sy'n camweithredu. Dylid gallu gweld cŵn bach gyda'u mam yn y lle y cawsant eu geni. Mae eu cludo i le gwahanol ar gyfer eu gwerthu yn niweidiol o ran eu lles. Nid yw rheoleiddio gwerthu cŵn bach yn fasnachol gan drydydd partion yn effeithiol i atal niwed iddynt, ac felly mae gwaharddiad yn angenrheidiol er lles cŵn bach.

Caiff cŵn bridio a gedwir mewn ffermydd cŵn bach eu cuddio o olwg y cyhoedd ac yn aml maent yn dioddef trawma corfforol a seicolegol am flynyddoedd. Mae rheoleiddio gwerthu cŵn bach yn fasnachol gan drydydd partion yn aneffeithiol o ran atal niwed i gŵn bridio ac mae gwaharddiad ar drydydd partion ar werthu cŵn felly yn angenrheidiol er eu lles.

Byddai gwaharddiad ar werthu cŵn bach gan drydydd partion yn cael effaith gadarnhaol ar gŵn bridio, ac yn sicrhau eu bod yn weladwy, a byddai'n galluogi'r cyhoedd i weithredu ar gyngor arfer gorau i weld ci bach gyda'r fam ble y'i ganwyd.

Hefyd, ar hyn o bryd mae rhai pobl sy'n ffermio cŵn bach heb drwydded, a smyglwyr cŵn bach, yn defnyddio trydydd partion trwyddedig i werthu eu cŵn bach, ac mae hyn yn ei gwneud yn bosibl iddynt weithredu heb gael eu dal, a heb i awdurdodau lleol fonitro iechyd a lles cŵn bridio a chŵn bach. Mae rheoleiddio gwerthu cŵn bach yn fasnachol gan drydydd parti yn

anefeithiol wrth atal ffermio cŵn bach yn anghyfreithlon a smyglwyr cŵn bach, ac felly mae angen gwaharddiad ar drydydd partion o ran gwerthu cŵn, i ddiogelu cŵn, cŵn bach a'r cyhoedd, yn ogystal ag i atal gweithgarwch troseddol.

Nid oes dim manteision lles o werthu cŵn bach drwy werthwyr masnachol. Mae'r arfer hwn dim ond yn golygu bod cŵn bridio yn cael eu cadw o lygad y cyhoedd. Yn ogystal â phryderon am les anifeiliaid, mae gwerthiant gan drydydd partion yn creu risgiau ychwanegol i iechyd a diogelwch y cyhoedd.

Mae gwerthiant cŵn bach yn uniongyrchol gan fridwyr neu ganolfannau achub cŵn adnabyddus yn amddiffyn pob parti, yn sgîl rhagor o dryloywder ac atebolrwydd. Gallai gwaharddiad ar fargeinio am gŵn bach er elw godi safonau iechyd a lles ar gyfer cŵn bridio a chŵn bach, yn ogystal â darparu diogelwch y mae mawr ei angen ar gyfer y cyhoedd.

Mae gweithredu Cyfraith Lucy yng Nghymru hefyd yn hanfodol i fynd i'r afael â'r difrod a wnaed i enw da Cymru, sy'n parhau i gael ei gydnabod fel canolbwynt o ran ffermio cŵn bach yn y Deyrnas Unedig.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pen-y-bont ar Ogwr
- Gorllewin De Cymru

P-05-915 Galwad am well gorfodaeth o ffermydd cŵn bach yng Nghymru
Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Laura Clays, ar ôl casglu cyfanswm o 112 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn dilyn y ffilmiau brawychus o ffermydd cŵn bach yng Nghymru, mae angen i ni weld gwell gorfodaeth o drwyddedu ffermydd cŵn bach gan gynghorau lleol yng Nghymru.

Argymhellion:

Cau ffermydd cŵn bach sydd ddim yn bodloni'r meini prawf gofynnol
Erlyn ffermydd cŵn bach sy'n rhoi lles anifeiliaid mewn perygl
Gwell tryloywder o ymweliadau wedi'u rheoleiddio – dylai fod cofnodion cyhoeddus fel y rhai a gyhoeddir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar sgoriau hylendid bwyta. Dylai'r cyhoedd allu adolygu'r cofnodion arolygu.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Alun a Glannau Dyfrdwy
- Gogledd Cymru

Eitem 3.9

P-05-939 Gosod embargo ar unwaith ar drwyddedau bridio cŵn newydd, ar adnewyddu trwyddedau ac ar geisiadau cynllunio nes bod y rheoliadau'n addas i'r diben a nes bod modd eu gorfodi

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan C.A.R.I.A.D., ar ôl casglu cyfanswm o 1,738 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn dilyn rhaglen ddogfen a ddarllledwyd ar BBC One Cymru nos Lun 30 Medi 2019, yn tynnu sylw at gyflwr dychrynlyd y fasnach cŵn bach gyfreithlon, drwyddedig a reoleiddir yng Nghymru, ffaeleddau'r broses arolygu, yr anghysonderau a'r camgymeriadau yn adroddiadau arolygu trwyddedau'r Cyngor a'r canllawiau gofidus, yn aml, a roddir gan filfeddygon i arolygwyr trwyddedau (nad ydynt yn arbenigwyr ym maes lles anifeiliaid) ar ffitrwydd cŵn bridio, rydym yn galw ar y Gweinidog i ymyrryd ar unwaith a rhoi cyfarwyddyd i holl gynghorau Cymru i osod embargo ar unrhyw drwyddedau newydd, ar brosesau adnewyddu trwyddedau ac ar geisiadau cynllunio'n ymwneud â bridio cŵn nes bydd ymchwiliad llawn wedi'i gynnal i'r ffaeleddau hyn: Ffaeleddau rydym wedi bod yn darparu tystiolaeth arnynt ers blynnyddoedd i Lywodraeth Cymru a chynghorau sydd, yn eu tro, wedi'u hanwybyddu neu eu diystyru. Nid oes unrhyw ddiben parhau i roi trwyddedau bridio cŵn o dan yr amgylchiadau dan sylw. Byddai gwneud hynny'n caniatáu i system drwyddedu ddiffygiol barhau, gan beryglu lles cŵn bridio a chŵn bach yn y sefydliadau hyn ac yn rhoi ymdeimlad ffug o sicrwydd i'r cyhoedd a fydd yn credu ei bod yn iawn iddynt brynu ci gan sefydliad sydd wedi'i drwyddedu o dan y drefn bresennol. Mae'n amlwg ei bod yn anodd i'r cyhoedd wahaniaethu rhwng fferm cŵn bach trwyddedig a didrwydded a chan fod y Gweinidog ei hun wedi ymrwymo i gael gwared ar ffermydd cŵn bach yng Nghymru, mae'n sefyll i reswm y bydd hi am gymryd y camau mwyaf priodol, a hynny ar unwaith, i sicrhau bod hyn yn digwydd nawr. Er ein bod yn croesawu'r addewid i gynnal adolygiad brys o'r system drwyddedu bresennol, nid yw hyn yn mynd yn ddigon pell. Hyd nes y bydd Llywodraeth Cymru yn gosod rheoliadau cadarn, newydd ac addas i'r diben, ni ddylid cymeradwyo unrhyw drwyddedau newydd, ni ddylid adnewyddu unrhyw drwyddedau ac ni ddylid cymeradwyo unrhyw geisiadau cynllunio i adeiladu sefydliadau bridio cŵn newydd neu i ymestyn sefydliadau bridio presennol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gogledd Caerdydd
- Canol De Cymru

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

DATGANIAD YSGRIFENEDIG GAN LYWODRAETH CYMRU

TEITL Adolygu Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014

DYDDIAD 04 Mawrth 2020

GAN Lesley Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

Ym mis Hydref, rhoddais wybod i'r Aelodau fy mod wedi gofyn i Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru adolygu Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014.

Hoffwn ddiolch i'r Grŵp am gyflwyno eu hadroddiad, o fewn amserlen dynn iawn. Rwyf bellach wedi ystyried yr argymhellion cynhwysfawr ac wedi cyhoeddi [adroddiad ar yr adolygiad](#) heddiw.

Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at sawl mater. Mae anghysondeb o ran archwilio a sut y gorfodir y Rheoliadau yn thema allweddol. Mynegir pryderon hefyd ynghylch defnyddio'r gymhareb rhwng staff a chŵn llawndwf mewn safleoedd bridio ac mae'n amlwg bod angen mynd i'r afael â hynny. Mae argymhelliad arall yn hoelio sylw ar yr angen am well safonau lles ar gyfer pob ci bridio yn hytrach na chŵn safleoedd trwyddedig yn unig.

Gan fod modd mabwysiadu llawer o'r argymhellion, gan gynnwys y gymhareb rhwng staff a chŵn llawndwf, o fewn cwmpas y ddeddfwriaeth bresennol, rwy'n awyddus i frwr ymlaen â hynny fel mater o frys.

Dim ond drwy newid deddfwriaethol y mae modd ymdrin â rhai o'r argymhellion. Fodd bynnag, i reoliadau newydd fod yn effeithiol, rhaid inni hefyd fynd i'r afael â rhai o'r rhwystrau i orfodi y mae awdurdodau lleol yn eu hwynebu cyn cynnig i ddiwygio'r Rheoliadau Bridio presennol. Mae'r angen am gysondeb o ran y ffordd y mae awdurdodau lleol yn archwilio a gorfodi yn hollbwysig er mwyn sicrhau lles cŵn bridio a'u cŵn bach. Nid yw safleoedd bridio cŵn wedi'u gwasgaru'n gyfartal ar draws Cymru ac mae hynny'n golygu bod rhai awdurdodau lleol yn ei chael yn anodd ymdopi â'r galwadau.

Gyda hyn mewn cof, mae prosiect cwmpasu ar waith i benderfynu pa adnodd ychwanegol sydd ei angen i sicrhau bod yr holl sefydliadau bridio trwyddedig ar draws Cymru yn cael eu trin yn yr un ffordd.

Ar ôl penderfynu pa adnodd priodol sydd ei angen, bydd Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid ar gyfer cynllun peilot am dair blynedd i feithrin arbenigedd drwy hyfforddiant arbenigol ac uwchsgilio staff awdurdodau lleol.

Mae argymhellion yr adroddiad o blaid gwahardd gwerthu cŵn drwy drydydd parti. Rwyf eisoes wedi dweud fy mod yn ei gweld yn werth chweil gwahardd gwerthu cŵn bach a chathod bach drwy drydydd parti a byddaf yn ymrwymo i ddeddfu hyn cyn diwedd y Senedd hon.

Bydd y cyfuniad o reoliadau newydd ar werthu anifeiliaid anwes a chymorth ariannol neilltuedig i wella'r ffordd y caiff y Rheoliadau Bridio presennol eu gorfod a'u cyflenwi, yn arwain at welliannau parhaol i safonau lles cŵn bach sy'n cael eu bridio yng Nghymru.

Datganiad Ysgrifenedig: Gwerthu Cŵn a Chathod Bach gan Drydydd Parti – 5 Hydref 2020

Lesley Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

Ym mis Mehefin, lansiais ymgynghoriad cyhoeddus ar waharadd gwerthu cŵn a chathod bach gan drydydd parti yng Nghymru, ddaeth i ben ar 17 Awst 2020. Ceisiwyd barn a thystiolaeth ar gyfer y cynnig i wahardd gwerthu cŵn a chathod bach yng Nghymru.

Caiff crynodeb o ymatebion eu cyhoeddi heddiw (5 Hydref) yn ogystal â chrynodeb o'r ymgynghoriad gyda plant a phobl ifanc a gynhaliwyd ar ein rhan gan Plant yng Nghymru, a gyda chefnogaeth sefydliadau y trydydd sector yng Nghymru.

Y pryder parhaus yw y gallai'r gwerthiant masnachol o gŵn a cathod bach fod yn gysylltiedig â safonau lles is i'r anifeiliaid o gymharu â phrynu'n uniongyrchol gan y bridiwr. Er enghraifft, gallai gorfod eu cyflwyno i nifer o amgylcheddau newydd ac anghyfarwydd, a'r ffaith ei fod yn fwy tebygol i gŵn a chathod bach o'r fath orfod gwneud nifer o siwrneau, gyfrannu at fwy o berygl o glefydau, a diffyg cymdeithasu ac ymgyfarwyddo.

Cafwyd 226 o ymatebion i'r ymgynghoriad llawn a byddai 98% o ymatebywr yn hoffi gweld diwedd ar werthu cŵn a chathod bach gan drydydd parti yng Nghymru.

Hoffwn ddiolch i Plant yng Nghymru hefyd a gynhaliodd ein hymgynghoriad Plant a Phobl Ifanc a dderbyniodd 59 o ymatebion gan blant ledled Cymru. Roedd 96% o'r ymatebywr yn cytuno gyda gwahardd gwerthu cŵn a chathod bach yn fasnachol gan drydydd parti yng Nghymru.

Hoffwn eich annog i ddarllen safbwytniau plant a phobl ifanc a dreuliodd amser, yn ystod y cyfnod digynsail hwn, i ymateb i'r mater hwn o les anifeiliaid. Rwyf yn hynod falch bod gan berchnogion anifeiliaid yng Nghymru gymaint o ymwybyddiaeth a theimlad o gyfrifoldeb. Roedd lles anifeiliaid hefyd yn thema gyson drwy'r ymatebion a gofnodwyd, gyda barn gref y dylid gwarchod lles cŵn a chathod bach.

Gallaf gadarnahu y bydd gwaharddiad ar werthiant masnachol gan drydydd parti yn cael ei gyflwyno erbyn diwedd y Senedd hon.

P-05-996 Galw ar Lywodraeth Cymru i beidio â symud, difrodi na dinistrio unrhyw symbolau hanesyddol yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Aled Thomas, ar ôl casglu cyfanswm o 415 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn sgil protestiadau diweddar Black Lives Matter, mae Llywodraeth Cymru yn ailasesu priodoldeb cerfluniau, adeiladau cyhoeddus ac enwau strydoedd sydd â chysylltiadau â chaethwasiaeth.

Credwn na ddylai unrhyw awdurdod cyhoeddus symud, difrodi na dinistrio unrhyw un o'r pethau hyn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerdydd
- Canol De Cymru

P-05-996 To call on the Welsh Government not to remove, damage or destroy any historical symbols in Wales, Correspondence – Petitioner to Committee, 11.01.21

To whom it may concern

As a descendant of Sir Thomas Picton I call on elected members to object the planning application calling for the removal of the statue of Sir Thomas Picton in Cardiff City Hall for the following reasons.

I call for these points to be submitted as individual motions.

>The council does not support the removal of the statue of Sir Thomas Picton.

>Sir Thomas Picton is rightfully known as a Hero in Wales for his role in the Battle of Waterloo.

>Sir Thomas Picton was never convicted of abusing the 14 year old girl called, Louisa Calderon. He was accused and then found not guilty under British Law.

>The statue of Sir Thomas Picton in Cardiff was erected lawfully by the then UK Prime Minister, David Lloyd George.

>The statue is a work of architectural heritage and part of the imperial history of this great nation. Deleting this means losing a listed statue which is part of a listed building.

>Statues do not cause systemic racism.

>Racism is caused by the way that people behave and not by the presence of statues which are essentially pieces of furniture.

>A consideration for an improvement in the way that the statue is interpreted by other people with alternatives such as putting a plaque containing a balanced description of the history of Picton instead of removing the statue.

>For the council to support the following wording for a plaque to be placed on or next to the statue which resembles the recommendation of the Royal Collection Trust: "*Picton's punitive administration of Trinidad*"

and his subjects' enforced adherence to strict penal codes were the subject of contemporary controversy in Britain and the West Indies."He was brought to trial in London in 1806, accused of carrying out torturous practices in jails under his jurisdiction. He was later partially exonerated, on the grounds that while he had committed illegal acts not befitting his role as military governor, the right to torture prisoners was recognised under the Spanish laws still enforced at the time."

> That it is racism against white people to destroy aspects of our own history to suit a minority.

>That the council recognises that it is inevitable that in a country where the majority of people are White, there will sometimes be White rule by default due to the majority rule anyway especially when looking at history.

>That the council hopes to increase the representation of BAME and other minority groups such as LGBT and the disabled as a response to these calls.

Kind Regards,

Eitem 5

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon